

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

Patanasilpa Journal

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

ISSN 2539-5807

สำนักงาน

ฝ่ายผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และตำราวิชาการ กองส่งเสริมวิชาการและงานวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
เลขที่ 119/19 หมู่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทร. 0 2482 2176-8 ต่อ 363 Fax. 0 2482 2173
E-mail: Journal@bpi.mail.go.th
<http://www.bpi.ac.th>

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ บรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ
ไม่จำเป็นต้องเห็นชอบและรับผิดชอบในเนื้อหา ทศนะ หรือบทความของผู้เขียน

พิสูจน์อักษร

กองบรรณาธิการ

ออกแบบปก

ภัทรพร เลียนพานิช คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

พิมพ์ที่

บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิง จำกัด
24/6-7 หมู่ 7 ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทร. 02-926-1261-2 แฟกซ์. 02-926-1263

ปีที่พิมพ์

ปี พ.ศ. 2564

ที่ปรึกษา

นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์	อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ นวลอนงค์	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
นายวัชรินทร์ อ่าวสินธุ์ศิริ	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์วรินทร์พร ทับเกตุ	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พหลยุทธ กนิษฐบุตร	รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. สุรัตน์ จงดา	ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. สาริศา ประทีปช่วง	ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
นางสิริลักษณ์ ดุริยประณีต	ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

กองบรรณาธิการ

ศาสตรเมธี ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข	คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันท์สุวรรณ	คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ศุภชัย สุกชีโชติ	คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์สรณรงค์ สิงหนะ	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิเวชกุล	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์เสาวภา วิชาดี	คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี มีป้อม	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวรี วงศ์วิเชียร	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมตตา สุวรรณศรี	วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. นิวัฒน์ สุขประเสริฐ	บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. บำรุง พาทยกุล	บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. ปรียาพร พรหมพิทักษ์	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ดร. สุรัตน์ จงดา	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. มยุรี เสือคำราม	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร. ฟ้าสว่าง พัฒนะพิเชฐ	วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข	คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร. ชมนาด กิจจันทร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร. สมพร ฐรี	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. รัฐไท พรเจริญ	คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ศุภชัย สุกชีโชติ	คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์สรณรงค์ สิงหนะณี	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ วงศ์วิเชียร	คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา มิตรานันท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดร. สุรัตน์ จงดา	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ดร. มยุรี เสือคำราม	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร. ดิเรก ทรงกัลยาณวัตร	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุพา ประเสริฐยิ่ง	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประวีณา เอี่ยมยี่สุน	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง	กรรมการ
ดร. ไชโย นิธิอุบัติ	กรรมการ
นางละออ แก้วสุวรรณ	กรรมการ
นางสาวชัยญวณภัค แก้วไทรท้วม	กรรมการ
นายภูตณัย ขุนหาญ	กรรมการ
นายณัฐวุฒิ ทองกร	กรรมการ
นางสาวกวิตาภัทร มงคลนำ	กรรมการและเลขานุการ

❖ บทบรรณาธิการ ❖

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID 19) ยังคงแวดล้อมอยู่รอบตัวส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจโลก รวมทั้งแวดวงการศึกษาวิชาการต่างๆ ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความปลอดภัยตามมาตรการที่เข้มแข็ง เพื่อสังคมความเป็นอยู่ส่วนรวม อย่างไรก็ตามท่ามกลางการเฝ้าระวังและผลกระทบที่แผ่ขยายไปทั่วโลก การค้นคว้าวิจัยสร้างสรรค์องค์ความรู้ยังคงดำเนินไปไม่หยุดยั้งเฉกเช่นวารสารพัฒนศิลป์วิชาการที่ดำเนินการจัดทำเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ของปี 2564 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564) เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการในสาขาวิชาปรัชญา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของการบริการแก่สังคมที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จัดทำขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร ซึ่งฉบับนี้นำเสนอบทความจำนวน 9 เรื่อง ที่ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน ทั้งในมิติของวิธีวิจัยและเนื้อหาเชิงวิชาการ

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่ง บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารจะเป็นแนวทางในการสืบค้นข้อมูล ต่อยอดการพัฒนาของครู อาจารย์ นักวิชาการ ผู้สร้างสรรค์ผลงานตลอดจนผู้สนใจ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สู่ความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ นำประโยชน์สู่สังคมและประเทศชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ
บรรณาธิการ

สารบัญ : Contents

หน้า

บทความวิจัย

- 1 การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษา เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน
THE DEVELOPMENT OF TEACHING ON PERSPECTIVE BY USING
KNOWLEDGE MANAGEMENT AS FOUNDATION IN THE CASE STUDY
OF TECHNIQUE OF DRAWING SCENERY PICTURE BY REFERRING
TO SIDE PICTURE
❖ ชนัส คงหิรัญ (CHANUT KHONGHIRAN) 1
- 2 ความงามจากร่องรอยของอดีต
BEAUTY FROM THE TRACES OF THE PAST
❖ ปานทิพย์ พัฒรชนม์ (PARNTHIP PHATTARACHON) 17
- 3 การแปลความหมายสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์ สู่การพัฒนาผลงานศิลปะ ชุด สัญลักษณ์ทดแทนความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสีย
THE INTERPRETATION OF SYMBOLS IN VISUAL ARTS TO
THE DEVELOPMENT OF AN ARTWORK WHICH SYMBOLISES
THE EMOTIONS AND FEELINGS OF LOSS
❖ ดวงหทัย พงศ์ประสิทธิ์ (DOUNGHATAI PONGPRASIT) 35
- 4 ภาพพิมพ์โมโนไทป์จากงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม
TRACE MONOTYPE FROM THAI MURAL PAINTING OF
WAT NOR PHUTHANG KURA
❖ เสกสรรค์ โฆษิตเกษม และปัทมา โฆษิตเกษม
(SEAKSAN KHOSITKHASEAM AND PATTIMA KHOSITKHASEAM) 59

สารบัญ : Contents

	หน้า
5 การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคม ที่เปลี่ยนแปลง SEXUAL HARASSMENT AND SEXUAL ASSAULT OF WOMEN FROM NOVELS IN SOCIAL CHANGE ❖ ไชโย นิธิอุบัติ (CHAIYO NITHIUBAT)	78
6 พหุวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : อิทธิพลที่มีต่อเรือนพื้นถิ่นในภาคเหนือของไทย MULTICULTURALISM OF ETHNIC GROUPS: INFLUENCE ON LOCAL HOMES IN NORTHERN THAILAND ❖ พิพัฒน์ จรัสเพชร (PHIPHAT JARATPHET)	96
7 การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์ DEVELOPING ENGLISH SPELLING PRONUNCIATION SKILLS BY USING PHONICS READING EXERCISES BOOK OF GRADE 3 STUDENT SONGVITHAYA THEPARAK ❖ ตวงรัตน์ แซ่จง (TAUNGRUT SAEJONG)	116
8 การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของผู้เรียน ระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา DEVELOPING SOCIAL SKILL BY USING ROLE-PLAYING ACTIVITIES OF KINDERGARTEN YEAR 2/1 STUDENTS AT SARASAS WITAEDSUKSA SCHOOL ❖ รุ่งนภา คำไพ (RUNGNAPA KAMPAI)	127

สารบัญ : Contents

	หน้า
9 การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 DEVELOPMENTING AR BOOK ON THE EVOLUTION OF DANCE THAI DRAMA FOR GRADE 5 ❖ จิตติพล อำพร, ณัฐนิชา เทียงพูนวงศ์, ณัฐธิดา เสือพิทักษ์, ตรีรัตน์ โพธิ์โรจน์, ธนพร ห้องดอกไม้ และสุทธิดา สุขเกษม (CHITTIPHON AMPORN, NATNICH A THIANGPOONWONG, NATTHIDA SUEAPITAK, TREERAT PHOTHIROT, THANAPORN HONGDOKMAI, AND SUTHIDA SUKKASEAM)	136

การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้
เป็นฐาน : กรณีศึกษา เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพ
โดยการอ้างอิงจากภาพด้าน

THE DEVELOPMENT OF TEACHING ON PERSPECTIVE BY
USING KNOWLEDGE MANAGEMENT AS FOUNDATION IN
THE CASE STUDY OF TECHNIQUE OF DRAWING SCENERY
PICTURE BY REFERRING TO SIDE PICTURE

ชนัส คงหิรัญ*

CHANUT KHONGHIRAN

(Received: November 2, 2021; Revised: December 12, 2021; Accepted: December 15, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษาเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านก่อนและหลังการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 2) เพื่อประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน และ 3) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังการสอนโดยใช้การจัดการ

* คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

องค์ความรู้เป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ผลการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน นักศึกษามีความสามารถหลังเรียนด้วยสถิติ t-test อยู่ในระดับปานกลาง สูงกว่าความสามารถก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) นักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้และองค์ความรู้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะของนักศึกษาได้

คำสำคัญ : การเขียนภาพทัศนียภาพภายใน การอ้างอิงจากภาพด้าน องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

The research titled development of teaching on perspective by using knowledge management as foundation in the case study of technique of drawing scenery picture by referring to side pictures had the objective to 1) compare learning effectiveness on technique of drawing scenery picture by referring to side pictures before and after the study of year 1 students majoring in interior decoration design, Faculty of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute 2) to evaluate the ability on drawing scenery pictures by referring to side pictures and 3) to study the satisfaction level of students to the learning activity arrangement on technique of drawing scenery picture by referring to side pictures by using experimental research methodology. The sample group in the research was 10 year-1 students majoring in interior decoration design, Faculty of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute. Purposive sampling was used in specifying the sample group.

From the research result, 1) it was found that students had learning effectiveness outcome on technique of drawing scenery picture by referring to side pictures higher than before the study. The learning effectiveness after the study which is higher than before the study with statistical significance.

2) Students had higher ability on drawing scenery picture by referring to side pictures. They had ability after the study higher than before the study with statistical significance.

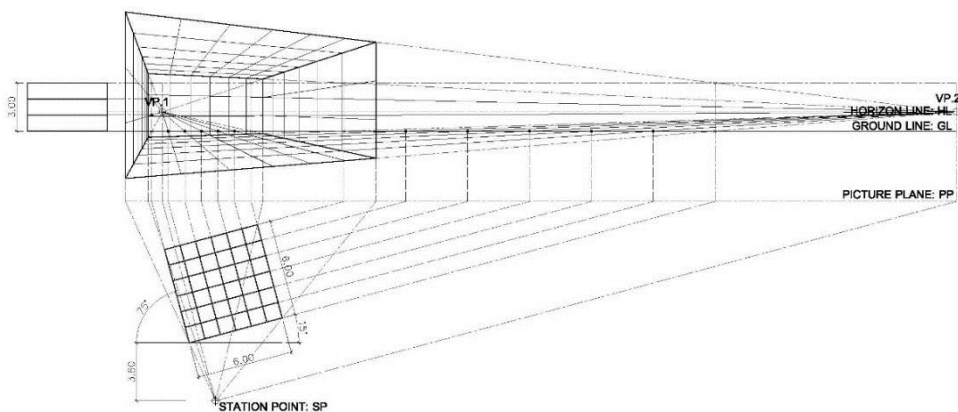
3) Students had satisfaction to learning activity at high level. Therefore, it could be concluded that the learning activity and the knowledge had efficiency in promoting knowledge and skill development of students.

Keywords: Drawing of interior picture, Referring to side pictures, Knowledge, Learning activity

บทนำ

คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีสาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายในเป็นส่วนหนึ่งของคณะศิลปวิจิตร จากการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายในที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาส่วนหนึ่งของการจัดเรียนการสอนทางด้านการออกแบบตกแต่งภายในคือ นักศึกษาเข้าใหม่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ล่าช้าและ ไม่เป็นไปตามแผนการศึกษาเนื่องจากนักศึกษาไม่สามารถเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานออกแบบตกแต่งภายในเพื่อใช้สื่อสารในระหว่างการเรียนการสอนได้ อีกทั้งยังส่งผลต่อภาพรวมของการศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบตกแต่งภายใน เนื่องจากนักศึกษาใช้วิธีการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการกระยะแบบง่าย สอดคล้องกับ ขวลิขิต ดาบแก้ว (2549, น. 1) ที่กล่าวว่า วิธีการดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ภาพที่เขียนเกิดความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เนื่องจากการกระระยะนั้นไม่ได้เกิดจากการอ้างอิงตำแหน่งและขนาดของวัตถุตามจริงซึ่งเป็นภาพที่เกิดจากการคาดคะเนของผู้เขียน และอรณพ พลชนะ (2561, น. 133) กล่าวว่า เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพ (Perspective) หรือทัศนมิติ เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ เนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้ในการสื่อสารแนวคิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอนตลอดจนการประกอบวิชาชีพ โดยความรู้ทางด้านทัศนียวิทยาเป็นหลักการถ่ายทอดสิ่งที่ตาเห็นลงบนระนาบสองมิติโดยคำนึงถึงขนาด สัดส่วน ระยะ และที่ว่าง ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความซับซ้อน ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในเทคนิค วิธีการ และขั้นตอน รวมถึงต้องหมั่นฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจในการนำองค์ความรู้ในเรื่อง เทคนิค การเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทางด้านเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน หรือ ทัศนมิติในการแก้ไขปัญหาเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน และศึกษา พัฒนาการทางความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้องค์ความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับการเรียน ในรายวิชาทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ทั้งนื่องค์ความรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเป็นผลสัมฤทธิ์จากโครงการ การจัดการองค์ความรู้เรื่อง “เทคนิคการ เขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน” ประจำปีงบประมาณ 2563 ของสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำขึ้นและนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบสาธิต โดยอธิบายถึงเทคนิค วิธีการและขั้นตอนในการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน โดยใช้หลักการเขียนภาพมาจากการอ้างอิงภาพด้าน ซึ่งภาพด้านที่นำมาใช้ในการอ้างอิงนั้น มีลักษณะเป็นภาพที่แสดงระนาบ 2 มิติ ประกอบไปด้วยภาพด้านบน (แสดงระยะความ กว้างและความยาว) และภาพด้านข้าง (แสดงระยะความสูง) ของวัตถุที่ต้องการเขียนเพื่อ แสดงภาพออกมาในลักษณะของภาพทัศนียภาพ ซึ่งจะนำมาใช้เป็นภาพเพื่อแสดงขนาดใน การอ้างอิงหรือเรียกว่าการเขียนแบบถ่ายระยะเพื่อสร้างเป็นภาพทัศนียภาพสำหรับงาน สถาปัตยกรรมภายในที่มีขนาดสัดส่วน มิติ และระยะที่เป็นไปตามจริง

ภาพที่ 1 เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน

ที่มา : ผู้วิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2. เพื่อประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษา เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง มุ่งเน้นที่การศึกษาความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน โดยมีตัวแปรต้น คือ เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านรวมถึงความพึงพอใจของนักศึกษา โดยใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบบเจาะจง ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายในและใช้วิธีวัดผลจากการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้โดยใช้ค่าสถิติ t-test dependent ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการบรรยายประกอบกับสื่อการสอนและการการสาธิตตามเนื้อหาของแผนการสอนในแต่ละตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน จำนวน 3 แผน โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิต
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้ลักษณะแบบรูปrikส์ 3 ระดับ พิจารณาจากคุณภาพของผลงาน จำนวน 7 ข้อ สำหรับผู้สอนใช้ในการประเมินผลงานของนักศึกษาแบบรายบุคคล

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยอ้างอิงจากภาพด้าน มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและวิธีการสอนที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแผนการเรียนรู้โดยให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วจึงนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาในการตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ สรุปลำดับจำนวน 3 แผน คือ

- 1.1. ความสำคัญและความหมายของการเขียนภาพทัศนียภาพ
- 1.2. องค์ประกอบและลักษณะของภาพทัศนียภาพ
- 1.3. เทคนิคและขั้นตอนในการเขียนภาพทัศนียภาพ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพ โดยการอ้างอิงจากภาพด้าน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยสร้างข้อสอบให้มีจำนวนมากกว่าข้อสอบที่จะนำไปใช้ร้อยละ 25 และมีเนื้อหาสอดคล้องกับสาระในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ความสำคัญและความหมายของการเขียนภาพทัศนียภาพ ตัวชี้วัดคือ ผู้เรียนเข้าใจความหมายและทราบความสำคัญของการเขียนภาพทัศนียภาพ 2) องค์ประกอบและลักษณะของภาพทัศนียภาพ ตัวชี้วัดคือ ผู้เรียนรู้จักลักษณะของภาพทัศนียภาพแต่ละประเภท รู้จักลักษณะมุมมองและองค์ประกอบที่ทำให้เกิดภาพทัศนียภาพ และ 3) เทคนิคและขั้นตอนในการเขียนภาพทัศนียภาพ ตัวชี้วัดคือ ผู้เรียนเข้าใจเทคนิคและขั้นตอนในการเขียนภาพทัศนียภาพและสามารถเขียนภาพทัศนียภาพได้อย่างถูกต้อง และนำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence): IOC เป็นรายข้อ โดยเลือกใช้ข้อสอบที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นจึงนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและ

นำผลการทดลองที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยการหาค่าความยากง่าย (P) ตามเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (R) ตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปและเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 โดยเลือกข้อสอบแบบกระจายให้ครอบคลุมเนื้อหาของการเรียนรู้

3. แบบประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยพิจารณาจากหลักการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้ลักษณะในการประเมินแบบรูบริกส์ (Rubrics Scoring) 3 ระดับ โดยกำหนดประเด็นและมาตรฐานของผลงานที่ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์การประเมินและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและนำไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำถามแบบปลายปิดโดยการเลือกตอบตามระดับความพึงพอใจ และส่วนที่ 2 คำถามแบบปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างการตั้งคำถามกับวัตถุประสงค์ในการประเมิน โดยใช้คำถามแบบปลายปิดมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน รวมถึงการใช้คำถามแบบปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากองค์ความรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน กับกลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน

2. ทดสอบวัดผลทางความรู้ก่อนการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. ทดสอบวัดผลทางความรู้ก่อนการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน จำนวน 1 ชิ้นงาน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน

4. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยวิธีการบรรยายประกอบกับสื่อการสอน และการบรรยายประกอบการสาธิต เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพ

ด้านตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 3 แผน ใช้เวลาในการสอนแบบบรรยาย แผนละ 3 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 4.1. ขั้นเตรียมการก่อนสาธิต
- 4.2. ขั้นการสาธิตการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน
- 4.3. ขั้นสรุปผลจากการเรียนรู้แบบสาธิตการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน
- 4.4. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้
5. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความรู้หลังการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
6. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความรู้หลังการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการปฏิบัติงานเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในตามโจทย์ที่กำหนด จำนวน 1 ชิ้นงาน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง
7. สอบถามความพึงพอใจโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน
8. วิเคราะห์ผลและสรุปผลเพื่อนำสู่การอภิปรายผลต่อไป

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษาเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ทั้งก่อนและหลังการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 13.30$) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X} = 27.00$) ผลรวมความต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 137 และผลรวมกำลังสองของผลรวมความต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 2,169

ตารางที่ 1 คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เลขที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ก่อนเรียน	9	5	7	5	21	21	23	11	16	15	รวม = 133
หลังเรียน	26	25	26	26	29	27	29	26	27	29	รวม = 270
D	17	20	19	21	8	6	6	15	11	14	D = 137
D ²	289	400	361	441	64	36	36	225	121	196	$\Sigma D^2 = 2,169$

เมื่อนำคะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเปรียบเทียบกับสถิติ t-test Independent Samples Test ซึ่งมีผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มเป้าหมาย	n	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	10	13.30			
หลังเรียน	10	27.00	137	2,169	7.60*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทดสอบด้วยสถิติ t-test ค่า t เท่ากับ 7.60 มีค่ามากกว่าค่า t ในตารางเท่ากับ 1.83 ดังนั้น จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 คือ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้นี้มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงการเปรียบเทียบความสามารถทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ลักษณะการประเมินแบบรูบริกส์ (Rubrics Scoring) 3 ระดับ แยกหัวข้อการประเมินออกเป็น 7 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 คะแนนการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพก่อนเรียน

ข้อที่	รายการประเมินความสามารถก่อนเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	มีองค์ประกอบโครงสร้างครบถ้วนสมบูรณ์	1.17	0.37	พอใช้
2	ความเหมาะสมในการจัดวางตำแหน่งของภาพ	1.33	0.47	พอใช้
3	การวางองค์ประกอบโครงสร้างของภาพถูกต้อง	1.33	0.47	พอใช้
4	จำนวน ขนาด ระยะ ในภาพถูกต้องตามหลักการ	1.17	0.37	พอใช้
5	การกำหนดมุมมองของทัศนียภาพได้อย่างเหมาะสม	1.30	0.46	พอใช้
6	การกำหนดระดับสายตาของภาพได้อย่างเหมาะสม	1.33	0.47	พอใช้
7	การปฏิบัติงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	1.10	0.30	พอใช้
	รวม	1.25	0.42	พอใช้

จากการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ก่อนเรียน พบว่านักศึกษาที่มีความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 1.25$, S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีจำนวน 3 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดวางตำแหน่งของภาพ การวางองค์ประกอบโครงสร้างของภาพถูกต้อง และการกำหนดระดับสายตาของภาพได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 1.33$, S.D.= 0.47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 1.10$, S.D.= 0.30)

ตารางที่ 4 คะแนนการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพหลังเรียน

ข้อที่	รายการประเมินความสามารถหลังเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	มีองค์ประกอบโครงสร้างครบถ้วนสมบูรณ์	2.50	0.50	ปานกลาง
2	ความเหมาะสมในการจัดวางตำแหน่งของภาพ	2.50	0.50	ปานกลาง
3	การวางองค์ประกอบโครงสร้างของภาพถูกต้อง	2.43	0.50	ปานกลาง
4	จำนวน ขนาด ระยะ ในภาพถูกต้องตามหลักการ	2.30	0.46	ปานกลาง
5	การกำหนดมุมมองของทัศนียภาพได้อย่างเหมาะสม	2.47	0.50	ปานกลาง
6	การกำหนดระดับสายตาของภาพได้อย่างเหมาะสม	2.47	0.50	ปานกลาง
7	การปฏิบัติงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	1.53	0.50	ปานกลาง
รวม		2.31	0.49	ปานกลาง

จากการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน หลังเรียน พบว่านักศึกษาที่มีความสามารถเพิ่มขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.31$, S.D.= 0.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีจำนวน 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ มีองค์ประกอบโครงสร้างครบถ้วนสมบูรณ์ และความเหมาะสมในการจัดวางตำแหน่งของภาพ ($\bar{X} = 2.50$, S.D.= 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 1.53$, S.D.= 0.50)

เมื่อนำคะแนนจากการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษามาเปรียบเทียบกับสถิติ t-test Independent Samples Test ซึ่งมีผล ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบผลการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมาย	n	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	10	8.75			
หลังเรียน	10	16.15	74	563.94	17.37*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน โดยการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า ค่า t เท่ากับ 17.37 มีค่ามากกว่าค่า t ในตารางเท่ากับ 1.83 ดังนั้น จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 คือ ผลการทดสอบการประเมินความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านของนักศึกษาหลังการเรียนรู้มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินความพึงพอใจ ของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ลักษณะการประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ มีผลการประเมินดังนี้

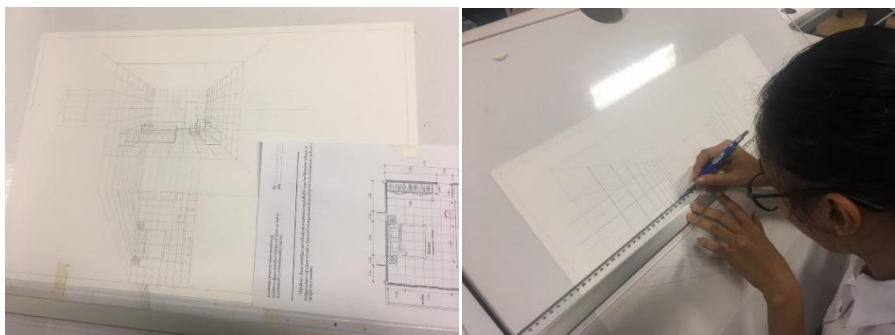
ตารางที่ 6 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน

ข้อที่	รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	องค์ความรู้ช่วยให้เขียนภาพ Perspective ได้ถูกต้องตามขนาดสัดส่วน	4.10	0.70	มาก
2	องค์ความรู้ช่วยให้เขียนภาพ Perspective ได้มุมมองที่ดีขึ้น	4.00	0.77	มาก
3	องค์ความรู้ช่วยให้เขียนภาพ Perspective ได้รวดเร็วขึ้น	3.10	0.70	ปานกลาง
4	องค์ความรู้ช่วยให้มีความเข้าใจในหลักการเขียนภาพ Perspective มากขึ้น	4.50	0.50	มาก
5	องค์ความรู้เป็นประโยชน์ต่อการปรับพื้นฐานการเรียนออกแบบตกแต่งภายใน	4.00	0.77	มาก
6	สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้	3.50	0.92	ปานกลาง
7	ผู้สอนใช้เวลาในการอธิบายเหมาะสม ไม่เร่งรีบจนเกินไป	4.60	0.49	มากที่สุด
8	ผู้สอนอธิบายโดยใช้คำศัพท์ที่เข้าใจง่ายและพูดชัดเจน	4.10	0.70	มาก
9	การอธิบายขั้นตอนการเขียนภาพ Perspective ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.10	0.70	มาก
10	ภาพประกอบมีขนาดพอเหมาะมองเห็นและสื่อสารให้เข้าใจได้	3.80	0.87	มาก
รวม		3.98	0.71	มาก

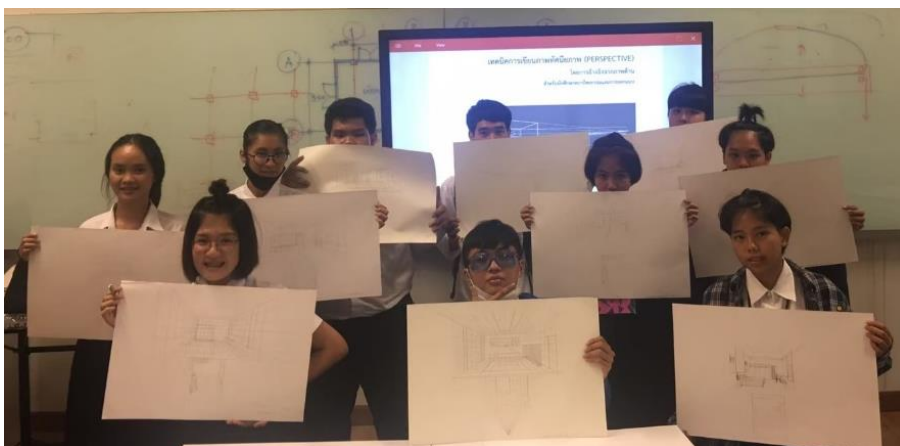
ผลการประเมินระดับความพึงพอใจพบว่า นักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.71)

ภาพที่ 2 การทดสอบก่อนการเรียนรู้เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 การทดสอบหลังการเรียนรู้เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน
ที่มา : ผู้วิจัย

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เนื่องจากผลจากกิจกรรมการทำแบบทดสอบเพื่อวัดระดับความสามารถก่อนการเรียนรู้ได้สะท้อนให้กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในที่ถูกต้อง ดังที่ศาสตราจารย์เฉลิม รัตนทัศนีย (2535, น. 199) กล่าวว่า ความรู้ในการแสดงภาพทัศนียภาพในงานสถาปัตยกรรมตามความเป็นจริงที่มองเห็นได้ด้วยตา เป็นความจำเป็นสำหรับสถาปนิกที่จะต้องเขียนภาพเพื่อแสดงแนวความคิดในการออกแบบให้ปรากฏออกมาเป็นภาพจริงเพื่อใช้ภาพในการสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสนใจและตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ รวมถึงการใช้เทคนิคการสอนในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบรรยายภาคความรู้และภาค การทดลองรวมถึงการเน้นให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงมือปฏิบัติจริง และจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการแบบบรรยายประกอบสื่อการสอนและการสาธิต ที่สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวัสน หนูทอง (2553, น. 30) ที่กล่าวว่า การสาธิต คือ การสอนที่แสดงขั้นตอนในการปฏิบัติงาน โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถนำ สิ่งที่เรียนรู้นั้นไปปฏิบัติได้ด้วยตัวเองอย่างถูกต้อง ซึ่งการสาธิตเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการเขียนภาพทัศนียภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่มีความซับซ้อนทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางความรู้หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

2. ความสามารถด้านการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ของนักศึกษามีความสามารถหลังเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าความสามารถสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้เทคนิคการสอนแบบการบรรยายประกอบการสาธิต สอดคล้องกับ จารุวรรณ ทูลธรรม และกิตติ ทูลธรรม (2559, น. 48) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบสาธิตจะช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงส่งผลให้เกิดทักษะในการปฏิบัติพัฒนาขึ้น โดยเน้นให้กลุ่มตัวอย่างได้เห็นถึงเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวมถึงเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น ได้ทดลองและลงมือปฏิบัติจริง

ซึ่งทำให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นจนสามารถพัฒนาทักษะให้สูงขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความสามารถหลังเรียนในเรื่องการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านของกลุ่มตัวอย่างจะมีระดับสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีความสามารถหลังเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น เนื่องจากการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านเป็นเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนที่ซับซ้อน อีกทั้งยังมีรายละเอียดในการปรับแต่งองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจได้ในเวลาอันสั้น ซึ่งในขั้นตอนการทดสอบความสามารถในการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในก่อนเรียนนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังไม่มี ความเข้าใจในหลักการ โดยใช้วิธีการเขียนด้วยการกะระยะแบบง่าย ส่งผลให้ภาพที่ปรากฏไม่เป็นไปตามที่มองเห็นจริงด้วยตาหรือไม่สามารถใช้สื่อสารได้ และเมื่อกลุ่มตัวอย่างผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนทั้งหมดแล้วได้ทำการทดสอบอีกครั้ง ผลการทดสอบความสามารถหลังเรียนในเรื่องการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน มีความสามารถโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถึงเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนด้านทัศนมิติโดยใช้การจัดการองค์ความรู้เป็นฐาน : กรณีศึกษาเทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในได้ดีขึ้น มีมุมมองที่ดีขึ้น มีระยะขนาด และมิติของภาพใกล้เคียงความเป็นจริง รวมถึงการใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทักษะทางด้านการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในที่น้อยลงกว่าการเขียนแบบกะระยะแบบง่ายที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการฝึกฝนและใช้ประสบการณ์จนกว่าจะเกิดเป็นความชำนาญ

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หมายความว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านมีความเหมาะสมและเป็นองค์ความรู้ที่นักศึกษาสนใจ เนื่องจากองค์ความรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะและมีมือในการเขียนภาพทัศนียภาพ รวมถึงการใช้รูปแบบการแบบบรรยายประกอบสื่อการสอนและการสอนแบบสาธิต โดยเป็นการอธิบายรายละเอียดและการสาธิตซึ่งทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในเทคนิค วิธีการ และขั้นตอน สอดคล้องกับ กมลทิพย์ บริบูรณ์ (2557, น. 2) ที่กล่าวว่า เทคนิคการสอนแบบสาธิตนั้น สามารถช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

มากกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว และจากการทดสอบทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เห็นถึงพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียน ผู้สอนควรคัดแยกผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายในออกเป็นกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ไปที่กลุ่มอ่อนเป็นสำคัญ เพื่อให้กลุ่มอ่อนสามารถพัฒนาทักษะและสามารถใช้องค์ความรู้ในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อภาพรวมทางการเรียนของนักศึกษาในชั้นเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้านนั้นเป็นองค์ความรู้ที่ควรนำไปใช้ในการปรับพื้นฐานทางด้านทักษะทางด้านการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน ก่อนเริ่มการเรียนในชั้นเรียนหรือบรรจุในรายวิชาพื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมภายใน เพื่อช่วยให้นักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานหรือไม่มีทักษะทางด้านการเขียนภาพทัศนียภาพสำหรับงานสถาปัตยกรรมภายใน สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาตนเอง ซึ่งจะส่งผลดีโดยรวมกับกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสถาปัตยกรรมที่จำเป็นต้องใช้การเขียนภาพทัศนียภาพเพื่อการสื่อสารหรือการนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบ รวมถึงอาจส่งผลต่อคะแนนในการเรียนที่ดีขึ้น

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการเขียนภาพทัศนียภาพโดยการอ้างอิงจากภาพด้าน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีความซับซ้อนทั้งในด้านเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการที่จะให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้นั้น ผู้สอนจะต้องแสดงการสาธิตให้ผู้เรียนทุกคนสามารถมองเห็นได้ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อสงสัย รวมถึงการให้ผู้เรียนได้ทดลองลงมือปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจรวมถึงเป็นการฝึกฝนการใช้ทักษะที่ได้รับไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น
2. ควรเพิ่มจำนวนแผนการเรียนรู้โดยการกระจายเนื้อหาสาระขององค์ความรู้ลงไปในแต่ละแผน เพื่อไม่ให้เกิดการป้อนเนื้อหาสาระขององค์ความรู้ที่มากเกินไปในแต่ละแผนการเรียนรู้
3. ควรเพิ่มจำนวนครั้งในการทดสอบปฏิบัติเพื่อการวัดระดับความสามารถที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะของผู้เรียนแบบเป็นลำดับได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กมลทิพย์ บริบูรณ์. (2557). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2563. เข้าถึงจาก <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/58/the34th/pdf/HMP13.pdf>
- จารุวรรณ ทูลธรรม และกิตติ ทูลธรรม. (2559). “การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสาธิต เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะทางการปฏิบัติในการใช้งานออสซิลโลสโคป ระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์”. วารสาร มทร.อีสาน, 3: 45-54.
- จารุวัศ หนูทอง. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสาธิตร่วมกับบทเรียน บนเครื่องช่วยงานส่วนบุคคลแบบดิจิทัล (PDA). ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิม รัตนทัศนีย์. (2535). การเขียนแบบสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิต ดาบแก้ว. (2549). การเขียนภาพ PERSPECTIVE (ทัศนียวิทยา). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อรณพ พลชนะ. (2561). “พัฒนาการของงานเขียนทัศนียภาพกับคุณภาพการสื่อสารแนวคิดงานออกแบบ”. วารสารวิชาการออกแบบสภาพแวดล้อม, 2: 131-147.

ความงามจากร่องรอยของอดีต

BEAUTY FROM THE TRACES OF THE PAST

ปานทิพย์ พัฒรชนม์*

PARNTHIP PHATTARACHON

(Received: August 27, 2021; Revised: September 30, 2021; Accepted: October 10, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยและงานสร้างสรรค์ในหัวข้อ “ความงามจากร่องรอยของอดีต” ภาพจิตรกรรมฝาผนังและลายรดน้ำที่ลบลือนไปตามกาลเวลานั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้ปรากฏร่องรอยที่ยังมีสีชั้นแรกแบบบาง ๆ การหลุดร่อนของชั้นปูนจากชั้นแรกไปจนถึงชั้นเขียนสี ยังคงเหลือรูปทรงของเส้น สี และภาพเพียงบางส่วนให้ได้เห็นกันในปัจจุบัน แม้ความสมบูรณ์ในเนื้อหาและเรื่องราวแทบจะไม่หลงเหลือให้เห็นแล้ว แต่กาลเวลาก็ได้ทิ้งร่องรอยบางส่วนให้เห็นความงามนี้ไว้ สร้างความประทับใจและเป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย ด้วยว่าผลงานสร้างสรรค์ที่ผ่านมานั้น ได้ใช้เทคนิคการเขียนสีฝุ่นบนพื้นกาวเม็ดมะขามพื้นดินสอพองในรูปแบบของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ในการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ผู้วิจัยมีความสนใจเทคนิควิธีการที่ต่างไปจากเดิม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิจัยผลงานสร้างสรรค์จากการเขียนสีฝุ่นบนพื้นกาวเม็ดมะขามพื้นดินสอพอง เป็นการเขียนลายรดน้ำบนพื้นแบบโบราณที่เรียกว่า “รักสมุก” ด้วยเรื่องราวจากร่องรอยที่หลงเหลือของภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ความงามที่เกิดจากร่องรอยของภาพจิตรกรรมฝาผนังและลายรดน้ำที่ลบลือนและหลงเหลือร่องรอยเพียงบางส่วน นำมาพัฒนาแนวความคิด เป็นที่มาในการนำเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบเทคนิคลายรดน้ำด้วยการทำพื้นรักสมุกชุดนี้ พบว่าผลของการวิจัยทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงความตั้งใจ ใส่ใจพิถีพิถันและประณีตในงานศิลปกรรมไทยทุกแขนงของครูช่าง เห็นได้จากงานจิตรกรรมไทยที่ได้ศึกษาทำให้รู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของศิลปะประจำชาติไทยของเรา

การวิจัยผลงานสร้างสรรค์ จากที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีการ กระบวนการ การเขียนลายรดน้ำบนพื้นรักสมุกนี้ นำมาซึ่งการสร้างสรรค

* วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผลงาน ได้เรียนรู้วิเคราะห์กระบวนการ ขั้นตอนการทำงานและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความงามที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และทิ้งไว้ให้คนรุ่นหลังนั้น เป็นสิ่งที่เราคนไทยต้อง ช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานไว้เพื่ออารยธรรมของชาติบ้านเมืองต่อไป

คำสำคัญ : รักสนุก ความงาม ร่องรอยของอดีต ลายรดน้ำ

Abstract

Research and creative work on the topic “Beauty from the traces of the Past”, the murals and Thai lacquerware that have faded over time. The murals also have traces of a thin first layer of paint, a fading of the plaster layer from the first layer to the paint layer. Only some shapes, colors and images remain to be seen today. Although the completeness of the content and the story is almost nonexistent. But time has left traces to see this beauty. Create an impression and be the source of inspiration for the researcher's creativity. In my previous creations, I have employed the technique of painting tempera on white clay filler in the style of contemporary Thai painting. In this creative research, I am interested in experimenting with unique techniques and methods for purpose to research creative works from painting tempera on white clay filler. It is an ancient process of Thai lacquerware on a primer coat called “Rak Samuk” with the story that has left from traces of murals.

The beauty from traces of murals and Thai lacquerware that has faded, remain only a few traces. To develop the concept, It is the inspiration for presenting creative research in the form of the Thai lacquerware process of making this set of Rak Samuk primer coat. I found that the results of this research made me recognize the intention, attention and delicateness in every part of Thai art of original processes. It can be noticed from the study of Thai painting that makes me proud and appreciate the value of Thai art.

Researching this creative work from the origin of the concept and inspiration in researching techniques, methods and processes of Thai

lacquerware on Rak Samuk layer. Leading to the creativity of work, I learned to analyze the process and rectify all the problems between the research. The beauty that our ancestors created and left for the next generation and we has to preserve these for the civilization of our nation.

Keywords: Ruk Samuk, beauty, traces of the past, Thai lacquer ware

บทนำ

จิตรกรรมไทยเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและแหล่งความรู้โดยเฉพาะเรื่องราวจากอดีตที่สำคัญยิ่ง แสดงให้เห็นถึงความเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมอันเก่าแก่ ยาวนาน ประโยชน์ของงานจิตรกรรมไทย นอกจากให้ความสำคัญในเรื่องคุณค่าของงานศิลปะแล้ว ยังมีคุณค่าในด้านอื่น ๆ อีกมากมายให้ได้เรียนรู้ จิตรกรรมไทยมีเอกลักษณ์พิเศษตามลักษณะแบบไทยที่ได้สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี เน้นความรู้สึกและรูปร่างด้วยเส้น เพิ่มความงดงามด้วยสี ส่วนแสงเงานั้นมีปรากฏให้เห็นอยู่บ้างแต่ไม่ชัดเจน จิตรกรรมไทยที่พบเห็นโดยทั่วไปมี 3 ลักษณะ คือ

จิตรกรรมไทยลายเส้น ได้แก่ ลวดลายไทยหรือภาพไทยที่เกิดจากการขีด ขีด จาร ให้เกิดเป็นร่องรอยเป็นเส้นด้วยการนำเอาความงามของธรรมชาติมาดัดแปลง ประดับด้วยความคิดสร้างสรรค์ด้วยอุดมคติทางความงามที่เป็นลักษณะพิเศษแบบไทย

จิตรกรรมไทยสีเดียว บางที่เรียกกันว่า “จิตรกรรมเอกรงค์” ได้แก่ ลวดลายไทยหรือภาพไทยที่ระบายสีหรือทำให้เกิดสีเพียงสีเดียว ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ งานประเพณีภาพลายรดน้ำซึ่งเป็นการเขียนภาพปิดด้วยทองคำเปลวบนผิวยางรัก เช่น ตู้พระธรรมลายต้นเสา รวมไปถึงการประดับตกแต่งภายในโบสถ์ วิหาร

จิตรกรรมหลายสี หรือ “จิตรกรรมพหุรงค์” เป็นการเขียนภาพ หรือลวดลายไทยระบายสี บางครั้งก็มีการปิดทองคำเปลวประกอบ มีทั้งภาพเดี่ยว ภาพลวดลาย และประกอบกันเป็นเรื่องราวประดับบนผนัง สมุดข่อย หรือผืนผ้า อีกทั้งจิตรกรรมไทยในอดีตส่วนมากมักเขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว เม็ดมะขาม หรือไข่ขาวบนผนังของสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะ ผนังโบสถ์ วิหาร ปราสาท ราชวัง ฯลฯ จึงมักเรียกกันว่า “จิตรกรรมฝาผนัง”

จิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงถึงความเป็นไทย สร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะเป็นศิลปะประจำชาติ ตามกรรมวิธีของช่างเขียนไทยแต่โบราณ นิยมเขียนด้วยสีฝุ่นซึ่งเป็นสีธรรมชาติ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดี และชีวิตไทย พงศาวดารต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่นิยมเขียนประดับผนังพระอุโบสถ

ปัจจุบันภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ช่างในอดีตได้เขียนไว้ด้วยความประณีต อ่อนช้อยสวยงามนั้นถูกลบเลือนไปด้วยกาลเวลา ด้วยสภาพอากาศที่มีความชื้นสูง ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงหลุดร่อนเลือนรางเมื่อเวลาผ่านไปหลายร้อยปี แต่ยังพอมีบางส่วนที่ยังคงหลงเหลือลายเส้นและสีของช่างชั้นครูไว้ให้เราได้เห็นและศึกษากันอยู่ การบอกเล่าผ่านเรื่องราวคำสอนในพระพุทธศาสนา คติธรรม ความเชื่อ ไม่ว่าวันเวลาจะผ่านไปนานเท่าไร คุณค่าในศิลปะประจำชาติก็ไม่ได้ลดน้อยลงไปเลยแม้แต่น้อย กลับทำให้ภาพที่ยังคงหลงเหลืออยู่นั้นเกิดความงามจากร่องรอยที่ธรรมชาติได้จัดวางขึ้นมาใหม่ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเอง

การผูกরণหลุดร่อนของผนังและชั้นสีในงานจิตรกรรมฝาผนังนั้นทำให้นักไปถึงงานจิตรกรรมไทยในลักษณะอื่น ๆ ที่ยังคงหลงเหลือแค่ร่องรอยแต่ยังคงคุณค่าและความงามอยู่ไม่เสื่อมคลาย คือ จิตรกรรมเอกรงค์ ประเภทภาพ “ลายรดน้ำ” เป็นงานหัตถศิลป์ชั้นสูงแขนงหนึ่งของไทย จัดอยู่ในหมวดงานช่างรัก อันเป็นสาขาหนึ่งของช่างสิบหมู่และได้รับช่วงถ่ายทอดความรู้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นวิธีการที่ช่างไทยได้คิดทำไว้ช้านานแล้ว

นักปราชญ์ผู้รู้กล่าวว่า ลายรดน้ำเป็นมูลเหตุก่อให้เกิดภาพไทยและลายไทยขึ้นนั้น น่าจะเป็นความจริงโดยแท้ อีกทั้งยังมีการกล่าวว่าช่างเขียนที่จะเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังได้ดีต้องฝึกจากการเป็นช่างเขียนลายรดน้ำมาก่อน เปรียบได้ว่าลายรดน้ำนั้นก็คือพื้นฐานการวาดภาพที่มีชาวและดำหรือนงานวาดเส้นนั่นเอง

ลายรดน้ำ ประกอบด้วยการลงรัก เขียนลายด้วยน้ำยาหรดาลและปิดทองรดน้ำ อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้กล่าวไว้ถึงลายรดน้ำในหนังสือลวดลายรดน้ำว่า บรรดาศิลปะประยุกต์ที่คนไทยในสมัยโบราณสร้างขึ้นไว้ มีอยู่ประเภทหนึ่ง (ส่วนมาก) ทำลวดลายเป็นภาพปิดด้วยแผ่นทองคำเปลวบนพื้นรักสีดำ งานศิลปะประเภทนี้มีความสำคัญมากสำหรับตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้ในพระศาสนา งานช่างรักประเภทนี้เรียกว่า “ลายรดน้ำ” (หมายถึงการทำงานสำเร็จในขั้นสุดท้ายด้วยการเอาน้ำรด) ได้เจริญสูงสุดในสมัยอยุธยาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๒ จนถึงตอนกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๓ (สมัยอยุธยาตอนปลาย)

ความประณีตและพิถีพิถันในทุกขั้นตอนของการสร้างงานลายรดน้ำตั้งแต่การทำพื้นจนถึงการเขียนของช่างโบราณนั้น ทำให้เราพบว่าแม้จะเกิดการผูกเรือนของพื้นรักสมุกแต่ลวดลายสีทองจากแผ่นทองคำเปลวก็ยังคงเด่นชัดและคงทนไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานสักเท่าไร

สมุก หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อทารองพื้นบนพื้นไม้ในชั้นแรกสุด เพื่อช่วยทำให้ผิวหน้าของพื้นที่รองรับอยู่ข้างใต้มีคุณสมบัติดีขึ้น เฉพาะกรณีงานเขียนน้ำยาปิดทองรดน้ำ มักใช้สมุกที่ประกอบด้วย ถ่านใบตองแห้ง ถ่านกะลามะพร้าวปนผสมกับยางรัก กวนให้เข้ากัน ทำเป็นสมุกใช้ทาลงพื้นบนพื้นไม้ของเครื่องใช้ที่เป็นไม้ ไม้ไผ่ เช่น เครื่องเขิน เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีและกระบวนการทำงานลายรดน้ำด้วยพื้น “รักสมุก”
2. เพื่อวิจัยผลงานสร้างสรรค์จากการเขียนสีฝุ่นบนพื้นดินสอพอง เป็นการเขียนลายรดน้ำบนพื้นแบบโบราณที่เรียกว่า “รักสมุก” ด้วยเรื่องราวจากร่องรอยที่หลงเหลืออยู่บนภาพจิตรกรรมฝาผนัง
3. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์วิธีและกระบวนการทำงานลายรดน้ำด้วยพื้น “รักสมุก” ให้คงอยู่สืบไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อจัดทำผลงานวิจัยเล่มนี้ จากแรงบันดาลใจจนมาถึงแนวความคิดในการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยต้องการทดลองและพัฒนาเทคนิคต่อจากผลงานสร้างสรรค์ที่ผ่านมา เดิมเป็นเทคนิคการทารองพื้นด้วยกาวเม็ดมะขามดินสอพองบนไม้ ในการทำวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ ผู้วิจัยเปลี่ยนเทคนิคและกระบวนการวิธีการทำงานต่างไปจากเดิม ด้วยการทำพื้นจาก “รักสมุก” บนไม้และเขียนเป็นผลงานลายรดน้ำ ซึ่งทั้งสองเทคนิคนี้มีความแตกต่างกันที่วัสดุอุปกรณ์ แต่มีบางส่วนที่เหมือนกัน ได้แก่ ขั้นตอนและวิธีการ แม้ว่ามีความแตกต่างกันในส่วนที่ได้กล่าวมานั้น สำหรับตัวผู้วิจัยเองมองว่า สิ่งที่มีเหมือนกันคือกระบวนการทำงานที่มีความพิถีพิถันและใช้เวลาค่อนข้างนาน ซึ่งไม่สามารถเร่งรัดให้เสร็จสิ้นตามเวลาที่กำหนดได้ ด้วยวัสดุที่ค่อนข้างหายากและด้วยสภาพอากาศที่มีความชื้น ทำให้ต้องวางแผนอย่างรอบคอบ เห็นความสำคัญและคุณค่าในทุกองค์ประกอบ เพื่อนำมาเรียนรู้วิเคราะห์ แกะไขในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการทดลองเทคนิคนี้ว่าจะสำเร็จและเป็นไป

ตามเป้าหมายหรือไม่ อีกทั้งได้ถ่ายทอดข้อดีข้อเสียให้แก่ผู้ที่สนใจและนำไปพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ตนเองต่อไป โดยมีกระบวนการและวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

ที่มาของแหล่งข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

1. **ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลและเก็บภาพ** ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการถ่ายภาพภายใน โบสถ์ วิหาร วัดที่มีการเขียนลายรดน้ำปิดทอง เช่น วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

2. **ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและศิลปิน** สนั่น รัตนะ ราชบัณฑิต ประธาน คณะบรรณาธิการจัดทำสารานุกรมหัตถศิลป์ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน และกรรมการจัดทำ พจนานุกรมศัพท์ลายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในด้านศิลปะอันทรงคุณค่าของไทยมาอย่างยาวนาน ได้ให้ความรู้และคำแนะนำถึงวัฒนธรรมการใช้ “ยางรัก” กับพื้นไม้ อีกทั้งยังมีศิลปินไทยที่ได้ทำการวิจัย ทดลองในผลงานสร้างสรรค์ไว้ก่อนหน้านี้ ข้อมูลที่เต็มไปด้วยความรู้ในทางปฏิบัติ อาจารย์ จันทนา แจ่มทิม เป็นอีกแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ได้รับคำแนะนำ และการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยอย่างยิ่ง

3. **ขั้นตอนการประมวลแนวความคิด** ด้วยสภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ลบเลือนไปมาก บางผนังแทบจะไม่เหลือให้เห็นแล้ว ผู้วิจัยมองภาพเรื่องราวที่ผู้เขียนบอกเล่า และพยายาม สานต่อความคิดและจินตนาการ ทำให้มองเห็นความงามของร่องรอยที่ยังมีสีชั้นแรกให้เรา เห็นบาง ๆ การหลุดร่อนของชั้นปูนจากชั้นแรกไปจนถึงชั้นบนสุด และคงเหลือรูปทรงของ เส้น สี ที่สร้างความประทับใจ เช่นเดียวกันกับเสาลายฉลุปิดทองที่วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี ด้วยสภาพที่ลบเลือนไปมากเมื่อได้พิจารณาอย่างใกล้ชิดพบว่า สีน้ำตาลแดง ที่ใช้ทาซึ่งในการบูรณะในชั้นหลัง ได้ทาทับลวดลายจำนวนมากเอาไว้ แม้ลวดลายเหล่านี้ถูก สีทาทับไว้ เมื่อค่อย ๆ ขำรดตามกาลเวลา ส่วนที่ปิดด้วยทองคำเปลวที่เป็นส่วนของตัวลาย จะสึกกร่อนช้ากว่าส่วนที่เป็นพื้นลวดลายผิวยางรักสีดำ จึงทำให้เราเห็นผิวของลายจาก ทองคำเปลวเด่นจากพื้นผิวได้อย่างชัดเจน เป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการนำเสนอ ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบเทคนิคลายรดน้ำด้วยการทำพื้นรักสมุกชุดนี้

รูปแบบ

การวิจัยผลงานสร้างสรรค์ การหลุดร่อนของภาพจิตรกรรมฝาผนังและจิตรกรรม ลายรดน้ำ ชั้นปูนจากชั้นแรกไปจนถึงชั้นบนสุดนั้น ผู้วิจัยมองเห็นรูปทรงที่เกิดจากธรรมชาติ ได้จัดสรรไว้ เมื่อกาลเวลาผ่านไปการหลุดร่อนก็ทำให้เกิดพื้นที่ว่าง และพื้นที่ว่างมีร่องรอย ของภาพวาดที่ยังคงเหลืออยู่ ประหนึ่งว่าภาพดังกล่าวได้ถูกคัดเลือกไว้เพื่อถ่ายทอดให้ผู้คน

รวมทั้งผู้วิจัยได้เห็นถึงความงามในรูปทรงจากธรรมชาติที่กำหนดไว้ จึงเป็นที่มาของการจัดวางด้วยองค์ประกอบในงานสร้างสรรค์ ร่องรอยที่มีทั้งรูปทรงขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ กระจัดกระจายเป็นกลุ่มเป็นก้อนเช่นเดียวกับธรรมชาติและกาลเวลา

เทคนิค

“ลายรดน้ำ” บนพื้น “รักสมุก” งานเขียนด้วยน้ำยาหรรดาลปิดทองรดน้ำ ทำให้เกิดลวดลายเป็นรูปภาพชนิดเอกรงค์ คือ มีลักษณะสีทองบนพื้นสีดำ ตามกระบวนการเขียนที่เป็นขนบนิยมอย่างโบราณวิธี ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และกระบวนการเขียนดังนี้

กระบวนการทำพื้นรักสมุก

1. ทายารักผสมน้ำมันสนบนกระดานไม้เพื่อกันความชื้น
2. การนำถ่านกลามากรองเพื่อคัดแยกผงหยาบและละเอียด
3. การนำผงถ่านกลาหยาบผสมกับยางรักให้เข้ากัน และฉาบลงบนพื้นกระดานรักที่แห้งสนิทแล้วเป็นขั้นที่สอง
4. การนำผงถ่านกลาละเอียดผสมกับยางรักให้เข้ากัน และฉาบลงบนพื้นกระดานรักที่แห้งสนิทแล้วเป็นขั้นที่สาม

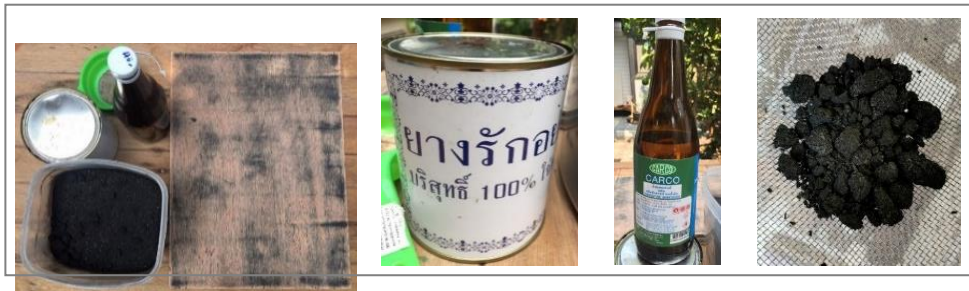
การฉาบในแต่ละชั้นควรทิ้งไว้อย่างน้อยชั้นละ 1-2 อาทิตย์ เพื่อให้รักและสมุกแห้งสนิทเสียก่อน ไม่งั้นจะทำให้พื้นแตกด้วยความชื้น

กระบวนการเขียนลายรดน้ำ

1. การร่างภาพ
2. การทำแบบปรุลาย
3. การชุบฝุ่นโรยแบบด้วยดินสอพอง
4. การเขียนด้วยน้ำยาหรรดาล ตัดเส้น
5. การเขียนด้วยน้ำยาหรรดาล ถมพื้น
6. การเขียนเส้นแสดงรายละเอียด
7. การขีดรัก
8. การปิดทองคำเปลว
9. การปิดทองคำเปลว กวดทอง
10. การรดน้ำ

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการทำพื้นรักสมุกและวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 วัสดุอุปกรณ์

ที่มา : ผู้วิจัย (2563)

1. ไม้กระดานหนา 10 มิลลิเมตร ยางรัก น้ำมันสน ถ่านกะลาเผา ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการทำพื้น “รักสมุก”

ภาพที่ 2 การทาพื้นชั้นที่1

ที่มา : ผู้วิจัย (2563)

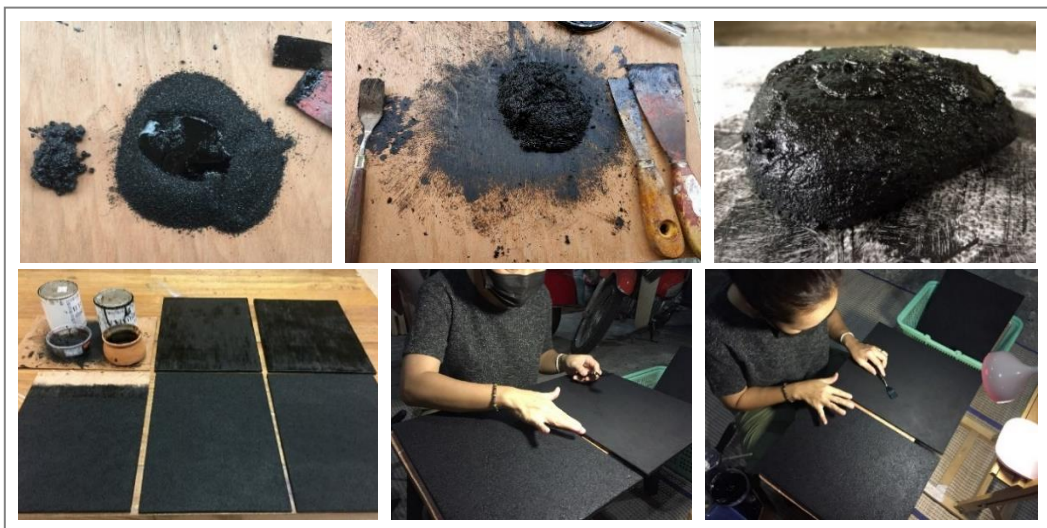
2. ทายางรักผสมน้ำมันสนบนกระดานไม้ทั้งสองด้านเพื่อกันความชื้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทายางรัก 3 ชั้น โดยแต่ละชั้นใช้เวลาอบให้แห้ง 2-3 สัปดาห์โดยประมาณ ขึ้นอยู่กับความชื้นในสภาพอากาศ ดังนั้นเฉพาะการทำพื้นยางรักผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2-3 เดือน

ภาพที่ 3 ถ่านกะลาเผา

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

3. การนำถ่านกะลาเผามากรองเพื่อแยกผงหยาบและละเอียด ซึ่งผู้วิจัยต้องการสร้างรูปทรงให้มีความหนา 2 ชั้น จึงใช้การกรองผงถ่านกะลาเป็นชั้นหยาบและชั้นละเอียด

ภาพที่ 4 การทำรองพื้นชั้นที่ 2 สมุกหยาบ

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

4. การฉาบรองพื้นเป็นขั้นตอนที่อยู่บนชั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้การผสมผงถ่านกะลาแบบหยาบกับยางรัก ผสมให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันแล้วนำไปฉาบบนไม้กระดาน เพื่อสร้างพื้นผิวที่หยาบให้เกิดการยึดเกาะกับไม้กระดานเพื่อความแข็งแรงคงทน

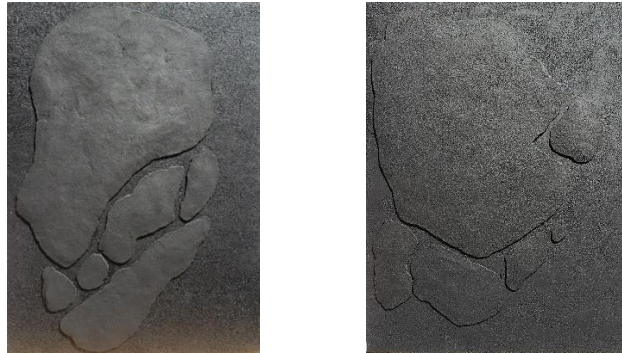
ภาพที่ 5 ร่างรูปทรงบนชั้นสมุกหยาบ
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

5. ในขั้นตอนนี้ต้องรอจนกว่าการทำรองพื้นชั้นที่ 2 แห้ง ใช้เวลาอีกประมาณ 2-3 สัปดาห์หรืออาจจะนานกว่าที่กล่าวมา เนื่องจากการคายความชื้นของสมุกที่ผสมกับยางรัก มีปริมาตรค่อนข้างหนาจึงใช้เวลานานพอสมควร เมื่อแห้งแล้วจึงร่างรูปทรงบนพื้นรักสมุก เพื่อการสร้างรูปทรงที่จะทำรองพื้นชั้นที่ 3 ต่อไป

ภาพที่ 6 การทำรองพื้นชั้นที่3 สมุกอ่อน
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

6. ขั้นตอนของการลงสมุกอ่อน คือ การผสมผงถ่านกะลาแบบละเอียดและเพิ่มดินสอพองเข้าไปด้วย เมื่อผสมเข้ากันแล้วทายางรักในส่วนที่ได้ร่างไว้เพื่อเป็นการยึดเกาะระหว่างชั้นให้มีความคงทนแล้วค่อยลงสมุกอ่อนบนยางรักอีกครั้ง

ภาพที่ 7 ฟันรักสมุกหยาบชั้นสอง และรักสมุกละเอียดชั้นสามที่แห้งแล้ว

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

7. ผู้วิจัยได้ทดลองทำรองพื้นทั้งสองแบบเพื่อดูผลสัมฤทธิ์เมื่อเขียนลายรดน้ำเสร็จว่าผลความแตกต่าง ผู้วิจัยไม่ได้ทำการขัดพื้นสมุกที่แห้งแล้ว เพราะต้องการรอยแตกของพื้นผิวที่ไม่เรียบมากนักเหมือนกับการแตกหลุดร่อนของจิตรกรรมฝาผนังและลายรดน้ำแบบโบราณ

อุปกรณ์และกระบวนการเขียนลายรดน้ำ

ภาพที่ 8 วัสดุอุปกรณ์ในการเขียนลายรดน้ำ

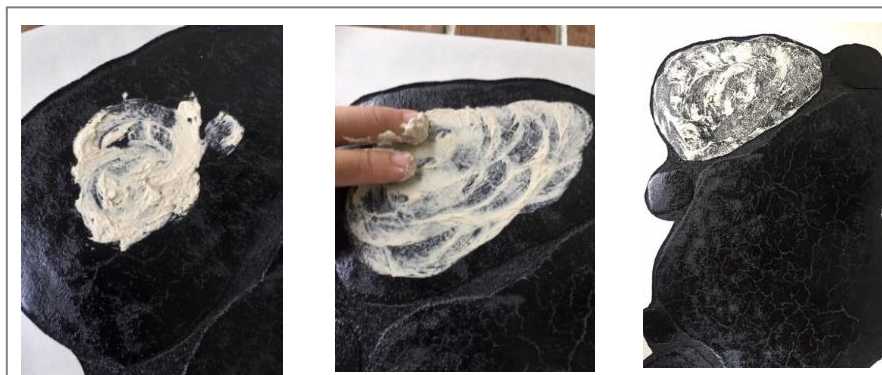
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

ภาพที่ 9 ขั้นตอนการผสมน้ำยาหรรดาล

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

9. นำผงหรรดาลผสมกาวกระถินในโกร่งเพื่อเป็นตัวยึดเกาะกับพื้นสมุกคนให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน และผสมน้ำส้มป่อยที่มีความเป็นกรดลงไปเล็กน้อยเป็นตัวทำลายไม่ให้เหนียวเกินไป คนจนส่วนผสมทั้งหมดละลายเข้าด้วยกัน หากในส่วนผสมมีกาวมากหรือน้อยเกินไป เมื่อนำไปเขียนจะทำให้เกิดการแตกและหลุดร่อนของลายที่เขียนไว้ ไม่สามารถเช็ดรักปิดทองตามขั้นตอนได้

ภาพที่ 10 การใช้ดินสอพองผสมน้ำขัดพื้นเพื่อให้พื้นคายความเค็มและกรดต่างออก

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

10. ในขั้นตอนนี้เกิดปัญหาระหว่างการทดลอง เนื่องจากพื้นรักสมุกนั้นมีความขรุขระและไม่เรียบเนียน ซึ่งผู้วิจัยมีความประสงค์ให้พื้นผิวเป็นเช่นนี้อยู่แล้ว การขัดพื้นด้วยดินสอพองเพื่อปรับสมดุลพื้นให้ไม่มีความเป็นกรดต่างและลดความเค็มลงทำให้ดินสอพองเข้าไปอุดร่องรอยที่แตก เกิดปัญหาเพราะไม่สามารถถูดินสอพองออกได้

จึงทดลองเขียนหาดานบนพื้นที่ยังไม่ได้ขีดดินสอพองก็สามารถทำได้ และการที่พื้นรักสนุก ไม่มีความมันอยู่เลย จึงสามารถข้ามขั้นตอนนี้เพื่อไปเขียนหาดต่อไป

ภาพที่ 11 การร่างภาพ ทำแบบปรุลาย ลูบฝุ่นโรยแบบด้วยดินสอพอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

11. เส้นหาดที่เขียนลงไปนั้น ทำหน้าที่ปิดกั้นพื้นรักสีดำเอาไว้ตามลวดลายที่เขียน ส่วนพื้นรักที่ไม่ได้เขียนด้วยหาดคือส่วนที่จะปิดด้วยทองคำเปลว เมื่อล้างน้ำหาด ก็จะหลุดออก เหลือแต่ส่วนที่ปิดทองปรากฏเป็นลวดลายนั้นแทน

ภาพที่ 12 การเขียนหาด
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

12. เมื่อวาดเขียนเสร็จแล้วขั้นตอนต่อไปคือการเช็ดรัก รักที่นำมาเช็ดนั้นควรนำไปเคี่ยวด้วยความร้อนจากไฟปานกลางเพื่อไล่ความชื้นออกให้หมด เรียกयरักนี้ว่า “รักน้ำ

เกลี้ยง” ส่วนผ้าที่นำมาเช็ดรักนั้นใช้ผ้ามองตากัวร์หรือผ้าที่มีความมันและไม่มิขุ่น นำไปแตะรัก น้ำเกลี้ยงที่ละน้อยแล้วเช็ด ฤๅให้ทั่วทั้งภาพที่เขียน

ภาพที่ 13 การเช็ดรัก

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

13. เมื่อเช็ดถูจนทั่วแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการ “ถอนรัก” ให้ใช้ผ้าเนื้อเดิมในส่วนที่สะอาดอยู่เช็ดถอนรักที่ได้ทาไว้จนทั่ว เป็นการถอนออกให้เหลือความหนืดเพียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมปิดทอง ในการถอนรักนั้น ถ้าถอนรักออกน้อยเกินไป คือ ยังคงมีความหนืดมากเกินไป เมื่อปิดทองแล้วจะทำให้ทองนั้นจม ไม่มีความเปล่งปลั่ง แต่ถ้าถอนรักออกมากและมีความหนืดน้อยกำลังพอดี ทองที่ปิดลงไปจะเกิดความวาวและเปล่งปลั่งสวยงาม

ภาพที่ 14 การถอนรัก

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

14. เมื่อเช็ดรัก ถอนรักเสร็จแล้ว ทำการปิดทอง ใช้นิ้วกดให้ทองติดเบา ๆ ให้ทั่วทั้งภาพแล้วนำไปรดน้ำ โดยการเปิดน้ำให้ไหลผ่าน ใช้สำลีชุบและถูเบา ๆ เพื่อให้หრดาลและทองส่วนที่ไม่ต้องการหลุดออกไปพร้อมน้ำ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของเทคนิคลายรดน้ำ

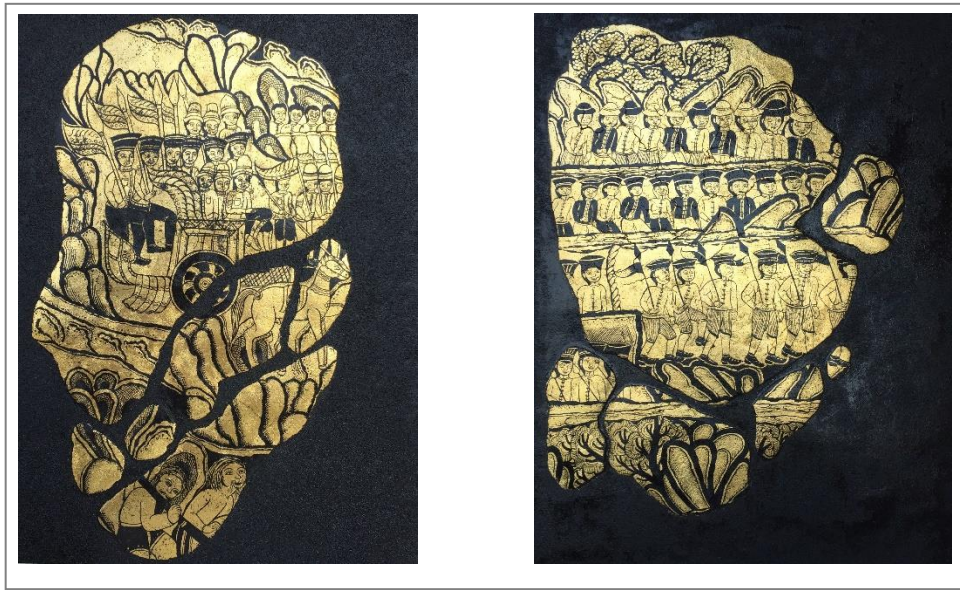
ภาพที่ 15 การแปะทองคำเปลว

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

ภาพที่ 16 การรดน้ำ

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

ภาพที่ 17 ภาพผลงานสมบูรณ์
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

ผลการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในหัวข้อ “ความงามจากร่องรอยของอดีต” เป็นการศึกษา ร่องรอยที่เกิดจากการหลุดร่อนของภาพจิตรกรรมฝาผนังและจิตรกรรมลายรดน้ำชั้นปูนจาก ชั้นแรกไปจนถึงชั้นบนสุด และทดลองการทำพื้นแบบโบราณที่เรียกว่า “รักสมุก” ด้วยวัสดุ จากธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความงามที่เกิดจากร่องรอยของภาพจิตรกรรม ฝาผนังและลายรดน้ำที่ลบเลือนและหลงเหลือร่องรอยเพียงบางส่วน นำมาพัฒนาแนวความคิด เป็นที่มาในการนำเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบเทคนิคลายรดน้ำด้วยการทำพื้น รักสมุกชุดนี้

ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัยที่ผ่านมานั้นใช้เทคนิคการทำรองพื้นด้วยกาวเม็ด มะขามดินสอพองบนไม้ แต่ในการทำวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ ผู้วิจัยเปลี่ยนเทคนิคและ กระบวนการวิธีการทำงานต่างไปจากเดิม ด้วยการทำพื้นจาก “รักสมุก” บนไม้ และเขียน เป็นผลงานลายรดน้ำ ซึ่งทั้งสองเทคนิคนี้มีความแตกต่างกันที่วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอน และ วิธีการ แต่สิ่งที่เหมือนกันคือเป็นวัสดุจากธรรมชาติ แต่ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในส่วน ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สำหรับตัวผู้วิจัยเองมองว่า ทั้งสองเทคนิคนี้มีความสอดคล้องและ ตอบสนองต่อแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยได้ดี ด้วยกระบวนการทำงานที่ มีความพิถีพิถันในทุกขั้นตอนและใช้เวลาค่อนข้างนาน เราไม่สามารถจะเร่งรัดให้เสร็จสิ้น

ตามเวลาที่กำหนดได้ ด้วยวัสดุที่ค่อนข้างหายากและด้วยสภาพอากาศที่มีความชื้น ทำให้ต้องวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบที่สุด

การวิจัยผลงานสร้างสรรค์นี้คงเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าขาดวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งไป เพราะวัสดุทั้งหมดที่กล่าวมาในข้างต้นได้มาจากธรรมชาติ ทุกอย่างมีคุณสมบัติเฉพาะตัว เป็นคุณสมบัติพิเศษที่หาทดแทนได้ยาก ถือว่าเป็นหัวใจหลักของงานจิตรกรรมไทยแบบโบราณ

ภูมิปัญญาจากครูช่างได้ผ่านการถ่ายทอดและสืบสานมาจนถึงรุ่นลูกหลานกลายเป็นความรู้จากรุ่นสู่รุ่น มีกระบวนการขั้นตอนที่ต้องอาศัยความอดทน อาศัยเวลาเป็นตัวกำหนด และอาศัยมีใจรักจึงทำออกมาด้วยความประณีตสวยงามและยังมีความค่าในทางศิลปกรรมไทยอีกด้วย ผู้วิจัยได้นำภูมิปัญญาจากครูช่างมาพัฒนาสร้างสรรค์เป็นผลงานเฉพาะตนด้วยหวังว่าภูมิปัญญาเหล่านี้จะไม่หายไปไหน อีกทั้งยังได้อนุรักษ์กระบวนการขั้นตอนการทำไม่ให้สูญหายไป

สรุปและอภิปรายผล

ผลของการศึกษาค้นคว้าในวิจัยชุดนี้ นอกเหนือจากความรู้ที่ได้รับเพิ่มเติมมากมายแล้ว กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการทำงานทำให้ผู้วิจัยรู้จักการวางแผนก่อนลงมือทำอย่างเป็นระบบได้พบทั้งปัญหาและการแก้ไขปัญหาในผลงาน อีกทั้งยังได้คำตอบที่ตั้งสมมุติฐานว่าการทดลองนั้น ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งตัวเนื้อหา จำนวนผลงานและระยะเวลาของทุนวิจัยนี้ได้ตั้งไว้ตามที่กำหนดไว้ ผลอีกด้านหนึ่งคือการได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอันเป็นความสุขทางใจของผู้วิจัยซึ่งจะได้พัฒนาตนเองต่อไป

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยชุดนี้มีกระบวนการทำงาน วิธีการ และขั้นตอนที่ค่อนข้างใช้เวลานาน มีรายละเอียดสอดแทรกอยู่ทุก ๆ ขั้นตอน พบอุปสรรคและปัญหาในการทดลองอยู่เป็นระยะ รวมไปถึงสภาพร่างกายก็มีส่วนสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนให้การวิจัยในครั้งนี้ผ่านไปได้ในเวลาที่กำหนด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้จะได้เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจ นักเรียน นักศึกษาที่ค้นคว้าหาข้อมูลและเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ของตนต่อไปไม่มากนัก้อย อีกทั้งยังช่วยทำนุบำรุงสืบสานภูมิปัญญาและศิลปกรรมของชาติให้คงไว้ได้อย่างมีคุณค่าสืบไป

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยชุดนี้ผู้วิจัยเริ่มต้นมาจากการนำผลงานสร้างสรรค์เฉพาะตัวมาพัฒนาทางด้านเทคนิควิธีการที่ต่างออกไปจากเดิม เพื่อทดลองและวิจัยกระบวนการในสิ่งที่ผู้วิจัยอยากรู้ ดังนั้นข้อเสนอแนะกับผู้ที่มีความสนใจในการทดลองและต้องการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ของตนเองนั้น อย่าหยุดที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้และควรสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเองในการทำงานสร้างสรรค์อยู่เสมอ อย่ากลัวกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุง สิ่งเหล่านั้นอาจจะเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และนำไปต่อยอดแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานให้กับผู้ที่สนใจต่อไป

รายการอ้างอิง

- กานต์ชลี สุขสำราญ. (2554). **โครงการวิจัยและงานสร้างสรรค์ จินตนาการจากความต่างของสภาพแวดล้อม (Imagination from Difference of The Environment)**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564. เข้าถึงจาก <http://cfasp.bpi.ac.th/research/kanchalee%20research1.pdf>
- ฉลอง ฉัตรมงคล. (ม.ป.ป.). **“ความรู้ด้านการทำลายรดน้ำแบบโบราณ”** กลุ่มงานช่างเขียนและช่างลายรดน้ำ สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564. เข้าถึงจาก https://www.finearts.go.th/storage/contents/detail_file/QLLwXlkr4hCqLcMQR1450IHikCc5rH6lwpxWVDqC.pdf
- สนั่น รัตนะ. (2547). **“โครงการศึกษาค้นคว้าวิจัยลายรดน้ำ”** ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- _____. (2559). **“แลรัก” ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)**. พระนครศรีอยุธยา : บริษัท หล่อแอนด์เล้ง พับลิชชิง จำกัด.
- สิปปวิชัย บุญยพรภวิชัย. (2558). **“สมุดภาพลายรดน้ำ” เล่ม ๑ เล่ม ๒. โครงการสำรวจตู้พระธรรมทั่วไทย ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด.

การแปลความหมายสัญลักษณ์ในงานทัศนศิลป์สู่การพัฒนาผลงานศิลปะ ชุด สัญลักษณ์ทดแทนความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสีย

THE INTERPRETATION OF SYMBOLS IN VISUAL ARTS TO THE DEVELOPMENT OF AN ARTWORK WHICH SYMBOLISES THE EMOTIONS AND FEELINGS OF LOSS

ดวงหทัย พงศ์ประสิทธิ์*

DOUNGHATAI PONGPRASIT

(Received: August 24, 2021; Revised: December 1, 2021; Accepted: December 15, 2021)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการแปลความหมายสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยสื่อถึงความทุกข์จากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการแปลความหมายสัญลักษณ์ในงานศิลปะร่วมสมัยจำนวน 3 ชิ้น ของศิลปิน 3 คน ได้แก่ ฟรีดา คาห์โล มณฑิเร นูมา และอารยา ราชนูร์จำเริญสุข สู่การพัฒนาผลงานศิลปะ ชุดสัญลักษณ์ทดแทนความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสีย

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความทุกข์จากการสูญเสียบุคคลที่รักในระยะก่อนและในช่วงดำเนินการวิจัยจำนวน 5 ชิ้น (ก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย 3 ชิ้น และระหว่างการดำเนินการวิจัย 2 ชิ้น) และสร้างสรรค์ผลงานอีกจำนวน 5 ชิ้น จากการนำองค์ความรู้ในการแปลความหมายสัญลักษณ์ของผลงานกรณีศึกษา พบว่า 1) การใช้สัญลักษณ์ด้านเนื้อหาที่มีความเชื่อทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของศิลปินเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดของเนื้อหา นั้น ๆ 2) การใช้สัญลักษณ์ด้านรูปแบบด้วยรูปทรงที่ตัดทอนมาจากความเป็นจริงเพื่อแสดงความเชื่อมโยงในมิติความจริงและมิติทางความรู้สึก 3) สัญลักษณ์ที่เป็นกระบวนการทางเทคนิคและวิธีการในการสร้างสรรค์ เช่น การใช้วัสดุอุปกรณ์สร้างเทคนิคที่มีความผูกพันต่อความทรงจำในอดีต เป็นต้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ของตนเอง โดยอาศัยทฤษฎีปฏิกิริยาความโศกเศร้าจากการสูญเสียของ คูเบลอร์ - รอสส์ จิตแพทย์ชาวสวิส

* คณะศิลปจิตร สถาปัตย์พัฒนศิลป์

- อเมริกัน ประกอบกับการวิเคราะห์สัญลักษณ์ ดังนี้ 1) ระยะของการไม่ยอมรับความจริงในเหตุที่ก่อให้เกิดความทุกข์ สัญลักษณ์ที่แสดงออกมีรูปแบบเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม 2) ระยะของการหาสิ่งทดแทนอารมณ์เศร้า มีการใช้พื้นผิวที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก การใช้สีแทนความหมาย ความทรงจำ และการสร้างบรรยากาศที่ย้อนให้คิดถึงอดีต 3) ระยะของการยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้น สัญลักษณ์แสดงออกเป็นลักษณะรูปธรรมมากกว่านามธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ฯลฯ เพื่อใช้แทนค่าความหมายใหม่ทดแทนอารมณ์โศกเศร้า

ผลการวิจัยพบว่า การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาผลงานของศิลปินกรณีศึกษา ทำให้เข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยใช้สัญลักษณ์แทนเรื่องราวต่าง ๆ สามารถสร้างสรรค์ผลงานถ่ายทอดเรื่องราวที่ซ่อนเร้นในจิตใจ และเป็นการบำบัดความทุกข์ อันเกิดจากอารมณ์เศร้าโดยเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกโศกเศร้าที่เกิดจากการสูญเสียคนรัก

คำสำคัญ : ศิลปะร่วมสมัย สัญลักษณ์ในงานศิลปะ ความโศกเศร้าจากการสูญเสีย

Abstract

This study focuses on the interpretation of symbol in contemporary artworks that draw inspiration from the grief of losing a loved one. The objective is to decipher the meaning of symbols used in 3 contemporary artworks of 3 artists including Frida Kahlo, Montien Boonma, and Araya Rasdjarmrearnsook. The study then inspires a set of original artworks which use symbol as replacement and representation of grief and loss.

The researcher there were 5 original artworks created with the different purposes, such as 3 pieces for pre-research and 2 pieces during the research. In addition, a further 5 artworks were produced after acquiring knowledge and insights from interpreting symbols used in the case studies. The result of the study can be summarized in the following ways. 1) using symbol as a way to convey content by integrating the traditional beliefs of the artist as part of the message ; 2) using symbol for its form and shape, which is out of touch with reality in order to display a connection between two dimensions including reality and human emotion and; 3) using it as

technical processes or methods of creation, for example, equipment or material that is deeply emotional linkage to past memories.

According to The Five Stages of Grief developed by Kubler-Ross, a Swiss-American psychiatrist, the results of an analysis can be concluded as follows: 1) in the stage of denial, the use of symbol is more abstract than concrete; 2) in the stage of bargaining, there is the use of material, texture, and color to represent meaning, memory, and a reminiscent atmosphere and; 3) in the stage of acceptance, the use of symbol is more concrete than abstract, for example, the use of people, animals, objects, or places to represent the feelings of sadness.

The result show that, by taking advantage of knowledge gained from the case studies, it is able to better understand the process of artwork creation with symbol being used as part of the storytelling. Moreover, this research provides a significant opportunity for creating a set of artworks which tells a personal story and at the same time provides a therapeutic and healing process from grief and loss of a loved one.

Keywords: Contemporary art, Symbol in art, Grief of a loved one

บทนำ

สัญลักษณ์ คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือแทนการบอกเล่าเรื่องราวโดยตรง การแปลความหมายทางสัญลักษณ์จะทำให้เราเข้าถึงเนื้อหาและเรื่องราวที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสาร ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์ในผลงานทัศนศิลป์เป็นกลไกอย่างหนึ่งของศิลปินที่ต้องการแสดงออกถึงสภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอารมณ์ที่เกิดจากความทุกข์โศกจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ซึ่งเป็นอารมณ์ของความโศกเศร้า เปียวยเหวา เดียวดาย อ้างว้าง หรือแม้กระทั่งอารมณ์โกรธแค้นต่อเหตุที่เกิดขึ้น

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความตายไว้ว่า เนื่องจากคนเราไม่สามารถจินตนาการได้ว่าความตายเป็นอย่างใด ยังไม่มีหลักฐานที่ชี้ชัดว่า โลกหลังความตายนั้นเป็นอย่างไรแน่ จึงทำให้จิตใต้สำนึกของคนเรายึดมั่นเรื่องความเป็นอมตะของตัวเอง ดังนั้นมันยากมากที่จะเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับการตาย (ต้นตาวินพันธุ์, 2553) รวมถึงในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ยึดมั่นเรื่องความมีชีวิต เมื่อร่างกายเจ็บป่วยจะรักษาให้เป็นปกติ

เมื่อร่างกายเหี่ยวลงจะบำรุงรักษาให้ผิวหนังฟื้นฟูให้อ่อนเยาว์ มีการแพทย์ที่เจริญพัฒนา เพื่อหยุดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายตามธรรมชาติ ทั้งหมดเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ความรู้สึกถึงความเป็นอมตะของคนเรา ไม่ยอมรับความทุกข์โศก ไม่ยอมรับการสูญเสีย ทั้งที่สิ่งเหล่านี้เป็นกลไกทางธรรมชาติ เมื่อมีการพลัดพรากอันเนื่องมาจากความตายจึงไม่สามารถทำใจยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ ทั้งที่ความโศกเศร้านั้นเป็นกลไกทางธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คนพยายามหาสิ่งต่าง ๆ มาช่วยให้เกิดการยอมรับขึ้นในจิตใจเพื่อรักษาความสุขและความทุกข์ให้มีความสมดุลกัน

ศิลปินนำประสบการณ์ความสูญเสียมาสร้างแรงบันดาลใจ สร้างสรรค์ สัญลักษณ์ทางศิลปะเพื่อเป็นการเยียวยาจิตใจหรือแสดงออกทางความคิดเพื่อแทนค่าความหมายเรื่อง ความเป็นความตายอันเป็นเหตุของการลาจาก เพื่อให้ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างเต็มที่ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเยียวยาความโศกเศร้า และช่วยบำบัดอารมณ์ความรู้สึก

การศึกษาแนวทางการใช้สัญลักษณ์ในงานศิลปะของศิลปินที่มีความสามารถเป็นที่ ยอมรับทำให้เข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่ทรงคุณค่าและสามารถเป็นแนวทางให้ นำไปพัฒนาผลงานของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการแปลความหมายสัญลักษณ์ในงานศิลปะร่วมสมัยจำนวน 3 ชิ้น ของ 3 ศิลปิน ได้แก่ ฟรีดา คาห์โล มณฑิเยร์ บุญมา และ อารยา ราชวรจจำเริญสุขสู่การพัฒนาผลงานศิลปะ ชุดสัญลักษณ์ทดแทนความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสีย

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี “ปฏิกิริยาความโศกเศร้าอันเกิดจากการสูญเสีย” ของคูเบลอร์-รอสส์ และเลือกผลงาน 3 ชิ้น ของศิลปินที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เพื่อแปลความหมาย วิเคราะห์ และสรุปความสอดคล้องของการใช้สัญลักษณ์โดยอาศัยการเก็บข้อมูลแบบต่าง ๆ เช่น การเก็บจากข้อมูลเอกสารที่มีการจดบันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ ข้อมูลที่เป็นบทสัมภาษณ์ของศิลปินในสื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลจากบทความการวิเคราะห์ผลงานชิ้นนั้น ๆ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ สามารถสรุปการใช้สัญลักษณ์ทางรูปธรรม และสัญลักษณ์ทางนามธรรมที่ปรากฏในผลงาน ชุดสัญลักษณ์ทดแทนความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสีย ดังนี้

ผลงานชื่อ Henry Ford Hospital ของฟริดา คาห์โล (Frida Kahlo) ผลงานชุด บ้านแห่งความหวัง (House of Hope) ของมณฑิร บัญมา และผลงานชื่อชุดคร่ำครวญ (Lament) ของอารยา ราษฎร์จำเริญสุข ผลงานทั้งสามชิ้นศิลปินนำเรื่องราวประสบการณ์ของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักมาเป็นเนื้อหาในการสร้างสรรค์ มีการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายแทนอารมณ์ความรู้สึกเฉพาะตัว เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดทางด้านคติความเชื่อส่วนตัวที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละคน

สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ที่ศิลปินใช้เป็นสัญลักษณ์เฉพาะสำหรับผลงานนั้น ๆ ตอบสนองเรื่องราวและเหตุการณ์เฉพาะที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ผู้วิจัยจึงนำมาสอดคล้องด้านนามธรรมไปสู่รูปธรรม คือ ศิลปินมีการใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือความเชื่อส่วนตัวเป็นพื้นฐานแนวความคิดในการสร้างสรรค์ มีการใช้สัญลักษณ์แทนคำวิญญูการแห่งชีวิตแสดงสังขารที่เกิดขึ้นในมนุษย์ เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งที่มีอารมณ์ยอมรับและไม่ยอมรับ แสดงลักษณะการใช้สัญลักษณ์ทางรูปธรรมสื่อถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม มีการประชดประชันในโชคชะตาที่ไม่ย่อชีวิตคนรักที่จากไป การใช้เวลา และมีทิศทางอารมณ์เพื่อรับรู้ความรู้สึกใหม่ โดยการใช้พื้นที่ว่าง ระยะของรูปทรง จังหวะในการวางรูปทรง จังหวะของแสง การซ้ำ รวมถึงใช้สถานการณ์ความไม่คุ้นชินทางการรับรู้เพื่อสร้างการรับรู้จริงทางความรู้สึก จากนั้นผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้และศึกษารายละเอียดที่แทรกอยู่ในความรู้ต่าง ๆ นำมาพัฒนาสู่การใช้รูปแบบเฉพาะตนด้วยรูปแบบที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในผลงานสร้างสรรค์ โดยรูปแบบนามธรรม คือ ในช่วงสภาวะอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่ยังไม่สามารถหลุดพ้นจากความเป็นจริงอยู่ในภาวะจิตใจที่มีความเศร้าหมอง ส่วนรูปแบบรูปธรรม คือ ช่วงสภาวะอารมณ์ที่หลุดพ้นจากความเป็นจริง

แนวคิดและผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

การเปรียบเทียบลักษณะผลงานกรณีศึกษา

ภาพที่ 1 ศิลปิน ฟริดา คาห์โล ผลงานชื่อ Henry Ford Hospital, 1932

ที่มา : Kahlo (1932)

ภาพที่ 2 ศิลปิน มณฑิยา บุญมา ผลงานชื่อ บ้านแห่งความหวัง (House of Hope), 1997
ที่มา : Boonma (1997)

ภาพที่ 3 ศิลปิน อารยา ราษฎร์จำเริญสุข ผลงานชื่อ คร่ำครวญ (Lament), 2000
ที่มา : Rasdjarmrearnsook (2000)

แนวทางการใช้สัญลักษณ์ที่สอดคล้องกันของผลงานกรณีศึกษา

1. การใช้สัญลักษณ์ด้านเนื้อหา

1.1 การใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือความเชื่อส่วนตัวของศิลปิน

ผลงานทั้ง 3 ชิ้น ที่ผู้วิจัยยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษามีความโดดเด่นในการที่ศิลปินนำความเชื่อและความรู้สึกในเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิมของของแต่ละคนมาเป็นแง่มุมในการดำเนินอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในผลงาน

ผลงาน “Henry Ford Hospital” หรือ “The Flying Bed” ของฟรีดาคาห์โล ใช้การวางองค์ประกอบของภาพที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนภาพโบราณ เพื่อขอปาฏิหาริย์ของพระเจ้า (Ex-voto) เป็นผลงานชิ้นแรกที่ฟรีดาคาห์โลใช้เทคนิคสีน้ำมันบนแผ่นโลหะเป็นตัวรองรับตามประเพณีการแก้บนของชาวเม็กซิกัน Ex-voto เป็นภาพวาดแบบดั้งเดิมสร้างขึ้นตามคำร้องขอของผู้ศรัทธาในศาสนาที่ได้รับความนิยมในวัฒนธรรมดั้งเดิม

ของเม็กซิกัน รวมถึงรูปทรงหอยทากที่ฟรีดาคาไว้ในผลงานเป็นความเชื่อของวัฒนธรรมพื้นเมืองเม็กซิโกแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของเพศหญิง ความเป็นเพศหญิง และการคลอดบุตร อีกนัยยะหนึ่งซ่อนความหมายถึงความเชื่อที่ศิลปินสื่อความเชื่อของการแท้งบุตรซึ่งยาวนานและเจ็บปวดเป็นระยะ ๆ (ตะเกียงดอทคอม, 2563)

ผลงาน บ้านแห่งความหวัง (House of Hope) ของมณเฑียร บุญมา จากการสื่อความหมายในผลงานที่ศิลปินถ่ายทอดให้รู้สึกเหมือนการสวดมนต์อ่อนน้อมตามแบบความศรัทธาของพุทธศาสนา และแทรกความเชื่อในเรื่องอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนด้วยการเปรียบเทียบเชิงลึกถึงการสัมผัส รูป กลิ่น และเสียง ที่มีความไม่แน่นอนตลอดเวลา อีกทั้งศิลปินเชื่อว่าการใช้สมุนไพรในการรักษามีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเข้ากัน มีการใช้อย่างกว้างขวางในพิธีกรรมการรักษาแบบพื้นบ้าน และมีความสำคัญต่อเรื่องราวชีวิตของศิลปินที่ช่วยบรรเทาและเยียวยาทั้งร่างกายและจิตใจ ผลงานหลายชิ้นเปรียบเทียบถึงความหวัง ความศรัทธา และการรักษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการอุทิศตนทางศาสนาและนำผู้ชมไปสู่อาณาจักรแห่งจิตวิญญาณ (Montien Atelier, 2018)

ผลงานชุด Lament (คร่ำครวญ) ของอารยา ราชวรเจ้าเจริญสุข เป็นความเชื่อว่าเสียงของบทกวีที่ศิลปินอ่านสามารถสื่อสารกับร่างไร้วิญญาณได้ แสดงให้เห็นถึงว่าร่างเหล่านั้นรับรู้และรับฟังเช่นเดียวกับในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การกรวดน้ำอุทิศแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ตายด้วยความหวังว่าเขาเหล่านั้นจะได้รับ แม้ในความเป็นจริงชีวิตและความตายเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกัน คนส่วนใหญ่พยายามซ่อนความตายไว้เบื้องหลังพิธีกรรม ผลงานชิ้นนี้ศิลปินเลือกร่างที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด โดยความเชื่อส่วนตัวของศิลปินที่ให้เนื้อหาของงานชุดนี้เป็นเรื่องราวของความผูกพัน และเชื่อว่าบุรุษเพศหรือร่างเพศชายอาจไม่เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าว จึงนำแต่ร่างของผู้หญิงที่คิดว่าคงรู้สึกถึงยังคร่ำครวญเพราะผู้หญิงถูกสอนให้เป็นคนในบ้าน จึงให้ค่ากับความผูกพันสูง (Art4d, 2019)

1.2 การใช้สัญลักษณ์ที่แทนค่า การเกิด แก่ เจ็บ ตาย (วัฏจักรแห่งชีวิต)

ผลงาน Henry Ford Hospital ของฟรีดา คาห์โล หนึ่งในหกสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในภาพนี้ คือ มีการใช้สัญลักษณ์กล้วยไม้สีม่วง ซึ่งเป็นของขวัญจาก Diego Rivera สามีของเธอฝากนางพยาบาลที่ดูแลเธอตอนที่เธออยู่ในโรงพยาบาล ซึ่งฟรีดาคลอดลูกในสหรัฐอเมริกา และไม่ได้อยู่ในเม็กซิโกบ้านเกิด เป็นเพราะเธอต้องการติดตามสามีไปวาดรูปทำงานในประเทศนี้ ดอกไม้จึงเป็นเครื่องเตือนใจเป็นสัญลักษณ์ของความรู้สึก ขณะเดียวกันก็ทำให้ระลึกถึงวัฏจักรของชีวิต ธรรมชาติ และพลังที่ควบคุมไม่ได้อีกด้วย (วัชรพร อยู่ดี, 2556, น. 39-40)

ผลงานชุด House of Hope ของมณเฑียร บุญมา เป็นการหล่อหลอม มโนคติและทัศนคติที่มีต่อโลก ชีวิต และศิลปะเข้าด้วยกัน ดังนั้น การใช้ลูกประคำสมุนไพรมีเหมือนการอธิษฐาน สวดมนต์ หรือทำสมาธิ ตามอุดมคติของชาวพุทธที่ช่วยทำให้ก้าวผ่านข้ามความทุกข์ พ้นพ้นโดยรอบทาสจากสมุนไพรมที่เลียนแบบคราบเทียนและควันในวัด เพื่อให้เหมือนอยู่ในบรรยากาศภายในอุโบสถ ให้ผู้ชมได้อยู่ในภวังค์ หลุดจากโลกภายนอก และอยู่ในสมาธิของการบำบัดความรู้สึก สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปของชีวิตที่มีความรัก ความตาย และการเกิดใหม่สัมพันธ์กัน (Montien Atelier, 2018)

ผลงานชุด Lament ของอารยา ราษฎร์จำเริญสุข การที่ศิลปินอ่านบทกวี ให้แก่ร่างที่ไร้วิญญาณฟังนั้นต้องการให้ผู้ชมได้มองไปในเชิงวิถีทางการใหม่ที่เกี่ยวข้องกับ เกิด แก่ เจ็บ ตายผ่านงานศิลปะ

2. การใช้สัญลักษณ์ทางด้านรูปแบบ

2.1 การใช้สัญลักษณ์ทางรูปธรรม สื่อไปถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม ที่มีการใช้ การประชดประชันในโชคชะตาที่ไม่ย้อคนรักที่จากไป

ผลงาน Henry Ford Hospital ของฟรีดา คาค์โล ภาพรูปทรงผู้หญิง (ตัวศิลปิน) เบื่อนเลือดบนเตียง เปรียบได้กับภาพเบื่อนเลือดของพระหฤทัยของพระเยซูและ มารีย์ (ภาพผู้พลีชีพอันศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวถึงภาพเขียนคำปฏิญาณในการแก้บนบุคคลสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นเทพผู้สร้างปาฏิหาริย์) แต่ในผลงาน Henry Ford Hospital ของฟรีดาใช้ รูปแบบที่ทำให้รู้สึกเลียนแบบแต่ไม่เหมือนกับการแก้บน เพราะในภาพวาดของฟรีดา ไม่มี คำขอบคุณเพราะในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (โชคชะตาอันเลวร้ายในชีวิต) เธอคิดว่าไม่มีเหตุผลที่ ขอขอบคุณ เป็นเหมือนการประชดประชันต่อพระเจ้า เพราะเธอไม่เคยได้รับการช่วยเหลือจาก พระเจ้าเลย (ตรีนุช อิงคุทานนท์, 2563)

ผลงานชุด House of Hope ของมณเฑียร บุญมา ขึ้นนี้ ชื่อผลงานบอก นัยยะของความหวังที่จับต้องไม่ได้ ร่วมกับการใช้รูปทรงที่มีความไม่แน่นอน รูปทรงที่คล้าย รูปทรงของบ้านหรือสถานที่แห่งความรู้สึกเป็นตัวแทนของการสวดมนต์ที่ศิลปินสวดอ้อนวอน เรื่องความเจ็บป่วยของภรรยาเนื่องจากโรคมะเร็ง ผลงานชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงความโศกเศร้า ที่ไม่ได้แสดงตัวอย่างชัดเจน แต่ซุกซ่อนอยู่ในทุกองู ทั้งภาพที่ปรากฏกลิ่นสมุนไพรมและเสียง ที่เกิดจากการสั่นไหวของสายประคำสมุนไพรม ตามการแปลความหมายบอกเล่าของศิลปิน ในบทสัมภาษณ์ถึงเนื้อหาของผลงานที่เป็นเรื่องของยารักษาโรค ความหวัง และกลิ่น ทุกสิ่ง มีความไม่แน่นอน รูปทรงจึงมีความไม่แน่นอน เหมือนดังเช่น ความคิดว่าพระเจ้านั้นมีอยู่จริงหรือไม่ เพราะไม่เคยปรากฏให้เห็น เป็นเรื่องของความหวัง (Montien Atelier, 2018)

ผลงานชุด Lament ของอารยา ราชภูริจำเริญสุข การอ่านวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสนุกสนานนำความบันเทิงให้รำหึงที่ไร้วิญญาณฟัง งานชุดนี้เป็นความปรารถนาของศิลปินที่ถวิลหาความสัมพันธ์ที่จบลงเพราะความตาย และเชื่อว่ามนุษย์รู้สึกถวิลหาสิ่งที่ตัวเองผูกพันและรักใคร่ ส่วนประกอบในงาน Lament เป็นเสียงอ่านวรรณกรรมและการมีใจจดใจจ่อของศิลปินผู้ฟังอ่าน รวมถึงความพยายามดึงความสัมพันธ์ ความรัก ความผูกพันที่เคยมีให้กลับมาและปล่อยให้จิตสัมผัส ในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถกลับคืนมาได้ (Art4d, 2019)

2.2 การใช้สถานการณ์ความไม่คุ้นชินทางการรับรู้เพื่อสร้างการรับรู้จริงทางความรู้สึก

ผลงาน Henry Ford Hospital ของฟรีดา คาห์โล แสดงถึงความทุกข์ในเหตุการณ์จริง และความสิ้นหวัง ผลงานเป็นเสมือนตัวแทนโศกนาฏกรรมของศิลปิน เป็นผู้ลี้ชีพแทนภาพลักษณ์ของความเป็นพระเจ้า ศิลปินแสดงช่วงเวลาแห่งการสูญเสียลูกชายคนที่สอง แม้จะมีการใช้ระยะห่างในรูปทรง แต่ความรู้สึกในองค์ประกอบต่าง ๆ แสดงถึงความเป็นจริงแบบเดียวกันบนระนาบเดียว รูปทรงต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อสารโลกส่วนตัวของภูมิทัศน์ภายในของศิลปิน คือ ความทุกข์ทรมาน (Google Arts & Culture, n.d.)

ผลงานชุด House of Hope ของมณเฑียร บุญมา แวดล้อมไปด้วยรูปอรุณ และกลืนจากประสบการณ์ของศิลปิน ต้องการบอกถึงการแสวงหาการรักษาทางร่างกายและทางจิตใจ เพื่อเอาชนะความเจ็บป่วย ในผลงานจึงเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหวังในการรักษาโดยใช้สมุนไพรและเครื่องเทศแบบดั้งเดิม กลิ่นที่อบอวลดึงดูดความรู้สึกและจิตวิญญาณ การนำเอาความรู้สึกทางนามธรรมนี้มาเป็นการแสดงออกในเชิงศิลปะ เช่น แท่นบูชาไม้ที่ไม่มีภาพพุทธศานานำมาวางอยู่ได้สายประคำ สร้างพื้นที่ให้ผู้ชมสามารถเข้าไปตรงกลางเพื่อเดินผ่านสัมผัสลูกประคำสมุนไพร สร้างสัมผัสที่นุ่มนวลปรับเปลี่ยนบรรยากาศให้เอื้อต่อความรู้สึกสงบ ให้ผู้ชมกลับมาสำรวจทบทวนร่างกาย และจิตใจของตน เช่น การปฏิบัติธรรม (Poshyananda, 2003; Burnett, 2004)

ผลงานชุด Lament ของอารยา ราชภูริจำเริญสุข สื่อความเป็นจริงในเรื่องชีวิตและความตายที่สามารถอยู่ในเส้นระนาบเดียวกันได้ เพื่อให้ผู้ชมมีจินตนาการและเผชิญหน้ากับความเป็นจริงมากขึ้น สร้างบรรยากาศมิติของการมีชีวิตและไร้ชีวิตเชื่อมโยงด้วยเสียงอ่านวรรณกรรม อาจมีที่มาจากการที่ศิลปินเคยอ่านวรรณกรรมให้บิดาฟังในช่วงวาระสุดท้ายก่อนจะสูญเสียบิดาไป (The Cloud, 2018) และการใช้บริบทของการอ่านหนังสือ

กิจกรรมในการสื่อสาร ระหว่างผู้อ่านสู่ผู้ฟังเพื่อส่งต่ออารมณ์ความรู้สึกในเนื้อหาวรรณกรรม และหวังว่าผู้ฟังจะต้องได้ยิน

3. ด้านเทคนิค/วิธีการ

3.1 การใช้เวลาและมิติทางอารมณ์เพื่อการรับรู้ทางความรู้สึกใหม่โดยการใช้พื้นที่ว่าง ระยะของรูปทรง จังหวะในการวางรูปทรง จังหวะของแสง เสียง การซ้ำ

ผลงาน Henry Ford Hospital ของฟรีดา คาห์โล ใช้องค์ประกอบต่าง ๆ เหมือนลอยอยู่บนอากาศ แบ่งด้านล่างและด้านบนของภาพด้วยภูมิทัศน์ที่มีเส้นแบ่งเขตในแนวนอน มีภาพอาคารอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และเล็กในเมืองดีทรอยต์ตั้งอยู่ไกล ๆ แสดงความรู้สึกอ้างว้าง เปล่าเปลี่ยว การวางองค์ประกอบในผลงานทำให้เกิดจังหวะและระยะของรูปทรง ซึ่งสามารถดึงให้ผู้ชมเข้าสู่พื้นที่ภายในของศิลปิน พื้นที่แทรกความรู้สึกเรียบง่ายแต่สามารถกระตุ้นความเห็นอกเห็นใจจากผู้ชมและซ่อนความรู้สึกเจ็บปวดและความทุกข์ ความเศร้าทั้งหมดไปพร้อม ๆ กัน (Google Arts & Culture, n.d.)

ผลงานชุด House of Hope ของมณเฑียร บุญมา เปลี่ยนพื้นที่ภายในแกลเลอรีให้กลายเป็นพื้นที่คล้ายวัด อาคารที่อบอวลไปด้วยกลิ่นของสมุนไพรสดชนิดที่ศิลปินใช้วาดภาพผนังแกลเลอรี ลูกปัดสมุนไพรที่แขวนเป็นระยะ ๆ เรียงติดกัน 1,648 เส้น ทั้งตัวมากองบนเก้าอี้ไม้ 440 ตัว ที่เรียงกันเหมือนบันได รูปทรงบ้านที่ก่อตัวจากเส้นนับพันเส้นเหมือนลอยตัวอยู่ ทั้งหมดนี้เชื่อเชิญให้ผู้ชมได้สัมผัสมีส่วนร่วมทางจิตวิญญาณ ศิลปินแทนค่าลูกปัดห้าแสนเม็ดที่ตกลงมาจากเพดานเป็น “ฝนดำ” ที่นำมาซึ่งความหวัง ดังนั้น House of Hope จึงแสดงถึงความหวังของศิลปินที่ไม่สามารถจับต้องได้ และการกลับคืนสู่คุณค่าทางจิตวิญญาณแบบดั้งเดิม (Biennial, 1999)

ผลงานชุด Lament ของอารยา ราษฎร์จำเริญสุข ใช้ทัศนธาตุทางศิลปะที่ไม่เคยชิน เช่น การอ่านบทกวีให้ร่างไร้วิญญาณฟัง โดยมีการเว้นระยะการวางร่างเป็นระยะเป็นจังหวะที่เท่า ๆ กัน จังหวะของเสียงและลมหายใจของผู้อ่านทำให้ภาพที่มองเห็นแทนความจริงที่เป็นนัยยะทางความรู้สึก มีการใช้ความสัมพันธ์ของเวลาและพื้นที่ความรู้สึกประสานกันเพื่อให้เกิดบรรยากาศของการคร่ำครวญถึงอดีต

การใช้สัญลักษณ์ ที่สอดคล้อง	ด้านเนื้อหา	- วัฒนธรรมดั้งเดิม หรือความเชื่อส่วนตัว - ใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย (วัฏจักรแห่งชีวิต)
	ด้านรูปแบบ	- การپردชดประชัน ในโชคชะตา - สถานการณ์ความไม่คุ้นชินทางการรับรู้
	ด้านเทคนิค/ วิธีการ	- พื้นที่ว่าง ระยะของรูปทรง จังหวะในการวางรูปทรง - จังหวะของแสง การซ้ำ

แผนภูมิที่ 1 การใช้สัญลักษณ์ที่สอดคล้องกันของผลงานกรณีศึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ และพัฒนาผลงานของตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานในช่วงที่ตนเองมีสภาวะของความทุกข์ที่เกิดจากการสูญเสียมารดา โดยได้แบ่งระยะการสร้างสรรค์เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผลงานในช่วงระยะแรกของการสูญเสียมารดา (ก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย 3 ชั้น) ระยะที่ 2 ผลงานในระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลผลงานกรณีศึกษา (ระหว่างการดำเนินการวิจัยอีก 2 ชั้น) และระยะที่ 3 ผลงานสร้างสรรค์หลังจากได้สรุปองค์ความรู้ และนำมาพัฒนาในผลงาน (จำนวน 5 ชั้น) ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบทางทัศนศิลป์โดยรวม และในระยะที่ 2 และ 3 วิเคราะห์แยกเป็นรายชิ้นเพื่อให้เห็นความแตกต่างของกระบวนการสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ตามทฤษฎีปฏิบัติการความโศกเศร้าจากการสูญเสียของคูเบลอร์ รอสส์ จิตแพทย์ชาวสวิส - อเมริกัน (ชนาภรณ์ ธรรมรัฐ, 2560)

1. การสร้างสรรค์ผลงานในระยะของการไม่ยอมรับความจริงในเหตุที่ก่อให้เกิดความทุกข์ (ผลงานในช่วงระยะแรกของการสูญเสียมารดา)

ในช่วงระยะเวลานี้หากเปรียบกับทฤษฎีปฏิบัติการความโศกเศร้าที่เกิดจากการสูญเสียของคูเบลอร์ รอสส์ จิตแพทย์ชาวสวิส - อเมริกัน ผู้วิจัยอยู่ในช่วงของการปฏิเสธ ไม่ยอมรับ และอาการซึมเศร้า แสดงออกถึงความเสียใจ เชื่อมโยงกับความเศร้าโศก จึงรู้สึกถึงความว่างเปล่าเมื่อเราอยู่ในความเป็นจริง และเมื่อเราตระหนักว่าบุคคลนั้นหายไป การสร้างสรรค์ในระยะนี้ มีจำนวน 3 ชั้น เป็นการสร้างผลงานก่อนดำเนินการวิจัย และพบว่าการสร้างสรรค์ระยะนี้ ไม่สามารถทำให้จิตใจคลายจากความทุกข์โศกได้เป็นเสมือนการบันทึกอารมณ์ขณะที่เกิดความทุกข์ขึ้นในจิตใจ

ภาพที่ 4 ผลงานในช่วงระยะแรกของการสูญเสียมารดา

- ก. ชื่อผลงาน The Last Winter เทคนิค จิตรกรรมบทภาพถ่ายดิจิตอลปริ้น ขนาด 60 x 80 ซม.
 ข. ชื่อผลงาน Forget Me Not เทคนิค จิตรกรรมบทภาพถ่ายดิจิตอลปริ้น ขนาด 60 x 80 ซม.
 ค. ชื่อผลงาน you are still in me เทคนิค ดิจิตอลปริ้นบนแคนวาส ขนาด 60 x 80 ซม.

ที่มา : ผู้วิจัย

โดยสามารถวิเคราะห์ตามหลักทัศนศิลป์ ดังนี้

1.1 เนื้อหา

ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ The Last Winter เป็นการย้อนนึกถึงฤดูหนาวที่ผู้วิจัยอยู่ร่วมกับมารดา แม้อากาศหนาวเพียงใด แต่ความรู้สึกตอนอยู่กับท่านเต็มไปด้วยความอบอุ่น ดังนั้นความทรงจำครั้งสุดท้ายของความอบอุ่นที่เคยสัมผัสแบบนั้นจะไม่เกิดขึ้นอีกแล้ว จึงเป็นภาพที่ผู้วิจัยโอบกอดความว่างเปล่าที่มีเค้าโครงที่เกิดจากผ้าเป็นโครงร่างของมารดาที่จากไป ความรู้สึกในช่วงนี้เป็นความรู้สึกถึงความโดดเดี่ยว ไม่ต้องการพูดคุยกับใคร หลีกเลี่ยงการสนทนาแม้ในเครือญาติ พี่น้อง โดยเฉพาะการพูดคุยเรื่องการจากไปของมารดา ว่างวนอยู่ในอารมณ์เศร้าโศกของตนเองผู้เดียว องค์ประกอบจึงมีเพียงภาพของผู้วิจัยกับบรรยากาศเท่านั้น

ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ Forget Me Not เป็นภาพสุดท้ายของการถ่ายรูปร่วมกันอย่างมีความสุข เนื่องจากมารดาผู้วิจัยจากไปด้วยอาการหัวใจล้มเหลว ดังนั้นจึงไม่มีภาพจำของการรำลาหรือสภาวะของการทำใจในช่วงระยะเวลาจากกัน ภาพในใจของผู้วิจัยจึงเป็นภาพที่ท่านยังอยู่ ยังสดใส และยังได้ยินเสียงสนทนาที่ดังก้องในความรู้สึก ผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยยังคงอยู่ในช่วงของการไม่ยอมรับความจริงในการสูญเสีย ผู้วิจัยจึงเว้นรายละเอียดรูปทรงของมารดา และแทนค่าดอกไม้ คือ ดอก Forget Me Not เป็นดอกไม้ที่ท่านให้ผู้วิจัยมาในครั้งนั้น บรรยากาศต่าง ๆ ถูกแทนค่าด้วยสีที่ขุ่นมัวแทนค่าอารมณ์ของผู้วิจัย แม้ภาพต้นแบบภาพนี้จะเป็นภาพที่สดใสและมีเป็นบรรยากาศของความสุขก็ตาม แต่ในอีกความรู้สึกคู่ขนานในใจผู้วิจัยก็เป็นภาพที่เห็นแล้วเศร้าโศกเหลือเกิน และยังคงสภาวะของอารมณ์ที่

โดดเดี่ยว เคว้งคว้าง ไม่คิดจะพูดคุย หรือบอกเล่าอารมณ์นี้แก่ผู้ใด เป็นสภาวะอยู่ในตัวเอง องค์ประกอบของภาพจึงยังมีเพียงตัวผู้วิจัยเท่านั้น

ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ *you are still in me* เป็นอีกผลงานหนึ่งที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ขึ้นในขณะที่ประสบกับความรู้สึกโศกเศร้าจากการที่มารดาจากไป ในช่วงระยะนี้จิตใจรู้สึกเคว้งคว้าง โดดเดี่ยว และเป็นความรู้สึกที่ไม่ชัดเจน วายอมรับการจากไปของมารดาได้หรือไม่ คำถามในจิตใจคือท่านหายไปไหน ใจหาย และใจสั่นคลอนเมื่อนึกว่าท่านจากไป ในผลงานชิ้นนี้จึงเป็นเหมือนภาพการสนทนาระหว่างผู้วิจัย และมารดาที่แสดงผ่านรูปทรงที่ไม่มีรายละเอียด แต่ยังคงแสดงออกกับกิริยาของการสนทนาที่บ่งบอกในบรรยากาศของความสุขในพื้นที่เป็นรูปทรงธรรมชาติ ของทิวทัศน์ใกล้เคียง ๆ ลักษณะให้เป็นเหมือนภาพย้อนแสง (Silhouette) เพื่อให้รู้สึกถึงความทรงจำ และสิ่งที่ตรงข้ามกับความเป็นจริง เพื่อเชื่อมโยงระยะของพื้นที่ว่างด้านหน้าให้รู้สึกว่าทุกลมหายใจเข้าออก ยังมีความรู้สึกนึกถึงคิดถึงตลอดเวลา

1.2 รูปแบบ (ทั้ง 3 ชั้น) มีการเว้นส่วนที่เป็นรายละเอียดในรูปทรงมารดาไว้ เนื่องจากความเกรงกลัวความเศร้าที่ถาโถมเข้ามา หากเห็นภาพของท่าน และแทนค่าด้วยเส้น สี และพื้นผิวตรงพื้นที่ว่าง เพื่อทดแทนอารมณ์ความรู้สึกของความเคว้งคว้าง เลื่อนลอย และความรู้สึกที่ไม่มีจริง หรือแทนค่าด้วยรูปทรงอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงมารดา และผู้วิจัย เช่น ดอกไม้ ผ้า เป็นต้น

1.3 เทคนิควิธีการ (ทั้ง 3 ชั้น) เป็นเทคนิคจิตรกรรมสีอะคริลิก สีชอล์กพาสเทล บนภาพถ่ายดิจิทัล พิมพ์บนผ้าแคนวาส มีการใช้สีแปร่งแสดงให้เห็นถึงพื้นผิว เพื่อให้เห็นรูปทรงชัดเจนและไม่ชัดเจนในผลงาน

2. การสร้างสรรค์ผลงานในระยะของการหาสิ่งทดแทนอารมณ์เศร้า

(ผลงานในระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลผลงานกรณีศึกษา)

ในระยะนี้ผู้วิจัยเริ่มหาหนทางในการบำบัดตนเองมากขึ้นหลังจากการสร้างงานในระยะแรกที่ยังไม่สามารถสร้างความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ ผู้วิจัยเริ่มศึกษาผลงานของศิลปิน 3 ชั้น ซึ่งในขณะนั้นหากเปรียบทฤษฎีปฏิกิริยาความโศกเศร้าที่เกิดจากการสูญเสียบุคคลที่เรารัก ถือว่าผู้วิจัยเริ่มเข้าสู่สภาวะของการยอมรับ แต่ยังมีสภาวะของการปฏิเสธความจริงอยู่บ้าง การสร้างสรรค์ในระยะนี้มีจำนวน 2 ชิ้น

ภาพที่ 5 ผลงานในระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลผลงานกรณีศึกษา

ก. ชื่อผลงาน The Secret Garden เทคนิค จิตรกรรมผสม ขนาด 80 x 100 ซม.

ข. ชื่อผลงาน My Violet memory เทคนิค สีสผสม ขนาด 80 x 100 ซม.

ที่มา: ผู้วิจัย

โดยสามารถวิเคราะห์ตามหลักทัศนศิลป์ ดังนี้

2.1 ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ The Secret Garden

2.1.1 เนื้อหา เป็นการสร้างสรรค์ที่สะท้อนบรรยากาศที่เคยเกิดขึ้นในขณะที่มารดาผู้วิจัยมีชีวิตอยู่ ความรู้สึกที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น สดใส การจัดเรียงภาพแบบระนาบเดียวเพื่อให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นคู่ขนานในเรื่องความจริงและความไม่จริง และความจริงที่จะไม่มีเกิดขึ้นอีก

2.1.2 รูปแบบ รูปทรงคนวางในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดจังหวะขององค์ประกอบ การกำหนดระยะแทรกความรู้สึกเรียบง่าย เพื่อดึงให้เข้าสู่พื้นที่ภายในอารมณ์ของงานสวนแห่งความลับนี้ เป็นการรวมตัวของความอึดอัดทางความรู้สึก ความสดใส และความสุขด้วยโทนสีที่สดใสและอบอุ่นในอัตราเย็นและร้อน 80/20 เพื่อแสดงความรู้สึกนามธรรมเป็นเหมือนความลับที่ซุกซ่อนอยู่ในตัวตนของบุคคลในรูปทรง รูปทรงที่สำคัญที่จางหายไปถูกแทนค่าเป็นดอกไม้ ดอกลิลาวดี ดอกไม้ที่มารดาปลูก

2.1.3 เทคนิควิธีการ เนื่องจากการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงนำไปสร้างสรรค์ต่อในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ภาพที่แสดงออกมาได้ตรงกับความต้องการ เช่น การแต่งสีในผลงานไม่ให้เหมือนความเป็นจริง เนื่องจากต้องการบอกถึงเหตุการณ์ทั้งดงามเหล่านี้ว่า ไม่มีเกิดขึ้นในความเป็นจริงอีก ในผลงานมีการใช้เทคนิค จิตรกรรมสีอะคริลิก สีอะอองเพเซอร์ และสีชอล์กพาสเทล

2.2 ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ My Violet memory

2.2.1 เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้สร้างสรรค์ขณะทำโครงการวิจัยหัวข้อ “สัญลักษณ์ที่ทดแทนอารมณ์ ความรู้สึกโศกเศร้าจากการสูญเสียสิ่งอันเป็นที่รัก ในงานศิลปะร่วมสมัย” ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการแทนค่าสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนมารดาที่สูญเสียไป จึงทำให้นึกถึงสิ่งที่มารดาของผู้วิจัยชอบและมีความผูกพันมาตลอดนั่นคือการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ และการจัดสวน

2.2.2 รูปแบบ ในผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงแทนค่าดอกไม้ต่าง ๆ ที่ท่านปลูกโดยเฉพาะดอกไม้สีม่วง ในรูปทรงของมารดาที่เป็นศูนย์กลางความอบอุ่นทั้งมวลรูปร่างรูปทรงต่าง ๆ วางใกล้กันเพื่อให้เกิดแรงดึงดูดกันและสัมพันธ์กัน มีผลต่อสายตาและความรู้สึกทำให้เกิดเอกภาพ รูปทรงของสมาชิกในครอบครัวที่กลับมารวมกันและถ่ายรูปหมู่เพื่อเป็นที่ระลึกในสภาพแวดล้อมที่มีธรรมชาติรายล้อม ให้สีสันที่เกินจริงเพื่อให้รู้สึกถึงสิ่งที่หลงเหลือแคในความทรงจำเท่านั้น คงไม่ปรากฏภาพเหล่านี้ขึ้นอีกแล้ว

2.2.3 เทคนิควิธีการ มีการใช้ภาพถ่ายครอบครัวในอดีตเป็นต้นแบบ เนื่องจากต้องการสื่อถึงกิจกรรมของครอบครัวที่มีมารดาเป็นศูนย์กลางของจิตใจแต่ยังคงลบรายละเอียดที่เป็นรูปทรงของมารดาออก และแทนค่าด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับมารดา เช่น รูปทรงดอกไม้ สีของดอกไม้ เป็นต้น

3. การสร้างสรรค์ผลงานในระยะของการยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้น

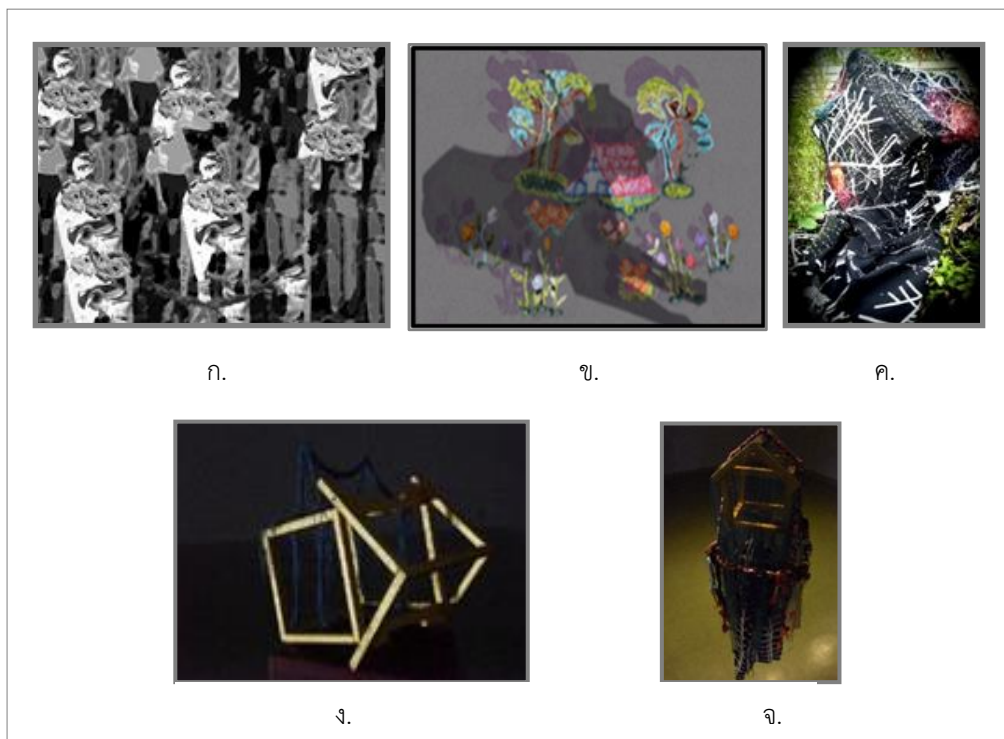
(ผลงานสร้างสรรค์หลังจากได้สรุปองค์ความรู้และนำมาพัฒนาในผลงาน)

ผู้วิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานระยะนี้ตนเองก้าวเข้าสู่สภาวะของการเชื่อมโยงอารมณ์ เพื่อหาสิ่งต่าง ๆ มาช่วยเปลี่ยนแปลงอารมณ์ให้สงบ และยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้มีรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เป็นผลงานสร้างสรรค์จำนวน 5 ผลงาน ดังภาพที่ 6

โดยสามารถวิเคราะห์ตามหลักทัศนศิลป์ ดังนี้

3.1 ผลงาน Symbolic of Emotion and Melancholy

3.1.1 เนื้อหา หลังจากการวิเคราะห์สภาวะอารมณ์ที่เป็นเหตุแห่งความทุกข์ ความเศร้าในจิตใจของผู้วิจัย จึงเข้าใจถึงเรื่องของวัฏจักรของชีวิต และธรรมชาติของกาลเวลาที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา มีเกิด และดับ เข้าและเย็น เข้าและออก ดังลมหายใจเหมือนการเดินออกมาจากตัวตน และมองตนเองย้อนกลับไปพิณิจ วิเคราะห์ อารมณ์เหมือนการฝึกทบทวนพิจารณาจิต อยู่ในสมาธิของการบำบัดความรู้สึก

ภาพที่ 6 ผลงานสร้างสรรค์หลังจากได้สรุปองค์ความรู้และนำมาพัฒนาในผลงาน

- ก. ชื่อผลงาน Symbolic of Emotion and Melancholy เทคนิค จิตรกรรมผสม
- ข. ชื่อผลงาน สวนสวรรค์ เทคนิค สื่อผสม
- ค. ชื่อผลงาน My Secret Carden เทคนิค สื่อผสม
- ง. ชื่อผลงาน Home 1 เทคนิค สื่อผสม
- จ. ชื่อผลงาน Home 2 เทคนิค สื่อผสม

ที่มา : ผู้วิจัย

3.1.2 รูปแบบ การใช้ระยะการซ้ำ การวางรูปทรงที่ใกล้กัน เพื่อเกิดผลต่อสายตาและความรู้สึกที่ทำให้เกิดเอกภาพในผลงาน และสร้างอารมณ์ความรู้สึกที่ชัดเจน ขณะเดียวกันบางรูปทรงทับซ้อนกันหรือเลื้อยราง เพื่อแทนค่าการยอมรับและไม่ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น นำสัญลักษณ์ทางความเชื่อส่วนตัวของผู้วิจัย คือ รูปทรงดอกไม้ที่อยู่ภายใต้รูปทรงมารดาของผู้วิจัย มีการใช้สีโทนเดียวเพื่อบ่งชี้ถึงความโหยหาให้เห็นเป็นรูปธรรม

3.1.3 เทคนิควิธีการ ใช้เทคนิคการวาดเส้นลงบนภาพถ่ายดิจิทัลเพื่อให้ได้ความทับซ้อนจนเป็นที่พอใจเพื่อปรับและรักษาสมดุลทางความรู้สึก ใช้เทคนิคเพื่อให้เกิดสมาธิทำให้เข้าถึงธรรมชาติของชีวิตที่มีการเกิดและการตาย

3.2 ผลงาน สวนสวรรค์

3.2.1 เนื้อหา เกิดจากการนำภาพสัญลักษณ์ที่ได้จากการเทียบเคียงความสอดคล้องในองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยผลงานอารมณ์ความรู้สึกที่ยังคงอยู่ในจิตใจ จึงนำเอาความเชื่อเรื่องการคงอยู่ของความรู้สึกแสดงด้วยสัญลักษณ์ เช่น บ้าน ต้นไม้ สุนัข และความรู้สึกถึงการวนเวียน การถวิลหาที่มีต่อมารดาผู้จากไป

3.2.2 รูปแบบ ในผลงานชิ้นนี้เป็นชิ้นที่ผู้วิจัยไม่ใช้รูปทรง รูปร่างของมารดาประกอบในผลงาน เพื่อแบ่งมิติชัดเจนในเรื่องของความรู้สึกและความจริง ใช้เพียงสัญลักษณ์ที่นำพาให้จินตนาการถึงความรักและความอบอุ่นเมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ มีภาพเงาสุนัขโดดเด่นขนาดใหญ่แทนความรู้สึกการสูญเสีย และเป็นเพียงความเลือนรางของความจริงที่ยังคงเลือนรางอยู่ ต้นไม้ สวนดอกไม้เป็นอาณาจักรความรักที่ท่านปลูกไว้ให้ลูกหลานเมื่อได้มาชื่นชม เป็นที่พักกาย พักใจ ดุจสวนสวรรค์ของลูกหลาน

3.2.3 เทคนิควิธีการ เทคนิคการปักให้เกิดรูปทรงแบบไม่เหมือนจริง แสดงความเชื่อมโยงในมิติความจริงและมิติความรู้สึก เป็นการสร้างสมาธิเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตที่แท้จริงที่มีขึ้นและลง เสมือนลมหายใจเข้าออก การวางตำแหน่งของรูปทรงที่มีความอิสระ ไม่จำกัดระยะใกล้ไกล เพื่อเชื่อมมิติทางอารมณ์แบบระนาบเดียว ไม่ยึดติดความเป็นจริง เป็นเพียงภาพฝันบำบัดให้ผู้วิจัยผ่อนคลาย

3.3 ผลงาน My Secret Carden

ผลงานสร้างสรรค์ชื่อ My Secret Carden ผลงานชิ้นนี้ ผู้วิจัยปักผ้าเป็นลักษณะเส้นปะในพื้นที่ว่างของรูปทรงที่เป็นลายผ้า และรูปทรงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นลวดลายธรรมชาติ รวมถึงสร้างสรรค์รูปทรงที่เกิดจากการซ้อนประสานทับกันของเส้นไหมและผ้าโปร่งเพื่อให้รู้สึกถึงการเชื่อมโยงในมิติความจริง และมิติในจิตใจ

3.3.1 เนื้อหา เป็นการพัฒนาเพื่อหาความสอดคล้องขององค์ความรู้ที่ได้จากโครงการวิจัย นำสัญลักษณ์จากความรู้สึกที่เป็นนามธรรมมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปธรรมเพื่อบำบัดให้จิตใจยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยนึกถึงความรู้สึกอึดอัดขณะที่คิดถึง ความอบอุ่นในอดีต จึงใช้กระบวนการทางเทคนิคและใช้รูปทรงของบ้านแทนค่าความอบอุ่นในอดีต ที่แม้เคยเกิดขึ้นผ่านมาแล้วแต่ในภวังค์แห่งความรู้สึกยังคงอยู่ในจิตใจตลอดเวลา

3.3.2 รูปแบบ เป็นผลงานสื่อผสม 3 มิติ ที่มีรูปทรงธรรมชาติอิสระภายใต้รูปทรงเรขาคณิตที่เป็นรูปทรงของบ้าน วัสดุในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้เป็นไหมปักของมารดาผู้ล่วงลับไปแล้วที่ยังคงเหลืออยู่ จึงแสดงถึงสภาวะอารมณ์ผู้วิจัย ที่อยู่ในช่วงของ

การยอมรับความจริงและสร้างคุณค่าอื่นในใจทดแทน แม้ทุกขณะจิตที่สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้จะระลึกถึงมารดาตลอดเวลาก็ตาม อุปกรณ์การสร้างผลงานของท่าน ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เช่น เข็ม ไหมปัก กรรไกร การสร้างสรรค์

3.3.3 เทคนิควิธีการ ผู้วิจัยปักผ้าเป็นลักษณะเส้นปะในพื้นที่ว่างของรูปทรงที่เป็นลายผ้า และรูปทรงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ทั้งนี้ เพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นลวดลายธรรมชาติ รวมถึงสร้างสรรค์รูปทรงที่เกิดจากการซ้อน ประสานทับกันของเส้นไหม และผ้าโปร่งเพื่อให้รู้สึกถึงการเชื่อมโยงในมิติความจริงและมิติในจิตใจ

3.4 ผลงาน Home 1

3.4.1 เนื้อหา เกิดจากสภาวะอารมณ์ความคิดถึง โหยหาความอบอุ่นในอดีตของผู้วิจัยที่มีการใช้สัญลักษณ์รูปทรงของบ้านการประกอบกันระหว่างโครงสร้างภายในและภายนอก สร้างให้เกิดรูปทรงที่มีความอ่อนไหว ไม่สามารถทรงตัวของรูปทรงเองได้ ต้องใช้การแขวน ยึด แสดงถึงความรู้สึกภายในและภายนอกของผู้วิจัยที่ขัดแย้งกัน โดยภายนอกแสดงถึงการมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถมีชีวิตได้อย่างปกติด้วยโครงที่เป็นรูปทรงบ้านสามารถตั้งอยู่โดยตัวของรูปทรงเอง แต่ไม่ได้ตั้งอยู่ตามทิศทางที่ควรจะเป็น

3.4.2 รูปแบบ เป็นการสร้างสรรค์รูปแบบสื่อผสมด้วยวัสดุต่าง ๆ ที่มีความทรงตัวและไม่ทรงตัว โครงสร้างที่มีรูปทรงชัดเจนมีการใช้เส้นตรงเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงของบ้าน ในขณะที่เดียวกันก็มีรูปทรงบ้านที่เกิดจากการถักด้วยไหมเป็นเหมือนลูกโซ่สอดคล้องกันไป รูปทรงของบ้านที่ประกอบขึ้นด้วยการถักไหมที่อ่อนนุ่ม

3.4.3 เทคนิควิธีการ เทคนิคการถักไหมที่อ่อนนุ่มเป็นรูปทรงของบ้าน (ซึ่งเป็นเทคนิคที่มารดาของผู้วิจัยชอบประดิษฐ์และสร้างสรรค์) แทนค่าความรู้สึกและเป็นสัญลักษณ์ของความผูกพันในสมาชิกครอบครัวที่มีความรักความห่วงใย การรวมตัวทำกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงที่มารดายังมีชีวิตอยู่ เมื่อท่านจากไปสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็สั่นคลอนและห่างหายไปด้วยกัน มีเพียงความรู้สึกโหยหาความอบอุ่นถึงอดีตที่ผ่านมา

3.5 ผลงาน Home 2

3.5.1 เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้เป็นการสร้างสรรค์ต่อจากผลงาน Home 1 ดังนั้นรายละเอียดของสภาวะอารมณ์จึงมีมากขึ้น ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนความรู้สึกและความทรงจำที่ยังคงถวิลหาห้วงเวลาที่ได้อยู่กับมารดาของผู้วิจัย ภาพความทรงจำถึงความสุขความอบอุ่น มักหวนกลับมาเสมอ ความถวิลหาการได้อยู่ร่วมกันยังคงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะตอนที่ผู้วิจัยอยู่ในภาวะของอาการครึ่งหลับครึ่งตื่น จึงประมวลความรู้สึกนี้ได้ว่า คือ ภาวะแห่งความสุข

องค์ความรู้	ผลงานกรณีศึกษา	การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ (ผลงานผู้วิจัย)
1. การใช้สัญลักษณ์ด้านเนื้อหา 1.1 การใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือความเชื่อส่วนตัวของศิลปิน	จากผลงาน บ้านแห่งความหวัง ของ มณฑิรา บุญมา ความเชื่อในเรื่องอนัตตา (Anatta) เป็นการหล่อหลอมมนโคติ และทัศนคติที่มีต่อโลก ชีวิต และศิลปะเข้าด้วยกัน การใช้ลูกประคำสมุนไพรมีเหมือนการอธิษฐาน สวดมนต์ หรือทำสมาธิ ตามอุดมคติของชาวพุทธที่ทำให้คนเราก้าวข้ามความทุกข์ได้ การใช้พื้นผนังจากสมุนไพรมีเลียนแบบคราบเทียนและควันในวัด เพื่อให้เหมือนอยู่ในบรรยากาศภายในอุโบสถ	ผลงานชื่อ Home 1 ความเชื่อเรื่องการเสื่อมสลาย และการคงอยู่ เกิดจากสภาวะอารมณ์ความโหยหาความอบอุ่นในอดีตของผู้วิจัยที่มีความเชื่อมโยงกับเทคนิคการสร้างสรรค์ และการประกอบกันระหว่างโครงสร้างภายนอก และภายในที่มีความทรงตัวและไม่ทรงตัว โครงสร้างที่มีรูปทรงชัดเจนมีการใช้เส้นตรงเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงของบ้านในขณะที่เดียวการก็มีรูปทรงบ้านที่เกิดจากการถักด้วยไหมเป็นเหมือนลูกโซ่ที่สอดคล้องกัน

ตารางที่ 1 การนำองค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ความรู้	ผลงานกรณีศึกษา	การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ (ผลงานผู้วิจัย)
1.2 การใช้สัญลักษณ์ที่แทนคำวัฏจักรของชีวิต	ผลงานชื่อ Henry Ford Hospital ของ ฟรีดา คาห์โล มีการใช้สัญลักษณ์แทนวัฏจักรของชีวิต องค์ประกอบของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นวงกลมล้อมรอบ ๆ สัญลักษณ์หลักที่เป็นภาพตัวของศิลปิน ทำให้รู้สึกถึงการโคจรของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ เช่น ดวงดาวในระบบสุริยจักรวาล หรือการเคลื่อนไหวของนาฬิกาที่มีจุดศูนย์กลาง หมุนเวียน เสมือนชีวิตของสรรพสิ่งต่าง ๆ	ผลงานชื่อ สวนสวรรค์ มีการวางองค์ประกอบของรูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์แทนคำวัฏจักรของชีวิต ผลงานสร้างสรรค์ชื่อสวนสวรรค์ เกิดจากการนำภาพสัญลักษณ์ผลงานอารมณ์ความรู้สึกที่ยังคงอยู่ในจิตใจ แสดงด้วยสัญลักษณ์เช่น บ้าน ต้นไม้ สุนัข เป็นต้น และแสดงความรู้สึกถึงการวนเวียน การถวิลหาที่มีต่อมารดาผู้จากไป การวางตำแหน่งของรูปทรงที่มีความอิสระ ไม่จำกัดมีการใช้ระยะใกล้ - ไกล เพื่อเชื่อมมิติทางอารมณ์
2. การใช้สัญลักษณ์ด้านรูปแบบ 2.1 การใช้สัญลักษณ์ทางรูปธรรม สื่อไปถึงเรื่องที่เป็นนามธรรมที่มิใช่การประชดประชันในโชคชะตาที่ไม่ยื้อคนรักที่จากไป	ผลงานชื่อ บ้านแห่งความหวัง ของ มณฑิรา บุญมา สัญลักษณ์แทนความหวังที่จับต้องไม่ได้ แสดงให้เห็นได้จากรูปทรงที่มีความไม่แน่นอน รูปทรงที่คล้ายรูปทรงของบ้าน หรือสถานที่แห่งความรู้สึก	ผลงานชื่อ My Secret Carden สัญลักษณ์ นำความรู้สึกที่เป็นนามธรรมมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปธรรม เพื่อบำบัดให้จิตใจยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น มีการปักผ้าให้เป็นรูปทรงธรรมชาติอิสระ และก่อให้เกิดรูปทรงเรขาคณิต

ตารางที่ 1 การนำองค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ (ต่อ)

องค์ความรู้	ผลงานกรณีศึกษา	การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ (ผลงานผู้วิจัย)
2.2 การใช้สถานการณ์ความไม่คุ้นชินทาง การรับรู้เพื่อสร้างการรับรู้จริงทางความรู้สึก	ผลงานชื่อ Lament (คร่ำครวญ) ของ อารยา ราษฎร์จำเริญสุข ศิลปิน สร้างบรรยากาศที่ไม่คุ้นเคยต่อผู้ชม เป็นผลงานวิดีโออาร์ต ที่สร้างบรรยากาศ เหมือนการอ่านหนังสือให้คนรัก (ที่จากไปในอดีต) ฟัง โดย การอ่านให้ร่างไร้วิญญาณฟัง เพื่อดึงกลับความทรงจำ เป็นการยืนยันให้ตัวศิลปินเองรับรู้ ว่า ทั้งหมด คือจินตนาการที่มีความปรารถนา มีความฟุ้งฝัน ซึ่งไม่ใช่ความจริง	ผลงานชื่อ Home 2 ใช้สัญลักษณ์แทนความทรงจำที่ยังคงถวิลหาห้วงเวลาในอดีต สัญลักษณ์แทนความรู้สึกความทรงจำที่ยังคงถวิลหาห้วงเวลาที่ได้อยู่กับมารดาของผู้วิจัยซึ่งความถวิลหาการได้อยู่ร่วมกันยังคงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะตอนที่อยู่ในภวังค์ของอาการครึ่งหลับครึ่งตื่น
3. การใช้สัญลักษณ์ด้านเทคนิค วิธีการ - การใช้เวลาและมิติทางอารมณ์เพื่อการรับรู้ทางความรู้สึกใหม่ทางความรู้สึกโดยการใช้พื้นที่ว่างระยะของรูปทรงจังหวะในการวางรูปทรง จังหวะของแสง และการซ้ำ	ผลงานชื่อ Henry Ford Hospital ของ ฟรีดา คาห์โล ศิลปินใช้การวางรูปทรง แสดงความหมายทางความรู้สึก ภาพตัวศิลปินอยู่บนเตียงคนเดียว ขนาดตัวซึ่งมาขนาดเล็กกว่าพื้นที่ว่าง แทนค่าโดดเดี่ยว จังหวะ และระยะของรูปทรงนี้ดึงให้เราดำลึกลงสู่พื้นที่ภายในของศิลปิน กระตุ้นความเห็นอกเห็นใจจากผู้ชม	ผลงานชื่อ Symbolic of Emotion and Melancholy ใช้เทคนิคการวางรูปทรงโดยใช้จังหวะการซ้ำ แสดงความหมายทางความรู้สึก รูปทรงดอกไม้ที่อยู่ภายใต้รูปทรงของคนโดยใช้จังหวะ การซ้ำ เพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวธรรมชาติของกาลเวลา ที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา มี เกิดขึ้นและดับลง มีเข้าและมีเย็น มีเข้าและมีออกดังลมหายใจ

ที่มา : ผู้วิจัย

สรุป

การพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการใช้องค์ประกอบทางทัศนศิลป์ ร่วมกับการใช้สัญลักษณ์ที่แฝงด้วยความหมาย แนวคิด คติ และความเชื่อ เพื่อตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของตัวศิลปิน ทำให้เกิดผลที่ปรากฏในผลงาน สรุปได้ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่อยู่ในผลงานสร้างสรรค์ เกิดขึ้นจากสภาวะทางกาย และจิตใจ เชื่อมโยงกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ แวดล้อม ดังที่ปรากฏใน ทุก ๆ ผลงานการสร้างสรรค์

2. สัญลักษณ์ทางนามธรรมที่เด่นชัดจะแสดงออกในช่วงเวลาที่สภาวะจิตใจงุ่นงวย สับสนจากความโศกเศร้าไม่หลุดจากความเป็นจริง เช่น บรรยากาศของสี การเคลื่อนไหวของพื้นที่ว่าง หรือการใช้มิติของภาพเพื่อสื่ออารมณ์ ซึ่งจะปรากฏในช่วงระยะแรกของการสร้างสรรค์

3. สัญลักษณ์ทางรูปธรรมที่เด่นชัดจะแสดงออกในขณะที่มีจิตใจสงบ หรือสภาวะการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น ผลงานที่แสดงออกมาจะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า มีการสร้างสรรค์ และการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นรูปร่าง รูปทรงมาแทนค่าความรู้สึกเช่นรูปทรงของบ้าน แทนค่าความอบอุ่น รูปทรงดอกไม้ ต้นไม้ แทนค่าความรัก เป็นต้นซึ่งจะปรากฏในช่วงผลงานหลังที่ยอมรับความจริงได้

อภิปรายผล

การใช้สัญลักษณ์ของศิลปินในงานศิลปะ หากอยู่ในช่วงที่จิตใจงุ่นงวย สับสนมาก ผลงานจะออกมาในลักษณะนามธรรมมากกว่ารูปธรรม ผลงานแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก สอดคล้องกับ ผลงานของศิลปิน ของมณฑิร บุญมา ในช่วงที่ภรรยาของเขาป่วยจากการเป็นโรคมะเร็ง มีการใช้พื้นผิวผนังห้องทาศีด้วยสมุนไพรเลียนแบบคราบเหิน และคว้นในวัด แม้สิ่งต่าง ๆ ในผลงานชิ้นนี้จะเป็นวัตถุที่มองเห็นและจับต้องได้ แต่ความรู้สึกเมื่อสัมผัสภาพรวมของผลงาน คือความเป็นนามธรรมทั้งสิ้น จากบทสัมภาษณ์ มณฑิร บุญมา จากนิตยสารสีส์ 2540 โดย ไพศาล อธิพงษ์วิเศษพร ที่สรุปความว่า ผลงาน House Of Hope เรื่องของความหวังเป็น เรื่องนามธรรม (Montien Atelier, 2561) และเห็นได้จากความสอดคล้องในผลงานของภัทรพร เลียนพานิช ชุต ยักษ์โสภ เป็นผลงานที่บอกเล่าความทุกข์จากความรัก โดยใช้ทีแปรง และสี แทนความรู้สึกแบบนามธรรม โดยมีประดิษฐ์ ตั้งประสาทวงศ์ (ศิลปินชั้นเยี่ยม) ได้เขียนอธิบายไว้ว่า คือ การรับรู้หยั่งถึงได้ถึง ความเศร้า สะเทือนใจในอารมณ์ความรู้สึกเต็มศักยภาพทางศิลปะ (ภัทรพร เลียนพานิช, 2557)

ตรงกันข้าม ผลของการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้ เมื่อมีจิตใจสงบ หรือมีสมาธิมากขึ้น ผลงานที่แสดงออกมาจะเป็นรูปธรรมมากกว่า แม้จะมีมิติทางอารมณ์เท่ากันก็ตาม ดังนั้นคุณค่าในแต่ละช่วงเวลา จึงบอกได้ถึงการบินตกในช่วงของจิตใจด้วยซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ วัชรพร อยู่ดี ในผลงานชุดความเศร้าอันงดงาม ที่มีการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายเฉพาะ ของศิลปิน มาแทนค่าของการสูญเสียบุตรในครรภ์ มีการใช้สุนทรียภาพ แสดงความรู้สึก ที่ได้วิเคราะห์เพื่อยกระดับจิตใจ (วัชรพร อยู่ดี, 2556)

ข้อเสนอแนะ

ความรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ของศิลปินกรณีศึกษาสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่สามารถนำไปศึกษา หรือทำการวิจัยเรื่องราว เนื้อหาเพิ่มเติม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาวงการศิลปะร่วมสมัยของไทยต่อไป โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในช่วงของการได้รับความทุกข์จากการสูญเสียบุคคลที่เรารักไป ผลงานสร้างสรรค์สามารถทำให้เกิดสภาวะทางบวกในจิตใจ ทดแทน และปลดปล่อยความรู้สึก ซึมเศร้า ไม่ให้ถลำลึกจนเกิดสภาวะที่ต้องพ่ายแพ้ต่อ “ความเศร้า” ได้

รายการอ้างอิง

- ชนาภรณ์ ธรรมรัฐ. (2560). **เมื่อคนที่รักมาจากไป จะมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างไร? วิธีรับมือกับความโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. เข้าถึงจาก <https://thestandard.co/howto-deal-with-the-sadness-of-losing/>
- ตรีนุช อิงคุทานนท์. (2563). **ฟรีด้า คาร์ทโล : สตรีที่เล่าชีวิตแสนเจ็บปวดผ่านงานศิลปะ**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563. เข้าถึงจาก <https://thepeople.co/a-sad-story-of-frida-kahlo/>
- ตะเกียงดอทคอม. (2563). **ฟรีด้า คาร์ทโล ศิลปินหญิงใจแกร่งแม่อาภัพผู้เขียนภาพสุดงามสะท้อนความเจ็บซ้ำ**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. เข้าถึงจาก <https://www.takieng.com/stories/19456>
- ต้นดาววันพันดาว. (2553). **ต้นดาววันพันเรื่องราวน**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563. เข้าถึงจาก <https://tontawanpandow.blogspot.com/2010/09/2.html?m>
- ภัทรพร เลียนพานิช. (2557). **สัจจิตร์นิทรรศการ Depressed Giant**. กรุงเทพฯ

- วัชรพร อยู่ดี. (2556). “การแปรค่าอารมณ์สู่การสร้างสรรค์งานศิลปะ : กรณีศึกษาผลงานศิลปะชุด ความเศร้าอันงดงาม”. **วารสารวิจิตรศิลป์**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 6 มกราคม 2563. เข้าถึงจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fineartsJournal/article/view/77652>
- Art4d. (2019). **ARAYA RASDJARMREARNSOOK**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <https://art4d.com/2019/05/interviews-araya-rasdjarmrearnsook>
- Biennial. (1999). **Montien Boonma at Liverpool Biennial 1999**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <https://www.biennial.com/1999/exhibition/artists/montien-boonma>
- Boonma. (1997). **House of Hope**. [online]. Retrieved 2 January 2020. from <http://www.artnet.com/magazine/news/ntm3/ntm2-1-9.asp>
- Burnett, K.,P. (2004). **Montien Boonma: Temple of the Mind**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <http://www.caareviews.org/reviews/698#.YgoCK99BwdV>
- Google Arts & Culture. (n.d.). **Henry Ford Hospital**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <https://artsandculture.google.com/asset/henry-ford-hospital-frida-kahlo/kgHTa-02kVhHJA>
- Kahlo. (1932). **Henry Ford Hospital, 1 9 3 2 by Frida Kahlo**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <https://www.fridakahlo.org/henry-ford-hospital.jsp>
- Montien Atelier. (2018). **ถ้อยคำจากอดีต สู่ปัจจุบัน**. [online]. Retrieved 5 January 2020. From <https://www.facebook.com/MontienAtelier/photos/a.1626444460742736/1721127517941096/?type=3>
- Poshyananda, A. (2003). **Montien Boonma Temple of The Mind**. New York: Asia Society.
- Rasdjarmrearnsook. (2000). **Asia Art Archive, Interview with Araya Rasdjarmrearnsook**. Retrieved 2 January 2020. From <https://aaa.org.hk/en/ideas/ideas/interview-with-araya-rasdjarmrearnsook>
- The Cloud. (2018). **อารยานุสติ**. [online]. Retrieved 5 January 2020. from <https://readthecloud.co.th/oughts-araya-rasdjarmrearnsook>

ภาพพิมพ์โมโนไทป์จากงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร

TRACE MONOTYPE FROM THAI MURAL PAINTING OF WAT NOR PHUTHANG KURA

เสกสรรค์ โฆษิตเกษม* และปัทมา โฆษิตเกษม*

SEAKSAN KHOSITKHASEAM AND PATTIMA KHOSITKHASEAM

(Received: July 21, 2021; Revised: October 10, 2021; Accepted: November 20, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ครั้งเดียว จากจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร จังหวัดสุพรรณบุรีโดยใช้แรงบันดาลใจจากงานช่างจิตรกรรมฝาผนังที่สื่อถึงความเชื่อในศาสนาพุทธของสังคมไทยในอดีตและแนวคิดรูปแบบงานจิตรกรรมฝาผนังไทย 2 มิติในกระบวนการงานภาพพิมพ์โมโนไทป์ด้วยวิธี Trace Monotype

ผลการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โมโนไทป์จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูรพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันตามจินตนาการรูปแบบเฉพาะตน และการสร้างสรรค์ผลงานสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นตนเองเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามบริบทชุมชนในหลักสูตรศิลปกรรมของวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรีในสาขาวิชาศิลปะภาพพิมพ์และศิลปะทุกสาขา

คำสำคัญ : ภาพพิมพ์โมโนพรีนท์ ภาพพิมพ์โมโนไทป์ จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร

Abstract

The objective of this article were to create and present about monotype printmaking from Wat Nor Phuthang Kura's Thai mural painting in Suphanburi Province. The creator had inspired to create the monotype printmaking from both Thai traditional mural painting that conveying Buddhist beliefs in Thai society from the past to the present, and the concept of 2 dimensions Thai

* วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

mural painting form in the process of monotype making works of art by trace monotype.

Monotype Printmaking from Thai mural painting of Wat Nor Phuthang Kura were created by the inspiration from Thai traditional painting concept to reflect the present society by creator's imagination. Monotype Printmaking had specific form, so the works of art can use for art learning guideline according to community context in Fine Arts curriculum of Suphanburi College of Fine Arts in especially for Printmaking subject, and all Art subject.

Keywords: Monoprint, Trace Monotype, Thai Mural Painting Of Wat Nor Phuthag Kura

บทนำ

ศิลปะภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) เป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์และเป็นเทคนิคที่สามารถดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนศิลปกรรมและต่อด้านศิลปวัฒนธรรม จิตรกรรมไทยเป็นวิจิตรศิลป์ที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิถีชีวิต วัฒนธรรม การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมืองของแต่ละยุคสมัยให้ปรากฏต่อสาธารณะ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ คุณค่าทางศิลปะที่ช่วยสร้างสุนทรียภาพขึ้นในจิตใจมนุษย์และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2542, น. 119) รูปแบบทางศิลปกรรมที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ จิตรกรรมไทยแบบประเพณี (Thai Traditional Painting) คือศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึก และความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยน ละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะประจำชาติมีลักษณะและรูปแบบเป็นพิเศษและนิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารศาสนสถาน ได้แก่ พระอุโบสถ วิหาร หอไตร พระที่นั่ง เป็นต้น โดยเขียนด้วยสีฝุ่นตามวิธีการของช่างเขียนไทยในสมัยโบราณ นิยมเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดี และวิถีชีวิตชุมชนเพื่ออุทิศถวายเป็นพุทธบูชา ทำให้ผู้ชมเกิดความสงบขึ้นในจิตใจ คิดแต่การกระทำความดีละเว้นความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า จิตรกรรมไทยแบบประเพณีแบ่งเป็นจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ไม่ได้หรือจิตรกรรมฝาผนัง (Mural Painting) และจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ได้ (Easel Painting) ได้แก่ สมุดข่อย ภาพมหาชาติ ตู้พระธรรม ต่าง ๆ จิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย (Thai Contemporary Painting) รูปแบบของจิตรกรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีความเจริญก้าวหน้าของโลกในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา คมนาคม

การพาณิชย์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต สติปัญญา และเทคนิค ซึ่งมีผลต่อจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ได้พัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ความเป็นอยู่ความรู้สึกนึกคิดความนิยมในสังคมสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ใหม่ของวัฒนธรรมไทยอีกรูปแบบที่มีคุณค่า ส่วนใหญ่เป็นแนวทางเดียวกับลักษณะศิลปะแบบตะวันตกในลัทธิต่าง ๆ ตามความนิยมของศิลปินที่ได้รับการศึกษามาจากต่างประเทศ การได้สัมผัสกับศิลปะในแนวยุโรปทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ที่แตกต่างไปจากเดิมและพัฒนาเป็นรูปแบบของงานที่ให้อารมณ์ มีบรรยากาศที่เรียบง่ายรูปทรงไม่ซับซ้อน ไม่เน้นรายละเอียดแต่แฝงด้วยอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินเองประกอบกับสังคมเริ่มมีความก้าวหน้าทางวิทยาการมากขึ้นส่งผลให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ช่วยให้ความคิดและจินตนาการเปิดกว้าง ดังนั้นจิตรกรรมไทยแบบประเพณีจึงมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่ไม่ได้จำกัดแต่เรื่องทางพระพุทธศาสนาแต่วางโครงภาพเปลี่ยนเป็นแบบตะวันตก ที่เขียนแสงเงาเหมือนจริงขึ้น เช่น งานของมานิตย์ ภู่อารีย์ และประพัฒน์ โยธาประเสริฐ เป็นต้น จิตรกรรมฝาผนังส่วนมากเขียนถึงเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น สะท้อนโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาของคนโบราณคู่คล้ายกับคนยุคปัจจุบัน ในความเป็นจริงยังคงให้ความสำคัญกับพระพุทธเจ้าในอดีต เห็นได้จากชาดกซึ่งล้วนสะท้อนถึงการบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตและเขียนไตรภูมิเพื่อสอนให้คนมองจักรวาลตามกรอบแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงแฝงไว้ด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ศิลปินไม่เพียงเขียนเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนาเท่านั้นแต่ยังเขียนสอดแทรกวิถีชีวิตของสังคม เช่น การแต่งกายของกษัตริย์จนถึงชาวบ้าน สถาปัตยกรรม ของปราสาทราชวังจนถึงบ้านเรือนชุมชนที่ปัจจุบัน จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาชีวิตของคนสมัยก่อน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2556, น. 26-37)

แนวคิดในกระบวนการภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Monotype) เกิดแรงบันดาลใจจากภาพสะท้อนสังคมของคนรุ่นเก่าถ่ายทอดความเชื่อทางศาสนาด้วยฝีมือช่างศิลป์ไทยในงานจิตรกรรมฝาผนัง ตามรูปแบบของผลงานจิตรกรรมฝาผนังไทยที่มี 2 มิติ ประกอบด้วยเส้นและรูปร่างรูปทรง มีความเหมาะสมกับกระบวนการงานภาพพิมพ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์นี้ใช้ช่วงเวลาสั้น ๆ การใช้วัสดุอุปกรณ์มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน บุคคลหรือผู้เรียนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนทักษะให้ชำนาญได้ตามความสนใจทำให้การจัดการเรียนการสอนศิลปะภาพพิมพ์บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งการนำเรื่องราวจากสภาวะสังคมปัจจุบันสะท้อนภาพในงานจิตรกรรมฝาผนังที่เกิดการสร้างสรรค์ตามจินตนาการเป็นผลงานเฉพาะบุคคลเอื้อต่อการสร้างสรรค์งานตามอัตลักษณ์ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานโมโนไทป์ (Trace Monotype) จากแรงบันดาลใจในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัย และจากสื่อและแหล่งความรู้ต่างๆ

2. การศึกษาสภาพบรรยากาศทั่วไปภาคสนาม วัดหน่อพุทธางกูร จังหวัดสุพรรณบุรี

3. การสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานภาพพิมพ์เทคนิค Trace Monotype จากจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีสู่สาธารณะ

3.1 การสร้างสรรค์ภาพร่างขนาด 20x30 ซม. จำนวน 30 ชิ้น จากแนวคิดผลงานที่ได้นำมาจากการชมจิตรกรรมฝาผนังที่สื่อถึงความเชื่อในพุทธศาสนาของคนไทยในอดีตที่ปรากฏเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นรูปแบบงานที่เกิดจากการใช้วิธีการคัดลอกด้วยกระบวนการภาพพิมพ์ และการสร้างสรรค์จากแนวคิดตามลักษณะเฉพาะตนตามบริบทสังคมในปัจจุบัน

3.2 การสร้างภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype สะท้อนตามแนวคิดที่ได้รับจากงานจิตรกรรมฝาผนังตามลักษณะงานช่างจิตรกรรมไทย 2 มิติจากเส้นรูปร่างรูปทรงเป็นงานภาพพิมพ์สีเดียว

4. การสร้างสรรค์ที่ได้ใช้เพื่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนศิลปะภาพพิมพ์ของวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี เพื่อการเผยแพร่และการสร้างผลงานตามบริบทท้องถิ่น

ผลการศึกษา

ความหมายของภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) จัดอยู่ในกระบวนการภาพพิมพ์แม่พิมพ์พื้นราบ (Planography Process) เป็นภาพพิมพ์ที่ทำการพิมพ์ได้เพียงแค่ครั้งเดียว ไม่เหมือนภาพพิมพ์ทั่วไปที่สามารถพิมพ์จำนวนซ้ำ ๆ กันออกมาได้ ด้วยเหตุนี้ภาพพิมพ์ประเภทนี้จึงมีชื่อเรียกว่าภาพพิมพ์ครั้งเดียวหรือโมโนไทป์ (Monotype) เป็นงานที่ใช้สีเดียวหรือหลายสีด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วาดเส้น ชีด ขูด เช็ด ปาดป้าย หรือใช้วัสดุชนิดต่าง ๆ สร้างพื้นผิว นอกจากนั้นอาจใช้สารละลายประเภทน้ำมันสนหรือทินเนอร์แล้วเช็ด สลัด หรือหยดลงบนแม่พิมพ์แล้วทำการพิมพ์ซึ่งวิธีการแบบภาพพิมพ์ครั้งเดียวจะทำการพิมพ์ได้แค่เพียงชิ้นเดียว

ถึงแม้ว่าจะมีสีติดอยู่บนแม่พิมพ์และทำการพิมพ์ใหม่ภาพพิมพ์ที่ได้สีก็จะจางลงไม่เหมือนกับการพิมพ์ครั้งแรก ซึ่งวิธีการพิมพ์ครั้งที่สองจากแม่พิมพ์นั้นอาจได้ผลงานที่มีความสวยงามแปลกตาและในกระบวนการภาพพิมพ์ครั้งเดียวเรียกวิธีการพิมพ์แบบนี้ว่า Ghostprint เป็นการนำภาพพิมพ์ครั้งเดียวไปพิมพ์ซ้ำโดยไม่เติมสีเพิ่ม (Belinda Del Pesco, 2018)

ภาพที่ 1 Wat Nor Phuthang Kura, Monotype Ghostprint

ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

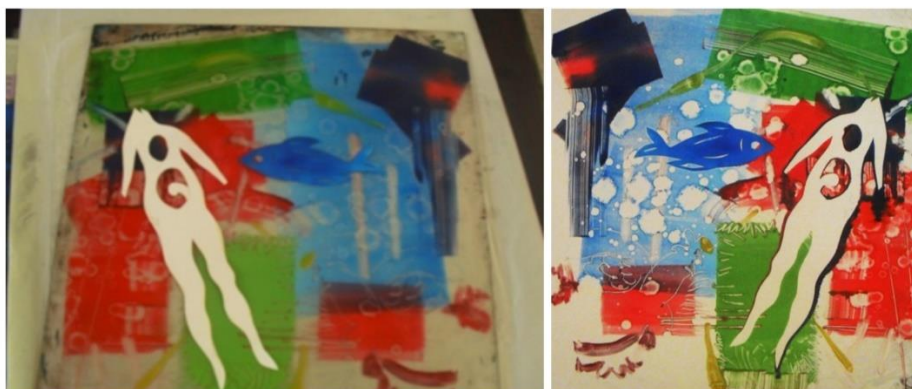
การทำภาพพิมพ์วิธีป้ายสี โดยการใช้พู่กันจุ่มสีแล้วป้ายลงบนแม่พิมพ์ก่อนที่จะนำไปพิมพ์และถ้าเป็นการพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์อาจจะต้องซับหมึกบนแม่พิมพ์ออกเสียครั้งหนึ่งก่อน เพราะการป้ายด้วยพู่กันนั้นปริมาณของสีบนแม่พิมพ์อาจมีมากเมื่อโดนแรงกดของแท่นพิมพ์ เวลาพิมพ์ออกมาสีมักจะซึมและเยิ้มแต่ถ้าเป็นการพิมพ์โดยการวางกระดาษลงบนแม่พิมพ์แล้วถูหลังกระดาษด้วยแรงกดกับมือพอดี จะได้ภาพพิมพ์ที่ไม่เยิ้มหรือซึมออก

ภาพที่ 2 ภาพพิมพ์หลายสีด้วยการป้ายสี

ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ข)

ภาพพิมพ์ครั้งเดียวด้วยวัสดุรอบตัว โดยใช้วัสดุรอบตัวประยุกต์สร้างผลงานชิ้นหนึ่ง ที่อาจมีลักษณะหรือพื้นผิวที่น่าสนใจนำมาลึงสีโดยลูกกลิ้งอาจจะใช้สีเดียวหรือมากกว่าหนึ่งสีก็ได้ และวัสดุที่นำมาลึงสีนั้นควรจะต้องมีความแบนและบางเพื่อความสะดวกเวลาทำการพิมพ์ภาพด้วยแท่นพิมพ์วัสดุที่นำมาทำงานภาพพิมพ์ เช่น การนำกระดาษมาตัดเป็นรูปร่างตามความต้องการอาจใช้วัสดุที่มีพื้นผิวต่าง ๆ ในธรรมชาติหรือใบไม้ที่มีพื้นผิวเป็นลวดลายเส้นใบ และพื้นผิวของผ้าลูกไม้ เป็นต้น

ภาพที่ 3 แม่พิมพ์และภาพพิมพ์ที่นำวัสดุทำภาพพิมพ์ครั้งเดียว

ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ข)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) เป็นกระบวนการทำภาพพิมพ์ที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้แท่นพิมพ์ โดยแสดงออกด้วยการใช้เส้นที่ชัดเจนจากการกรดยตามแบบที่มีแผ่น tracking paper สอดไว้ด้านหลังต้นแบบและเมื่อกดเส้นด้วยวัตถุปลายแหลมหรือปากกาถูกลื่นไปตามแบบจนเสร็จ เมื่อพลิกกระดาษต้นแบบและแผ่น tracking ออก จะเห็นภาพตามที่กดลากด้วยปากกาบนแผ่นต้นแบบ นอกจากนี้การทำภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Track monotype ยังใช้อุปกรณ์ไม่มากขึ้น เพียงแค่มีกระดาษ แผ่นอะคริลิก และปากกาถูกลื่นก็สามารถทำภาพพิมพ์ประเภทนี้ได้

ภาพที่ 4 Two Marquesans: Paul Gauguin 1902

ที่มา : อัศนีย์ ขอรุณ (2542, น. 80)

จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร เดิมชื่อ วัดมะขามหน่อ ตั้งอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำสุพรรณหรือแม่น้ำท่าจีนช่วงไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี บ้านพลูหลวง ตำบลพิหารแดง อำเภอเมือง มีหลักฐานด้านมุขปาฐะที่ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมาว่าวัดแห่งนี้ชาวลาวเป็นผู้สร้างขึ้นเป็นสำนักสงฆ์ในบริเวณที่มีซากอุโบสถเก่าอยู่เดิมแล้ว ต่อมาขุนพระพิมุขซึ่งเชื่อว่าเป็นข้าหลวงในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้มาสร้างเป็นวัดและให้ชื่อว่าวัดมะขามหน่อ เนื่องจากมีนิมิตหมายที่มีต้นมะขามออกหน่อภายในวัด และในสมัยที่พระครูสุวรรณวรคุณ (คำ จันทโชโต) เป็นเจ้าอาวาสจึงได้มีการเปลี่ยนเป็นวัดหน่อพุทธางกูร ดังเช่นปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 2526, น. 13) อุโบสถ (เก่า) มีที่ตั้งลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศเหนือตัวอาคารตั้งอยู่บนลานประทักษิณที่ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วก่ออิฐถือปูนซึ่งประดับหัวเม็ดที่มุมและประตูทางเข้าทั้งสามด้านเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูงเล็กน้อย ด้านหน้าทำเป็นมุขยื่นออกมาเดิมเคยมีพาไลและเสารองรับพาไลต่อยื่นออกมาทางด้านหน้าของมุข เนื่องจากยังปรากฏรอยที่แต่งเดิมน่าจะใช้ฝักราคานตรงเสมุขทั้งสองด้าน ส่วนร่องรอยของเสารองรับพาไลนั้นมีการลาดคอนกรีตทับจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของลานประทักษิณเสมุขที่ยื่นออกมามีลักษณะเป็นเสาสี่เหลี่ยมบัวหัวเสาเป็นบัวจกกลหรือบัววงกล้วยาเหว็นเสาขึ้นไปเป็นลายกระจังรวนปูนปั้น ส่วนระหว่างช่องเสาเป็นรวงผึ้งจำหลักไม้ เพดานมุขและคานระหว่างเสาเป็นไม้ประดับลายดวงดาวและหมู่ดาราศิตทองล่องชาด ในขณะที่ด้านล่างระหว่างเสาคู่กลางเป็นบันไดทางขึ้นที่มีการประดับเชิงบันไดด้วยหัวเม็ด (สุภัทรดิศ ดิศกุล, 2528, น. 39) ฐานอาคารอุโบสถเก่ามีลักษณะเป็นฐานปัทม์อ่อนโค้ง แบบปากเรือสำเภาหรือที่เรียกตามภาษาช่างว่า โค้งปากตะเภา ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย และนิยมสืบมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้นช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกหรือรัชกาลที่ 1 ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือรัชกาลที่ 2 (สงวน รอดบุญ, 2526, น. 22)

ภาพที่ 5 อุโบสถที่ตั้งของจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

เรื่องราวภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร

จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูรประกอบด้วย ห้องภาพที่ 1-10 แสดงเรื่องราวภาพที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เพื่อบำเพ็ญเนกขัมพระบารมี ดังนี้

ห้องภาพที่ 1 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวเป็นภาพเขมอ ต้นไม้ และสัตว์หิมพานต์ ได้เขมอมือโพรงถ้ำ 2 โพรง มีภาพนรสิงห์และอัปสรสี่หะอาศัยอยู่ที่แสดงความรักต่อกัน

ห้องภาพที่ 2 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก ได้แก่ พระชาติที่ 1 เตมียชาดก เขียนเรื่องราวในชาดก 3 ตอน ได้แก่ ตอนพระราชบิดาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ตอนพระราชบิดาทดลองให้อาชังดูร้ายเข้ามาทำให้พระกุมารกลัวและตอนพระกุมารทดลองกำลัง และตอนเพณฆาตชุดหลุมเพื่อฝังพระกุมาร พระชาติที่ 2 มหาชนกชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 2 ตอน ได้แก่ ตอนเรือสำเภาอัปปาง และตอนนางมณีเมขลาพาพระมหาชนกไปวางที่พระแท่น และพระชาติที่ 3 สุวรรณสามชาดกแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก 3 ตอน ได้แก่ ตอนกบิลยักขราชไปบอกบิดามารดาผู้ตาบอดของสุวรรณสามที่อยู่ท่ามกลางฝูงสัตว์ ตอนกบิลยักขราชไปบอกบิดามารดาของสุวรรณสามว่าเป็นผู้ยิงสุวรรณสามจนสิ้นสติ และตอนเทพธิดาประจำต้นไม้มาช่วยให้สุวรรณสามฟื้นตามสัตยาธิฐานของบิดามารดา

ห้องภาพที่ 3 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก ได้แก่ พระชาติที่ 4 เนมิราชชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 3 ตอน ได้แก่ พระเจ้าเนมิราชทรงบริจาคทานแก่ประชาชน ตอนพระอินทร์ลงมาไขข้อสงสัยของพระเจ้าเนมิราชทรงบริจาคทานให้แก่ประชาชน ตอนพระอินทร์ลงมาไขข้อสงสัยของพระเจ้าเนมิราชเกี่ยวกับอานิสงส์ของการให้ทานกับการประพาศิพรมจรรย์ และตอนพระอินทร์ส่งพระมาตุสีนารถเวยันตร์มารับพระเจ้าเนมิราชขึ้นไปทอดพระเนตรสวรรค์ พระชาติที่ 5 มโหสถชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 1 ตอน ได้แก่ ตอนที่มโหสถออกอุบายทิ้งแก้วลงกับพื้นเพื่อให้แก้ววิภูพราหมณ์ก้มลงเก็บด้วยความโลภ พระชาติที่ 6 ภูริทัตต์ชาดก แสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกตอนพระภูริทัตต์ขอพระกายอยู่บนจอมปลวก พระชาติที่ 7 จันทกุมารชาดกแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกตอนพระเจ้าเอกราชให้ภักษทาลพราหมณ์จัดบูชายัญเพื่อเป็นวิถีทางที่จะนำพระองค์สู่สวรรค์

ห้องภาพที่ 4 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวลำดับต่อจากห้องภาพที่ 3 เป็นเรื่องราวพระชาติที่ 8 นารทชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 1 ตอน ได้แก่ ตอนนารทพรหม เสด็จลงมาจากเทวโลก เพื่อแสดงธรรมให้พระเจ้าอังคติละมิจฉาภิภูติและตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม

ห้องภาพที่ 5 จิตรกรรมเรื่องราวลำดับต่อจากห้องภาพที่ 4 เป็นเรื่องราวพระชาติที่ 9 วิรุณบัณฑิตชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 5 ตอน ได้แก่ ตอนปุณณกยักร์พยายามฆ่าพระวิรุณบัณฑิตด้วยการใช้กระบองทุบให้ตาย ตอนปุณณกยักร์พยายามฆ่าพระวิรุณบัณฑิตด้วยการจับเหวี่ยงให้กระทบกับภูผา ตอนพระวิรุณบัณฑิตแสดงธรรมให้ปุณณกยักร์ฟัง ตอนปุณณกยักร์พาพระวิรุณบัณฑิตไปยังเมืองพญานาค และตอนพระวิรุณบัณฑิตแสดงธรรมให้พระยานาค อัครมเหสี พระธิดา ปุณณกยักร์และเหล่าข้าราชการบริพารของพญานาคฟัง

ห้องภาพที่ 6-9 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกลำดับต่อจากห้องภาพที่ 5 โดยเป็นเรื่องราวในพระชาติที่ 10 เวสสันดรชาดก เป็นพระชาติที่พระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ห้องภาพที่ 6 แสดงเรื่องราวในกัณฑ์ทศพรตอนพระนางมุกุสดีขอพร 10 ประการจากพระอินทร์ก่อนไปจุติยังโลกมนุษย์ และตอนอภิเชกสมรสระหว่างพระเจ้าสุทนต์กับพระนางมุกุสดีหรือตอนอภิเชกสมรสระหว่างพระเวสสันดรกับพระนางมัทรีตอนใดตอนหนึ่ง ห้องภาพที่ 7 แสดงเรื่องราวในกัณฑ์หิมพานต์ คือ ตอนพระเวสสันดรพระราชทานช้างปัจจัยนาเคนทร์แก่พราหมณ์ชาวเมืองกลิงคราษฎร์ และตอนพระเวสสันดรบริจาคทานแก่ชาวเมือง ห้องภาพที่ 8 แสดงเรื่องราวหลายกัณฑ์ ได้แก่ กัณฑ์ทานกัณฑ์ กัณฑ์วนประเวศน์

กัณฑ์ชูชก กัณฑ์จุลพน กัณฑ์มหาพน และกัณฑ์กุมาร ห้องภาพที่ 9 เรื่องราวกัณฑ์มัทรี กัณฑ์สักรพรรพ กัณฑ์ฉกษัตริย์ สิ้นสุดที่กัณฑ์นครกัณฑ์

ห้องภาพที่ 10 จิตรกรรมเรื่องราวที่เขียนบนผนังประกอบด้วยภาพประตูกำแพงเมืองมีสัตว์และแสดงเรื่องของพุทธประวัติ ตอนล่างผนังมีภาพลายดอกไม้ประดิษฐ์และต้นไม้

จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม

จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม มีลักษณะทางศิลปกรรม ดังนี้

1. สีและการใช้สี จิตรกรรมฝาผนังใช้สี ดังนี้

1.1 สีน้ำเงินและสีแดง สีน้ำเงินพบที่ใช้ระบายพื้นดิน ท้องฟ้า ลำน้ำ ผนังแสดงภาพในเรื่องทศชาติชาดก พุทธประวัติตอนบนของภาพเทพชุมนุม และรายละเอียดผ้าทรงของทวารบาลที่ผนังบานหน้าต่างด้านใน สีแดงส่วนใหญ่ใช้ระบายพื้นหลังภาพบุคคลสำคัญ ภาพพื้นหลังเหตุการณ์ในปราสาทราชวังเพื่อเน้นให้มีความเด่นหรือแบ่งภาพไม่ให้ปะปนกับภาพอื่น ๆ หรือใช้ตกแต่งรายละเอียดของเครื่องตกแต่งผ้าทรงของภาพเทพชุมนุมและส่วนลวดลายทางสถาปัตยกรรม

1.2 สีรอง ได้แก่ สีเขียว ใช้สำหรับระบายต้นไม้ ใบไม้ ส่วนแตกต่างปราสาทราชวังและลายผ้าทรงของภาพเทพชุมนุม สีน้ำตาลใช้ร่วมกับสีแดงระบายเป็นฉากหลังภาพเทพชุมนุม พื้นดิน และขอบหิน ฉากหลังทวารบาลบนหน้าต่างด้านในและใช้ร่วมกับสีน้ำเงินในการระบายภาพทิวทัศน์และขอบหิน ตลอดจนใช้ระบายผิวกายของบุคคลธรรมดาหรือภาพชาวบ้าน สีขาวใช้ระบายผิวกายบุคคลสำคัญของเรื่องเช่น ตัวพระ ตัวนาง และเทวดา ระบายส่วนที่เป็นป้อมประตูกำแพงเมือง อาคารบ้านเรือนที่เป็นตึก สีเทาระบายร่วมกับสีน้ำตาล และสีน้ำเงินใช้ระบายสีท้องฟ้าและก้อนหิน ผิวกายของภาพบุคคลชั่วร้ายเช่น ผิวกายของพราหมณ์อาลัมพายในภุมรินทร์ชาดก และสีเหลืองระบายตกแต่งพระราชวังและเครื่องทรง ศิราภรณ์ของตัวพระ ตัวนาง บุคคลชั้นสูงและเทวดา ระบายเพื่อรองพื้นก่อนการปิดทองช่วยขับทองให้มีความงดงาม การใช้สีงานจิตรกรรมยังมีการปิดทองคำเปลวลงที่เครื่องทรง เครื่องศิราภรณ์ เครื่องยศ เครื่องสูงของบุคคลสำคัญและของใช้บุคคล เช่น ข้างทรง ม้าทรง และปราสาทราชวัง (มโน กลีบทอง, 2535, น. 104)

2. การเขียนภาพบุคคล พบว่างานจิตรกรรมฝาผนังมีการเขียน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 แบบอุดมคติของภาพ “ตัวพระ” ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ภาพเทวดา และบุคคลชั้นสูงเพศชายและ “ตัวนาง” ได้แก่ พระมเหสี นางฟ้า และบุคคลชั้นสูงเพศหญิง

การเขียนทุกภาพจะเห็นเพียงด้านข้างไม่แสดงด้านหน้า และไม่แสดงความรู้สึกที่สีหน้า โดยรวมจะมีเครื่องทรงประดับประดาอันวิจิตรตั้งแต่พระเศียรจนถึงพระบาท บุคคลล้วนแสดงรูปแบบเป็นท่าละครหรือนาฏลักษณ์

2.2 แบบเหมือนจริงของ “ภาพกาก” มีการแสดงออกทางความรู้สึก สัดส่วนกายภาพมีการเคลื่อนไหวแต่แสดงให้เห็นเฉพาะด้านข้าง ได้แก่ พราหมณ์ ขุนนาง ภาพทหารในกองทัพ ภาพบุคคลธรรมดาหรือชาวบ้าน และเหล่านางสนม

3. การเขียนภาพทิวทัศน์เป็นฉากประกอบจิตรกรรมฝาผนัง ภาพทิวทัศน์ประกอบด้วยพื้นดิน ท้องฟ้า พื้นน้ำ ก้อนหินและโขดหิน ต้นไม้และใบไม้ ดังนี้

3.1 พื้นดิน ส่วนใหญ่เป็นสีน้ำเงินและน้ำตาลเข้ม ในการระบายส่วนของสระน้ำและริมลำน้ำจะตัดเส้นแสดงขอบเขตของพื้นดินกับพื้นน้ำให้แยกออกจากกันด้วยสีเข้มตามแนวคอค้งของคลื่นน้ำ

3.2 ท้องฟ้า ใช้สีน้ำเงินเข้มและจาง (Gradation) พบในภาพมหาชนกตอนเรืออัปปางอยู่กลางทะเล ภาพลักษณะท้องฟ้าที่มีดครีมีเหมือนจริง ทะเลมีสภาพแปรปรวนและสะท้อนเวลาในภาพจันทร์กุมภาพันธ์และฤทธิพิบัติชาดกเพื่อแสดงให้เห็นถึงเวลาพลบค่ำด้วยการเขียนภาพนกบินกลับรัง

3.3 พื้นน้ำ ใช้สีน้ำเงินเป็นพื้นเข้ม ตัดเส้นโค้งเป็นคลื่นด้วยสีน้ำเงินอ่อนและสีขาว ในภาพพุทธประวัติ ตอนพุทธบูชาปริวรรต มีภาพที่การแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวของปลาที่กระโดดล้อยู่กับคลื่นน้ำ และนางผีเสื้อกำลังว่ายน้ำผสมปะปนอยู่กับสัตว์หิมพานต์อย่างเพลิดเพลิน และพื้นน้ำที่สงบไม่มีคลื่นในภาพตอนเวสสันดรชาดก ช่างใช้สีน้ำเงินเรียบๆ ภายในสระประกอบด้วยน้ำในสระและใบบัวเป็นสีน้ำเงินเรียบเข้ม ดอกบัวมีสีส้ม แสดงถึงสีคู่ตรงข้ามซึ่งเป็นสีที่ตัดกันอย่างแท้จริง (True contrast colour)

3.4 ก้อนหินและโขดหิน ใช้สีน้ำตาลเข้มและอ่อน สีน้ำเงินระบายภาพภูเขาและเขียนโขดหินเหมือนย่อส่วนภูเขาลง มีลักษณะเหมือนภาพเขียนจีน ในเรื่องพระเวสสันดรชาดกมีภาพก้อนหินและโขดหินทุกตอนที่แสดงถึงลักษณะรูปร่างอย่างธรรมชาติ

3.5 ต้นไม้และใบไม้ ช่างเขียนด้วยเปลือกไม้เพื่อเขียนต้นไม้และใบไม้โดยการจุ่มสีแล้วแตะให้เกิดภาพเป็นพุ่มไม้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ตัดเส้นใบไม้หรือลำต้น การเขียนไม่แสดงว่าเป็นต้นไม้ประเภทใดเน้นเขียนเป็นต้นไม้ทั่ว ๆ ไปและใช้การแตะสีน้ำเงินหรือสีเขียวเข้มให้เป็นพุ่มไม้ระยะไกลและเพิ่มพุ่มไม้ระยะใกล้ด้วยการใช้สีเขียวอ่อนและลงบนพุ่มไม้สีเข้มเพื่อสร้างระยะใกล้ไกลของภาพต้นไม้ ดังภาพตอนนางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่พระพุทธเจ้าขณะทรงประทับอยู่ใต้ต้นไม้

4. การเขียนภาพสถาปัตยกรรม ลักษณะเป็นกึ่งอุดมคติและกึ่งเหมือนจริง มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบจีนตามยุคในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือรัชกาลที่ 3 ส่วนมากแทรกไว้ในแต่ละผนังเกือบทั้งหมด ได้แก่ อาศรม บรรณศาลา โรงทาน บ้านเรือนชาวบ้าน หรือป้อมกำแพงเมือง และส่วนด้านข้างของประสาธตราขังแบบไทย การเขียนสถาปัตยกรรมในอาศรมดังเรื่องสุวรรณสามชาดกพบว่ามีขนาดที่ไม่ได้สัดส่วนกับภาพบุคคล

5. การเขียนภาพสัตว์ โดยช่างเขียนตามหลักกายวิภาค เช่นภาพช้าง ม้า และกวาง มีความเคลื่อนไหวให้ความรู้สึกคล้อยตามดังเรื่องสุวรรณสามชาดก ช่างเขียนมีความเข้าใจท่วงท่าและลีลาของสัตว์ที่เขียนอย่างลึกซึ้งและภาพที่แสดงออกจากจินตนาการของช่างประกอบด้วยสัตว์หิมพานต์ ช่างเขียนตามแบบความเชื่อสืบต่อ ๆ กันมา มีการเขียนแทรกอยู่ทั่วไปทุกผนังของห้องภาพ

อุปกรณ์งานภาพพิมพ์

ตารางที่ 1 อุปกรณ์งานภาพพิมพ์ Trace Monotype

ที่	อุปกรณ์	ชื่ออุปกรณ์	การใช้ในงานสร้างสรรค์
1.1		หมึกพิมพ์	ใช้สำหรับพิมพ์ให้เกิดรูปผลงานตามแบบพิมพ์ในงานเทคนิคภาพพิมพ์
1.2		เกรียงสำหรับตักสี	ใช้ตักสีตักหมึกพิมพ์เพื่อทำกระดาษ เตรียมทำภาพพิมพ์ Trace Monotype
1.3		ลูกกลิ้ง	ใช้กลิ้งสีเพื่อทำกระดาษสำหรับ Trace Monotype

ที่	อุปกรณ์	ชื่ออุปกรณ์	การใช้ในงานสร้างสรรค์
1.4		แผ่นอะคริลิก	ใช้รองกระดาษ ในเทคนิค Trace Monotype
1.5		แท่นกลิ้งสี	ใช้กลิ้งสีทำกระดาษ ด้วยเทคนิค Trace Monotype เพื่อเตรียมทำภาพพิมพ์
1.6		ดินสอ EE หรือวัสดุปลายแหลม	ใช้สำหรับกดลากภาพต้นแบบในงานภาพพิมพ์

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

กระบวนการทำผลงานสร้างสรรค์ภาพพิมพ์

1. ทำต้นแบบด้วยการทำสำเนาภาพ การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์จากการศึกษาข้อมูลและภาพที่ปรากฏในสถานที่ คือ ในอุโบสถวัดหนองพุทธาราม อําเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาได้เลือกสรรภาพที่ตนมีความสนใจโดยได้ถ่ายภาพต้นฉบับจากจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธารามขึ้น สามารถเลือกจากภาพที่เตรียมได้จำนวนหลายชิ้นตามความเหมาะสมของเวลาและวัสดุ เมื่อได้ภาพที่เลือกแล้วดำเนินการต่อโดยทำสำเนาภาพไว้ในกระดาษ A4

2. การทำกระดาษ Tracking สำหรับรองสำเนาภาพต้นฉบับ โดยมีวิธีการกลิ้งหมึกบนแท่นกลิ้งสีให้เรียบแล้วกลิ้งหมึกลงบนกระดาษให้มีปริมาณหมึกพิมพ์เหมาะแก่การทำภาพพิมพ์วิธี Trace Monotype โดยหมึกพิมพ์ไม่แห้งหรือเยิ้มจนเกินไป

3. กระดาษพิมพ์ภาพ โดยใช้กระดาษการ์ดด้านส่วนใหญ่เป็นกระดาษสีขาว ในงานสร้างสรรค์นี้ใช้กระดาษที่มีขนาดประมาณ 20x30 ซม.

4. รูปต้นแบบ กระดาษ Tracking กระดาษพิมพ์ และวัสดุปลายแหลม เช่น ปากกาลูกกลิ้ง ดินสอ EE ขึ้นนี้เพื่อสร้างภาพพิมพ์ตามรูปที่คัดเลือกไว้ของผู้สร้างสรรค์

5. กดเส้นลงบนสำเนาต้นแบบด้วยเทคนิค Trace Monotype ผู้สร้างสรรค์เปิดดูผลงานขณะการกดเส้นงานต้นแบบ จนผู้สร้างสรรค์เห็นว่าผลงานมีความสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

การสร้างสรรค์งานครั้งนี้ได้รับแรงบันดาลใจในงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี และได้ดำเนินการกับกลุ่มผู้เรียนศิลปะภาพพิมพ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 (ปวช. 3) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ได้ผลงานจำนวน 30 ชิ้น ขนาดผลงาน 20x30 เซนติเมตร และในบทความนี้ผู้สร้างสรรค์ใช้ผลงานบางส่วนเพื่อประกอบบทความโดยแรงบันดาลใจจากการสื่อด้านคติความเชื่อในพุทธศาสนาของคนไทยในอดีต ซึ่งปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งยุครัตนโกสินทร์ ดังนี้

1. ด้านแนวคิด ผลงานภาพพิมพ์จากแรงบันดาลใจจากการทำงานโดยศึกษาภาพที่มีรูปแบบเกี่ยวกับเส้น รูปร่าง รูปทรงในงานรูปแบบ 2 มิติ ตามรูปแบบงานช่างจิตรกรรมไทยที่สื่อถึงคติความเชื่อในศาสนาพุทธของคนไทยในอดีตจนปัจจุบัน

2. ด้านเทคนิค กระบวนการไม่ซับซ้อนสามารถเรียนรู้ในเวลาสั้น ๆ การสร้างสรรค์ใช้อุปกรณ์ที่ใช้งบประมาณน้อย เทคนิคที่นำมาใช้ ได้แก่ การทำต้นแบบด้วยการสำเนาจากภาพถ่าย การทำกระดาษ Tracking การใช้กระดาษพิมพ์ภาพและวัสดุปลายแหลม และขั้นสุดท้าย คือ การกดลากวาดบนต้นแบบผ่านกระดาษ Tracking เพื่อทำภาพพิมพ์ Trace monotype

3. ด้านเรื่องราว การสร้างสรรค์ตามแนวคิดจากผลงานช่างจิตรกรรมฝาผนัง และรูปแบบใหม่ที่ใช้สภาพสังคมปัจจุบันเข้าไปสื่อเชิงสัญลักษณ์ การเสนอเรื่องราวจึงเกิดเป็นเรื่องราวตามหลักธรรมคำสอนเรื่องบาปบุญ ประวัติพระพุทธเจ้าตามงานต้นแบบที่คัดลอกตามกระบวนการภาพพิมพ์และเรื่องราวงานสร้างสรรค์ใหม่ที่เกิดจากสภาพสังคมในปัจจุบัน

4. ด้านรูปแบบ การศึกษาครั้งนี้พบว่าสามารถได้รูปแบบงาน 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ด้วยการวิธีการคัดลอกเรื่องราวการสื่อที่สะท้อนจากงานจิตรกรรมฝาผนัง และสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ใหม่ตามจินตนาการที่เกิดจากแรงบันดาลใจที่ได้จากจิตรกรรมฝาผนัง

ตัวอย่างภาพผลงาน

รูปแบบที่ 1 จากกระบวนการคัดลอกจากเรื่องราวที่สื่อสะท้อนจากจิตรกรรมฝาผนังที่ได้ศึกษาภาพในอุโบสถวัดหนองพุทธาราม ด้านซ้ายมือเป็นภาพถ่ายงานต้นแบบด้านขวามือเป็นงานสร้างสรรค์กระบวนการพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype

ภาพที่ 5 กัณหาวิดิพระนคร
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 6 Wat Nor1 20x30 cm
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 7 สัตสดกมหาทาน
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 8 Wat Nor2 20x30 cm.
ที่มา: เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 9 เนมิราชชาดก 20x30 cm.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 10 Wat Nor3 20x30 cm.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 11 วิมานนาค
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 12 Wat Nor4 20x30 cm
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

รูปแบบที่ 2 ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype ด้วยวิธีการแนวคิดที่นำเรื่องราวในงานจิตรกรรมฝาผนังมาใช้ตามจินตนาการสังคมปัจจุบัน เป็นงานสร้างสรรค์ตามลักษณะเฉพาะตนและแบบงานสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตัวอย่างผลงานที่ศึกษาดังนี้

ภาพที่ 13 ผีเสื้อสมุทร 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 14 เทพชุมนุม 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 15 รออุ๋น 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 16 ถวายหลายถาด 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 17 ดำน้ำหาถาด 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 18 womanผจญ 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype จากงานจิตรกรรมฝาผนังได้รับแรงบันดาลใจต่อการสร้างสรรค์ผลงาน อภิปรายผลในกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1. งานจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูรเป็นผลงานช่างเขียนที่ปรากฏในท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี และมีรูปแบบงานจิตรกรรมแบบช่างหลวงในสมัยรัชกาลที่ 3 แนวคิดของงานภาพพิมพ์จึงใช้หลักการเขียนภาพ 2 มิติ ที่ประกอบด้วยเส้น รูปร่าง รูปทรงเป็นงานภาพพิมพ์สีเดียวจำนวน 30 ชิ้น ขนาด 20x30 ซม. การสร้างสรรค์มีกระบวนการ

เรียบง่ายไม่ซับซ้อนผลงานจากแรงบันดาลใจในการสื่อสะท้อนความเชื่อในอดีตทำให้เกิดการสร้างสรรค์ขึ้นเป็นผลงานรูปแบบการคัดลอกตามอุดมคติ ได้แก่ ภาพสะท้อนประวัติพระพุทธเจ้าจำนวน 15 ชิ้น และแนวคิดที่ได้จากแรงบันดาลใจในภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพพิมพ์ตามจินตนาการกระบวนการด้วยเทคนิค Trace Monotype จำนวน 15 ชิ้น

2. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ สามารถนำสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นสร้างประสบการณ์สัมผัสเพื่อให้เกิดความชำนาญ พบว่างานที่สร้างสรรค์ครั้งนี้ได้รูปแบบที่มีความเฉพาะตนและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ความงามในรูปแบบของเส้น รูปร่างที่แตกต่างกันสร้างความสุขจากการศึกษางานตามความเชื่อและความสุขจากผลงานในงานสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ที่เผยแพร่ผู้ชมในท้องถิ่นที่ได้พบเห็นมีความเข้าใจในผลงานเป็นอย่างดี และการนำแนวคิดจากแรงบันดาลใจของภาพจิตรกรรมฝาผนังเพื่อการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยเฉพาะทางศิลปะ มีความเหมาะสมทั้งด้านเวลาสถานที่และงบประมาณอย่างลงตัว เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype ไม่จำกัดต่อการสร้างสรรค์งานที่ถูกกำหนดตามกรอบแต่สามารถใช้แรงบันดาลใจจากสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ เพราะไม่เพียงแต่จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นสื่อสะท้อนเรื่องราวของศาสนาพุทธ หากแต่งานศิลปะสาขาภาพพิมพ์และสาขาอื่น ๆ ล้วนนำแรงบันดาลใจจากผลงานจิตรกรรมฝาผนังไปสร้างสรรค์งานตามแนวคิด และพลังสร้างสรรค์ของศิลปินให้เกิดผลงานแก่ผู้ชมและสังคมไทยได้ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถใช้เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์โดยใช้ภาพพิมพ์เทคนิคอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายรูปแบบงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตน ขับเคลื่อนให้แวดวงศิลปะมีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง

2. สถานศึกษาศิลปะ บุคคล และผู้เรียน สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา ศิลปะร่วมสมัยเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ และร่วมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สากล

รายการอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2526). **ไตรภูมิมิถกถาหรือไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์พระมหารธรรมราชาที่ 1 พญาสิทธิชัยบวรจวบจอนไชยใหม่**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2542). **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระมหาพรหมสาโร และกรรมกรัง ตั้งตุลาณนท์. (2556). **คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถกลางน้ำ**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: รพีปกรณ์.
- มโน กลีบทอง. (2535). **การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถเก่าวัดหนองพุทธาราม ตำบลพิหารแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงวน รอดบุญ. (2526). **พุทธศิลป์รัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: รุ่งพัฒนา.
- สุภัทรดิศ ดิสกุล, มจ. (2528). **ศิลปะในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- เสกสรรค์ โฆษิตเกษม. (2563ก). **การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โมโนไทป์จากจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม**. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี.
- _____. (2563ข). **เอกสารประกอบการสอนวิชาภาพพิมพ์เบื้องต้น**. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี.
- อัศนีย์ ชูอรุณ. (2542). **ภาพพิมพ์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Belinda Del Pesco. (2018). **What is a Monotype**. [online]. Retrieved 14 September 2021 from www.belindadelpesco.com

การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยาย ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

SEXUAL HARASSMENT AND SEXUAL ASSAULT OF WOMEN FROM NOVELS IN SOCIAL CHANGE

ไชโย นิธิอุบัต*

CHAIYO NITHIUBAT

(Received: October 1, 2021; Revised: October 15, 2021; Accepted: November 11, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษานวนิยายไทยและนวนิยายแปลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิง ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562 ที่มีเนื้อหาโดดเด่นเกี่ยวกับการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเบื้องหลัง ลักษณะของการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ขึ้นเชิงการเอาตัวรอด ผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลกระทบและการแก้ปัญหาจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ผลการศึกษาพบว่าเบื้องหลังที่นำไปสู่การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงมาจากการรู้จักมักคุ้น ความใกล้ชิดสนิทสนม ความเคารพเชื่อถือศรัทธา ส่วนการตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์มาจากการตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ของชายแปลกหน้าและชายที่รู้จัก สำหรับเบื้องหลังที่มาจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิดในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดนอกครอบครัว บุคคลแปลกหน้า ส่วนเบื้องหลังที่มาจากสถานที่เกิดเหตุพบว่า เกิดขึ้นได้จากบ้านของตนเอง บ้านของผู้ประสกร้าย สถานที่สาธารณะ จัหวะและโอกาสที่เหยื่ออยู่เพียงลำพังและเหยื่ออยู่ท่ามกลางผู้คนเป็นจำนวนมากในที่สาธารณะ ลักษณะการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ มีลักษณะเป็นการบังคับ กลั่นแกล้ง ติดตาม สัมผัสจับต้อง จ้องมอง แอบมอง วาจากล่าวร้าย ให้อุบายะเพศ และสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง มีการเลือกปฏิบัติ ให้ดื่มของมึนเมา

* ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เพื่อหวังมีเพศสัมพันธ์ ด้วยการมีสัมพันธ์ทางอวัยวะเพศ ผลกระทบทางร่างกาย โดยที่เหยื่อ
ดิ้นรนต่อสู้จนเอาตัวรอดได้ และได้รับความรุนแรงทางเพศ จนมีอาการทางจิตภายหลังจากร
อดชีวิต จากการแส่ร้างตาย หลายคนถูกซ้อมอย่างสาหัสและยอมจำนนกลายเป็นวัตถุทางเพศ
และเข้าสู่การเป็นหญิงบริการและบางรายตกเป็นทาสกาม ชีวิตไร้คุณค่า กลายเป็นคนชินชา
กับการมีเพศสัมพันธ์จนเป็นโรคซึมเศร้าและมีชีวิตอยู่ไปอย่างไม่มีเป้าหมายและเป็นคนสิ้นหวัง
จนถึงกับฆ่าตัวตาย บ้างเป็นคนส่สอนทางเพศและใช้เป็นเงื่อนไขแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์
ทางความสุขสบาย

คำสำคัญ : การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ผู้หญิงจากนวนิยาย สังคมที่เปลี่ยนแปลง

Abstract

This qualitative research aims to study the sexual harassment on female characters both in Thai novels and translated novels between the year B.E. 2561-2562. The research also studies on background and characteristics of sexual harassment, techniques for survival from harassment, including the effects and resolution of female's sexual harassment which is based on the novels in a changing society.

The study found that the backgrounds leading to be the victim of sexual harassment on female characters in novels in a changing society are causes from familiarity, intimacy respect, trust and faith with those people closest to. In the case of emotional victimization of the sexual harassment dealt with both the strangers and men who the victim had known before. For the background relationship between victim and perpetrator, it was found that those who sexually harassed were those closest to family members, close people but outside family and the strangers. For the background of places, it was found that sexual harassment can occur in many various places; victim's houses, perpetrator's houses and public places. The timing and chance to be a victim can take place when she is alone and in public surrounded with amount of people. The characteristics of sexual harassment include: coercion, bullying, following, touching, staring, peeking, slanderous

speech, forcing to watch genitals and masturbate. There are also the way to discrimination by giving victim the drunken liquid expected to have sexual relationship. Effects of sexual harassment have bad physical impacts on victims. The survivors who struggled to survive and received severe sexual violence were brutally beaten. They were also suffer psychological effects. Some of them became the sexual objects and leading to be a prostitute and some became a sex slavery. The victims felt that their life were worthless. They are addicted to sex and depressed. The victims felt that they are hopeless and they don't have the goal in their life. Some people even want to suicide themselves. Some of the surviving victims became promiscuous and having sex with others to exchange for benefit of being comfortable.

Keywords: sexual harassment, female character in novel, social change

บทนำ

การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศสำหรับผู้หญิงเป็นเหตุการณ์ที่เลวร้ายและยากจะลืมเลือน ผู้หญิงที่ถูกกระทำดังกล่าวเผชิญกับฝันร้ายที่อยู่ในความทรงจำ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนอกจากทำให้สภาพร่างกายบอบช้ำจากการกระทำที่รุนแรงแล้ว สภาพจิตใจพลอยได้รับความกระทบกระเทือน หลายคนมีสุขภาพจิตเสื่อมโทรมจนยากจะแก้ไข เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่องรสนี ที่ได้ระบุให้เห็นถึงชะตากรรมของผู้หญิงที่กลายเป็นวัตถุทางเพศ รองรับอารมณ์ความปรารถนาของผู้ชายจนกลายเป็นทาสบำเรอกามารมณ์ไม่อาจหลีกเลี่ยงและช่วยเหลือตนเองได้ รวมทั้งเรื่องลับแลลายเมฆที่สะท้อนถึงชีวิตของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงทางเพศตั้งแต่วัยเยาว์จนได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจกลายเป็นฝันร้าย กว่าจะคลี่คลายไปได้ต้องอาศัยระยะเวลาของการบำบัดทางจิต (รีนฤทัย สัจจพันธ์, 2559, น. 266-271; 280-289) ก่อนหน้านี้นวนิยายที่สร้างความสมจริงเกี่ยวกับชะตากรรมของผู้หญิงที่ประสบกับการถูกคุกคามทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศมีปรากฏให้เห็นจนสร้างความอ่อนไหว และความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านในสังคม เช่น นวนิยายเรื่องล่า ของทมยันตี ที่ตัวละครมธุรสต้องกลายเป็นผู้ป่วยทางจิตหลังจากการเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ตนเองและลูกสาวที่ต้องถูกกระทำจากผู้ชายที่มองว่าผู้หญิง คือ เหยื่อทางเพศในสังคมชายเป็นใหญ่ (ทมยันตี, 2555, น. 1-439)

จากงานวิจัยของสุคนธ์ทิพย์ ศิริพวาเกตุ (2561, น. 180-196) ชี้ว่า สาเหตุที่ผู้หญิงถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศมาจากระบบความคิดชายเป็นใหญ่ที่มองผู้หญิงเป็นเพียงเหยื่อทางเพศ จนผู้หญิงได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจอย่างรุนแรง จนไม่อาจครองสติและดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเป็นปกติ นอกจากนี้สถานที่สาธารณะที่เสื่อมโทรมปราศจากการปรับปรุง แม้แต่บ้านที่เป็นแหล่งอาศัยล้วนแต่เป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยเพียงพอสำหรับผู้หญิงอีกแล้ว

ปัญหาการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศถือว่าเป็นปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติ ทุกภาษา หรือผู้หญิงในสังคมทั่วโลกและยังเป็นอาชญากรรมทางเพศมีผลกระทบทั้งร่างกาย จิตใจ ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ศึกษาวิจัยทั้งจากนวนิยายของไทยบางส่วน และนวนิยายแปลที่มีเรื่องราวสะท้อนใจ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าบริบททางวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมในสังคมที่เปลี่ยนไปทั่วโลกนี้ ผู้หญิงได้รับผลกระทบจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาเบื้องหลังที่นำไปสู่การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
2. ศึกษาลักษณะการถูกคุกคามทางเพศและล่วงละเมิดทางเพศ ขึ้นเชิงการเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ และผลที่เกิดขึ้นของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
3. ศึกษาผลกระทบและการแก้ปัญหาจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิจัยเอกสาร คือ หนังสือนวนิยายในปี พ.ศ. 2561-2562 จำนวน 17 เล่ม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้วยการเชื่อมโยงแนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิดการคุกคามและการล่วงละเมิดทางเพศ แนวคิดสังคมชายเป็นใหญ่ รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

2.2 ศึกษานวนิยายที่จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2561-2562 ที่สะท้อนภาพการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงซึ่งอาจเป็นตัวละครหลักหรือตัวละครรองเพื่อให้ครอบคลุมกับประเด็นของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบโครงสร้างการวิเคราะห์เนื้อหา นวนิยาย ประกอบด้วย

2.3.1 ข้อมูลการวิเคราะห์เบื้องต้นซึ่งนำไปสู่การถูกคุกคามทางเพศ และการถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยศึกษาสาเหตุที่นำไปสู่การถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิง ใครเป็นผู้คุกคามทางเพศและถูกล่วงละเมิดทางเพศ สถานที่ที่เป็นที่ใด เวลาที่เกิดเหตุเป็นเวลาใด

2.3.2 ข้อมูลการวิเคราะห์ชั้นเชิงการเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามทางเพศ และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ผลที่เกิดขึ้นของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยศึกษาวิธีการเอาตัวรอดออกจากเหตุการณ์การถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิง ผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามทางเพศ และการถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นอย่างไร

2.3.3 ข้อมูลการวิเคราะห์ผลกระทบและการแก้ไขปัญหาจากการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยศึกษาผลกระทบจากการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศว่าเป็นอย่างไร การแก้ไขปัญหาภายหลังจากการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิงใช้วิธีการแก้ปัญหายังไง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิง จากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง มุ่งศึกษาเฉพาะนวนิยายไทยและนวนิยายแปลในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของผู้หญิงที่ถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศอย่างชัดเจน

โดยมีนวนิยายจำนวน 17 เรื่อง ดังนี้

1. นวนิยายไทย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1.1 วัยแสบสาแหรกขาด 2

1.2 ลิ้งพาดกลอน

2. นวนิยายแปล จำนวน 15 เรื่อง ได้แก่

2.1 เด็กสาว

2.2 ผมใช้ความจำจับฆาตกร

- 2.3 ตายในหน้าเธอ
- 2.4 สายเลือดซ่อนเลือด
- 2.5 ศพไม่บริบูรณ์
- 2.6 ความลับในบ้านโลแลค
- 2.7 มีอะไรในสวนหลังบ้าน
- 2.8 คิมจียอง เกิดปี 82
- 2.9 สวนสนุกแห่งการลงทัณฑ์ รักในฝันของผางซ็องจี
- 2.10 ช่างสักแห่งเอาชีวิตรัก
- 2.11 ปมเลือดไม่เงียบ
- 2.12 ถือศีลฆ่า
- 2.13 เหมันตคาม
- 2.14 หัวใจบริสุทธิ์จัดฉากฆาต
- 2.15 ปิดประตูตาย

จากนวนิยายที่คัดเลือกโดยส่วนใหญ่จะเป็นนวนิยายแปล แต่มีนวนิยายไทยสะท้อนสังคมที่ไม่อาจมองข้าม จำเป็นต้องนำมาวิจัยเพื่อชี้ให้เห็นว่า สังคมที่ผู้หญิงถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ สามารถพบเห็นได้ทุกพื้นที่ ทั้งสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออก โดยลักษณะการกระทำไม่ได้มีความแตกต่าง โดยเฉพาะสังคมที่ไม่ยุติธรรมและไม่มีความเท่าเทียมต่อการเห็นคุณค่าของความเป็นคนที่เท่ากัน

ดังนั้นเหตุผลที่เลือกนวนิยายไทยเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด 2 เนื่องจากเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันครอบครัวยังคงมีความสำคัญต่อการรับฟังเสียงที่มาจากข้างในตัวตนของบุตรหลาน เพื่อทำความเข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศของบุตรหลาน เพื่อให้เด็กเหล่านั้นค้นหาตัวตนและสามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความสุขตามเพศสภาพที่ปรารถนา โดยไม่ผลักไสให้เด็กต้องเผชิญชีวิตด้วยความอึดอัด ไร้ค่าปรึกษา เพราะเพียงความไม่เข้าใจและไม่ยอมรับจากพ่อแม่ สามารถเป็นช่องว่างให้เด็กสาวต้องกลายเป็นเหยื่อของการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศจากผู้ชายที่เข้ามาสร้างความสนิทสนม เช่นเดียวกับตัวละครไออุ่นแม้จะดูเป็นทอม แต่ด้วยสรีระของผู้หญิงก็กลายเป็นเหยื่อของผู้ชายที่ปองร้ายได้ นับเป็นอุทาหรณ์ต่อเด็กสาวและครอบครัวอย่างยิ่ง

ส่วนการเลือกนวนิยายไทยเรื่อง ลิงพาดกลอน เนื่องจากเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าระบบสังคมที่ไม่ยุติธรรม และไม่มีความเท่าเทียมในการให้คุณค่าของความเป็นคนทำให้วงจรการค้ำมนุษย์เกิดขึ้นได้ จนไปสู่การสร้างความรู้แรงต่อผู้หญิงได้อย่างง่ายดาย

โดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศจากสังคม ปีตาธิปไตยที่ชายเป็นใหญ่ โดยมองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุรองรับอารมณ์ทางเพศ และรองรับความรุนแรงต่าง ๆ นอกจากนั้นนวนิยายเรื่องนี้ยังจุดเด่นตรงที่สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงยังถูกระทำความรุนแรงจากผู้หญิงด้วยกันเองโดยไม่มี ความเมตตาปราณีอีกด้วย เช่นเดียวกับตัวละครจันอับที่ต้องยอมจำนนปล่อยให้ชีวิตไปตามยถากรรม ขณะที่ตัวละครเบญญาที่ถูกกระทำ ความรุนแรงกลับใช้ความอาฆาตแค้นเพื่อล้างผลาญศัตรูอย่างโกรธแค้นและโหดเหี้ยม นับเป็นอุทาหรณ์ต่อระบบสังคมที่ขาดความยุติธรรมต่อคนชายขอบ จนทำให้การคำนึงถึงแต่ความรั้มนุษยธรรม

นิยามศัพท์

การถูกคุกคามทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ตลอดจนการสัมผัสจ้บต้องถูบลค่าที่ส่อเจตนาต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ

การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง ลักษณะของการถูกระทำด้วยวิธีการมีเพศสัมพันธ์ทางอวัยวะเพศ ทวารหนัก การถูกลูบลค่าจนก่อให้เกิดการสำเร็จความใคร่ การถูกบีบบังคับให้ใช้ปากสำเร็จความใคร่ รวมถึงการบังคับขู่เข็ญให้ผู้ถูกระทำต้องยอมจำนนให้มีเพศสัมพันธ์

ผู้หญิงในนวนิยาย หมายถึง ตัวละครหญิงที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งในนวนิยายของไทยและนวนิยายแปล

สังคมที่เปลี่ยนแปลง หมายถึง สภาพสังคมไทยและสภาพสังคมโลกในช่วงที่มีงานเขียนนวนิยายปี 2561-2562

ผลการศึกษา

1. เบื้องหลังที่นำไปสู่การถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง สำหรับประเด็นนี้ พบว่ามี 4 ประเด็น ได้แก่

1.1 เบื้องหลังที่มาจากการมีความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ เบื้องหลังดังกล่าวมาจากการรู้จักมักคุ้น ความใกล้ชิดสนิทสนม ความเคารพเชื่อถือศรัทธา และการตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 การรู้จักมักคุ้น การรู้จักกันมักนำไปสู่ความรู้สึกต่าง ๆ นานา รวมทั้งการมีความประสงคร้ายสำหรับผู้ที่มีใจคิดอกุศล ซึ่งครอบคลุมไปถึงการคิดมีติมิร้ายทางเพศจากการศึกษานวนิยายพบว่า การรู้จักมักคุ้นกันทำให้ผู้คิดร้ายได้กระทำการวางแผนเพื่อล่อเหยื่อ และมุ่งทำร้ายทางเพศได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

1.1.2 ความใกล้ชิดสนิทสนม ความสนิทสนมกันมีส่วนทำให้ผู้ที่เป็นเพศตรงข้ามไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ญาติ หรือสมาชิกเดียวกันในครอบครัวมีการพลั้งเผลอกระทำผิดทางเพศอย่างขาดสติและขาดการไตร่ตรองได้

1.1.3 ความเคารพเชื่อถือนิยัตินิยม การพบเจอบุคคลที่น่าเคารพและไว้วางใจ โดยมองเพียงบุคลิกภาพภายนอกที่น่าเลื่อมใสศรัทธา อาจกลายเป็นหลุมพรางที่ทำให้เหยื่อทั้งหลายติดกับดัก และจมอยู่กับความทุกข์อย่างยากถ่ายถอนได้ และบุคคลที่ดูน่าเคารพศรัทธายังทำให้เป็นเกราะป้องกันให้บุคคลประเภทนี้พ้นผิดได้

1.1.4 การตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1.4.1 การตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ของชายแปลกหน้า การตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์เป็นเรื่องปัจจุบันทันด่วนและไม่อาจจะคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตได้ เพราะคนเราต้องมีการเดินทางออกไปพบปะผู้คนนอกบ้าน เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะตกเป็นเป้าหมายหรือกลายเป็นเหยื่อจึงเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการหยั่งรู้ได้

1.1.4.2 การตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ของชายที่รู้จักและการตกเป็นเหยื่อลักษณะนี้มักเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวที่ปะปนไปด้วยรัก โลภ โกรธ หลง บ่อยครั้งที่คู่สามีภรรยาจะใช้อารมณ์ของตนเองเป็นที่ตั้งระบายอารมณ์ทางเพศกับภรรยาของตนเอง เพราะถือสิทธิ์ว่าตนเองเป็นเจ้าของภรรยา เมื่อใดที่มีความปรารถนาทางเพศ ภรรยาต้องพร้อมตอบสนองเนื่องจากเป็นหน้าที่ที่ไม่ควรขัดขืน

1.2 เบื้องหลังที่มาจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย บุคคลใกล้ชิดในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดนอกครอบครัว และบุคคลแปลกหน้า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 บุคคลใกล้ชิดในครอบครัว ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อคุ้นเคยรู้จัก สนิทสนม จนกระทั่งไว้วางใจ และไม่คิดเฉลียวใจว่าจะถูกบุคคลเหล่านี้ทำร้ายทางเพศได้ และจากความใกล้ชิดกันก็ยังทำให้มีความสัมพันธ์โดยสังคมไม่ยอมรับ

1.2.2 บุคคลใกล้ชิดนอกครอบครัว เนื่องจากความสัมพันธ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นครูกับนักเรียน เป็นเพื่อนกันทั้งในสถานศึกษา สถานที่ทำงาน หรือจากการไปเที่ยวสังสรรค์และมีการพบปะจนคุ้นเคยกันทำให้เกิดความไว้วางใจ ก็เป็นเหตุผลทำให้กลายเป็นเหยื่อของการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ

1.2.3 บุคคลแปลกหน้า ไม่เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือรู้จักกันมาก่อน ดังนั้นผู้ประสังครายหลายรายมักจะหลงเข้าใจผิดเองว่าเหยื่อสนใจตนเอง หรือเหยื่อมีท่าทีต้องการจะมีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย

1.3 เบื้องหลังที่มาจากสถานที่เกิดเหตุ เบื้องหลังดังกล่าวมาจากสถานที่เกิดเหตุที่เป็นทั้งในบ้านของตนเอง บ้านของผู้ประสงค์ร้าย และสถานที่สาธารณะทั้งหลาย อาจกล่าวได้ว่าสถานที่เกิดเหตุพบได้ทุกแห่งหน ไม่ได้เลือกจำกัดว่าต้องเป็นที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 บ้านของตนเอง สถานที่เกิดเหตุที่อยู่ภายในบ้านซึ่งหลายคนคิดว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุดกลับกลายเป็นสถานที่ที่ทำให้เหยื่อต้องพบกับความเลวร้ายที่ตนเองประสงค์จะลืมให้หมดสิ้น

1.3.2 บ้านของผู้ประสงค์ร้าย สถานที่เกิดเหตุที่เป็นของผู้ประสงค์ร้ายมักเป็นสถานที่ที่ผู้ประสงค์ร้ายได้เตรียมความพร้อมไว้เพื่อหลอกลวงผู้ที่เป็นเหยื่อให้หลงเชื่อติดตามไป และยังเป็นแหล่งที่ผู้ประสงค์ร้ายคิดว่าเป็นที่ปลอดภัยสำหรับตนเองในการปกปิดความชั่วร้ายของตนเองอีกด้วย

1.3.3 สถานที่สาธารณะ สถานที่เหล่านี้เป็นไปได้ทั้งสถานศึกษา สถานที่ทำงาน ที่สัญจรไปมา ซึ่งสถานที่ต่าง ๆ นี้มักเป็นที่ที่ทุกคนได้ไปใช้สอยหรือใช้บริการ รวมถึงสถานที่ในขนส่งสาธารณะต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ประสงค์ร้ายใช้การเบียดเสียดคุกคามทางเพศได้ครอบคลุมถึงสวนสาธารณะ ห้องน้ำสาธารณะ สถานที่เปลี่ยวและสถานที่ที่รกร้างต่าง ๆ

1.4 จังหวะและโอกาส

1.4.1 จังหวะและโอกาสที่เหยื่ออยู่เพียงลำพัง ผู้ประสงค์ร้ายวางแผนและเตรียมการวางแผนอย่างรัดกุมเพื่อไม่ให้สิ่งที่มุ่งหวังผิดพลาดหรือประสบความล้มเหลว ผู้ประสงค์ร้ายเล็งเห็นแล้วว่าเหยื่อไม่มีโอกาสหลุดรอดหรือหลีกเลี่ยงไปได้

1.4.2 จังหวะและโอกาสที่เหยื่ออยู่ท่ามกลางผู้คนเป็นจำนวนมากในที่สาธารณะ สถานที่สาธารณะทั้งหลายที่มีผู้คนพลุกพล่านหรือใช้บริการเป็นจำนวนมากย่อมปะปนไปด้วยผู้คนประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งผู้คนที่ดีและไม่ดีรวมทั้งมีสภาพจิตใจที่หลากหลายอารมณ์

2. ลักษณะการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ขึ้นเชิงในการเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามทางเพศ และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และผลที่เกิดขึ้นของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง สามารถแยกแยะเป็นประเด็นได้ ดังนี้

2.1 ลักษณะการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

1. การถูกคุกคามด้วยการบังคับ การถูกคุกคามลักษณะนี้เป็นการข่มขู่บีบบังคับ บังคับจิตใจให้ผู้ถูกกระทำมีอาการหวาดกลัว หวาดระแวง รู้สึกวิตกกังวลไม่มีความสุข

อยู่ตลอดเวลา ทุกการกระทำของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจะอยู่ในสายตาและการควบคุมของผู้กระทำการคุกคาม

2. การถูกคุกคามด้วยการกลั่นแกล้ง การถูกคุกคามลักษณะนี้สามารถพบเจอได้ในสถานการณ์การก่อกวนพาราสิของเด็กรุ่นที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม แต่ยังไม่มีวิธีการที่นุ่มนวลหรือเป็นการให้เกียรติ จึงใช้การกลั่นแกล้งเพื่อชักนำให้รู้จักกัน

3. การถูกคุกคามด้วยการติดตาม การถูกคุกคามลักษณะนี้จะมีการสะกดรอยติดตามผู้หญิงไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่การประชิดตัว หรือเข้าจู่โจมเพื่อทำความรู้จัก

4. ถูกคุกคามด้วยการสัมผัสจับต้อง การถูกคุกคามลักษณะนี้ผู้คุกคามแสดงท่าทีแบบผู้ใหญ่ดูเด็ก หรือกำลังอบรมสั่งสอนเด็กด้วยท่าทางเข้มงวดซึ่งจริงจังบ้าง

5. การถูกคุกคามด้วยการจ้องมอง การถูกคุกคามลักษณะนี้เป็นการจ้องมองด้วยความตั้งใจและจงใจ จึงมักจะจ้องจ่อแน่วแนโดยไม่ให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อคลาดสายตาด้วยความมุ่งประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่จะคุกคามทางเพศ

6. การถูกคุกคามด้วยการแอบมอง การคุกคามลักษณะนี้จะเป็นพฤติกรรมของผู้ชายส่วนหนึ่งที่มีลักษณะไม่ชอบการเผชิญหน้ากับการมองรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงที่ตนเองสนใจโดยตรง แต่จะใช้วิธีการแอบมองแบบ “ถ้ามอง”

7. การถูกคุกคามด้วยวาจาจากล่าวร้าย การคุกคามลักษณะนี้มักจะเป็นการกล่าวหาเชิงดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือส่อเจตนาโกรธเกลียดผู้หญิงที่ผู้ชายเข้าใจว่าทำที่ที่มีมิตรไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใสของผู้หญิงคือการตอบรับรัก เมื่อไม่สมประสงค์ก็เกิดความอับอาย จึงแสดงความก้าวร้าวออกมา

8. การถูกคุกคามด้วยการให้ดูอวัยวะเพศและสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การถูกคุกคามลักษณะนี้จะมาจากชายแปลกหน้าซึ่งอาจจะเป็นบุคคลที่ชอบโชว์อวัยวะเพศมีความหมกมุ่น

9. การถูกคุกคามทางเพศด้วยการเลือกปฏิบัติ การถูกคุกคามลักษณะนี้คำนึงถึงการให้คุณค่าและความสำคัญกับเด็กชาย ลูกชาย ผู้ชาย มากกว่าเด็กหญิง ลูกสาว และผู้หญิง โดยยกย่องให้เกียรติ

10. การถูกคุกคามด้วยการให้ดื่มของมึนเมาเพื่อหวังมีเพศสัมพันธ์ การถูกคุกคามลักษณะนี้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจะถูกชักจูงหวานล่อหรือโน้มน้าวใจให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือประเภทของมึนเมา เพื่อหวังให้สิ่งนี้กระตุ้นอารมณ์หรือเป็นเครื่องมือให้ผู้หญิงไม่มีสติสัมปชัญญะ

11. การล้วงละเมิดด้วยการมีเพศสัมพันธ์ทางอวัยวะเพศ การล้วงละเมิดทางเพศลักษณะนี้เหยื่อจะถูกกระทำทารุณทางเพศด้วยการถูกข่มขืนกระทำชำเราอวัยวะเพศในลักษณะที่รุนแรงล่อล่อนโยน

3. ผลกระทบและการแก้ปัญหาจากการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล้วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงในนวนิยายภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลง สำหรับประเด็นนี้พบว่า มี ข้อมูลดังนี้

ผลกระทบทางด้านร่างกาย และการแก้ไขการถูกคุกคามทางเพศทำให้เหยื่อสามารถเอาตัวรอดได้จากสถานการณ์อันเลวร้าย มีการต่อสู้ขัดขืนเพื่อปกป้องตัวเอง ทำให้ร่างกายมีร่องรอยบาดแผลจากการถูกทำร้ายร่างกายเพื่อให้ยินยอมจนมีแผลฟกช้ำดำเขียว หรือมีเลือดออก ได้แก่

กรณีของไออุ่น จากเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด 2 เมื่อพันเจ๋อมือของเต้าจากการช่วยเหลือของเพื่อน ครู และพี่สิงห์แล้ว ไออุ่นก็มีร่องรอยบาดแผลจากการที่เต้าบีบแขน บีบคอ และพยายามกดร่างกายของไออุ่นให้แนบพื้นเพื่อที่จะล้วงละเมิดทางเพศ ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกายของไออุ่น คือ มีบาดแผลที่ต้องเข้าตรวจรักษาในโรงพยาบาล ตามลักษณะอาการที่มาจากการต่อสู้ขัดขืน และใช้แรงต้านไม่ให้ตนเองเสียเปรียบจนพลาดท่าเสียที สำหรับกรณีของไออุ่นที่มีการแก้ไขปัญหาด้วยการที่ไออุ่นเจ้าทุกข์ยืนยันจะแจ้งความที่สถานีตำรวจเพื่อให้ตำรวจทำหนังสือส่งตัวมาตรวจร่างกายที่โรงพยาบาล ต้องถ่ายรูปเก็บหลักฐานและหลักฐานทางนิติเวช การให้ปากคำพิเศษ และโรงพยาบาลนำผลตรวจส่งกลับไปให้ร้อยเวรหรือตำรวจที่เป็นเจ้าของคดี และมีการออกหมายจับผู้คุกคามทางเพศ รวมทั้งการดำเนินคดีตามขั้นตอน

กรณีการถูกล้วงละเมิดทางเพศทำให้เหยื่อที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เลวร้ายต้องประสบกับสภาพร่างกายที่บอบช้ำ มีร่องรอยฟกช้ำ มีบาดแผลตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อวัยวะเพศฉีกขาดที่มาจากการกระทำทางเพศอย่างรุนแรง มีเลือดไหลที่เกราะกรัง เหยื่อที่ประสบเหตุอาจถึงขั้นหมดสติหลังจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราหรือไม่ก็สูญเสียอวัยวะบางส่วนไปหากผู้กระทำมีอาการทางจิต นอกจากนี้ยังมีการล้วงละเมิดทางเพศอย่างวิธการด้วยการร่วมเพศทางทวารหนักสลับกันไปมาทั้งทางอวัยวะเพศ และกระทำการร่วมเพศอย่างซ้ำ ๆ จนส่งผลกระทบต่อร่างกายอย่างรุนแรงจนไม่สามารถมีบุตรได้อีก เช่นเดียวกับกรณีของเบลินดาที่ถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกายอย่างสาหัส

การคำนวนุชย์เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงหลายรายตกอยู่ในสภาพกลายเป็นหญิงขายบริการ และคงไม่มีผู้หญิงคนใดต้องการเป็นโสเภณีหากไม่ถูกล่อลวงจากมนุชย์

ด้วยกันเองที่มีจิตใจหยาบช้า โลกโมโหสิ้นเห็นแก่เงินทอง ผู้หญิงหลายคนจึงต้องตกนรก ทั้งเป็น กลายเป็นวัตถุทางเพศ เส้นทางชีวิตของการกลายเป็นหญิงบริการมักเริ่มต้นจากการถูกล่อลวง กักขังหว่งเหี่ยว เมื่อไม่ยินยอมออกไปขายบริการทางเพศจะถูกซ้อมเพื่อ บีบบังคับ หลายรายถูกซ้อมอย่างทารุณโหดร้ายแสนสาหัสแทบปางตาย เช่นเดียวกับกรณีของจันอับ ผู้หญิงที่ถูกรุ่นพี่โรงเรียนเดียวกันหลอกมาขายตัวโดยโกหกว่าจะมีงานดีให้ทำ แล้วก็กลายเป็นโสเภณีไปตลอดชีวิต และตกเป็นทาสของวงจรค้ากามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การแก้ไขปัญหของจันอับทำได้เพียงยอมกระทำการชั่วให้ชินชาไปกับสภาพที่เป็นไป ความสิ้นหวังที่จะมีอิสระกลายเป็นเรื่องเพ้อฝัน เพราะร่างกายนี้มีแต่มลทินเต็มไปหมด ชีวิตจึงมีแต่ความด้านชา หยาบกร้านพอ ๆ กับความเสื่อมโทรมของร่างกาย รวมทั้งการมีสภาพชีวิตที่แห้งแล้ง และมีร่องรอยของความเศร้าปรากฏให้เห็น

ในกรณีของเสี้ยวฉีกก็เป็นเด็กสาวอีกคนหนึ่งที่ตกหลุมรักอาจารย์หลีกั่วหัว อาจารย์พิเศษภาษาจีนวัยกลางคนและมีเพศสัมพันธ์กัน เสี้ยวฉีกยอมให้อาจารย์หลีกั่วหัวล่วงละเมิดทางเพศโดยใช้การตีพิเศษบังหน้า ซึ่งการนัดหมายเจอกันระหว่างครูกับลูกศิษย์คู่นี้ผ่านการสื่อสารของอาจารย์ประจำชั้นที่ล่วงรู้ถึงความต้องการทางเพศของอาจารย์ผู้ชายเป็นอย่างดี แรก ๆ เสี้ยวฉีกมีปฏิกิริยาการต่อต้านแต่เมื่อมีเพศสัมพันธ์กันและการใช้คารมเจ้าเล่ห์ ล่อลวงก็ทำให้เสี้ยวฉีกตกเป็นนางบำเรออย่างเต็มใจ เมื่อเสี้ยวฉีกถูกอาจารย์ทอดทิ้งไม่สนใจใยดีอีกต่อไป ทำให้ชีวิตของเสี้ยวฉีกได้รับผลกระทบจนทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เสี้ยวฉีกเล่นเว็บไซต์หาคู่ กลายเป็นหญิงสำสอนทางเพศแสวงหาคู่นอนจากชายแปลกหน้าหลายคนเพื่อเป็นการประชดชีวิต จงใจทำร้ายให้ตนเองมีคุณค่าด้อยลง นอกจากนี้เสี้ยวฉีกยังประพฤติดน ส่ามะเลเทเมา ประพฤติดนเหลวไหลไม่เอาใจใส่การเรียนจนถูกไล่ออก แนวทาง การแก้ไข ต่อมาเมื่อเสี้ยวฉีกค่อย ๆ ยอมรับความจริงว่าอาจารย์หลีกั่วหัวไม่ได้มีเธอเป็นทาสกามเพียงคนเดียว แต่ยังมีเด็กสาวที่อายุน้อยกว่าเธอได้เข้ามาแทนที่เธอและดูประหนึ่งว่าอาจารย์รักมากด้วย เสี้ยวฉีกรู้สึกว่ตนเองไม่อาจทนมีชีวิตอยู่ได้ต่อไปจึงตัดสินใจกินยาฆ่าตัวตาย

ส่วนกรณีของเด็กสาวคุกกี้ที่ชอบมาแวะเวียนอยู่ใกล้ ๆ อาจารย์หลีกั่วหัวบ่อย ๆ เพื่อสอบถามปัญหาการเรียนประกอบกับเป็นคนสวยจึงทำให้อาจารย์หลีกั่วหัวคิดว่านักเรียนหลงรักตน ล่อลวงพาเธอไปที่โรงแรมสร้างความตื่นตกใจแก่คุกกี้มากจนร้องไห้และบอกว่าตนเองมีคนรักแล้ว เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ หลีกั่วหัวก็ไม่ยอมให้เด็กสาวหลุดรอดไปได้ง่าย จึงต้องการล่วงละเมิดทางเพศ คุกกี้จึงต่อสู้ป้องกันตัวเอง ทำให้คุกกี้ถูกทำร้ายร่างกายทั้งตบ ต่อย และในที่สุดก็ถูกล่วงละเมิดทางเพศ หลังจากนั้นคุกกี้ก็ยินยอมเสียตัวให้กับคนรักจนคนรักรู้ความจริงและขอเลิกไปในที่สุด การถูกทำร้ายร่างกายทำให้ส่งผลต่อการถูกล่วงละเมิด

ทางเพศได้ง่ายขึ้น และยังทำให้คู่รักก็กลายเป็นผู้หญิงที่สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายดายกับผู้ชายอื่น และพร้อมยอมจำนนตกเป็นเครื่องมือบำบัดความใคร่และทาสกามของอาจารย์หลีกั่วหัวถ้าอาจารย์ต้องการ

การคุกคามทางเพศที่สามีกระทำต่อภรรยาเป็นเรื่องที่สังคมภายนอกยากจะเข้าไปช่วยเหลือแก้ไข เพราะสามีกับภรรยามีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นเรื่องปกติตามสัญชาตญาณทางเพศของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกัน ส่วนใหญ่แล้วการที่สามีคุกคามทางเพศภรรยา มักแอบแฝงการกดขี่ทางเพศ และรู้สึกพึงพอใจกับการเห็นภรรยาตกอยู่ในสภาพของเหยื่อที่อยู่ภายใต้การควบคุม การบังคับ กักขังหน่วงเหนี่ยว ปฏิบัติตามกฎหมายที่ตนเองวางไว้ หากภรรยาพยายามดิ้นรนต่อสู้ขัดขืนหรือไม่ยอมปฏิบัติตาม สามีจะรู้สึกโกรธ ขัดเคืองใจ และหาวิธีการกลั่นแกล้ง ยิ่งได้เห็นภรรยาได้รับความเจ็บปวดทางกาย วาจา ใจ ทำให้รู้สึกพึงพอใจ สามีประเภทนี้รู้เท่าทันความคิดความอ่านของภรรยาเป็นอย่างดี จนกล่าวได้ว่าภรรยาอยู่ในสภาพเหมือนนักโทษ เมื่อคิดหนักยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นอีก สามีประเภทนี้ไม่ได้ต้องการความพึงพอใจทางเพศที่มาจากการมีเพศสัมพันธ์ แต่ความพึงพอใจทางเพศมาจากการเห็นภรรยาตกเป็นเบี้ยล่าง ต้องเป็นผู้พ่ายแพ้ ได้รับความเจ็บปวด ความเศร้าทุกซักระทม หลายคู่เมื่อต้องออกงานสังคมที่อยู่ท่ามกลางสาธารณชนมักเป็นเหมือนคู่รักสามีภรรยาตัวอย่าง เป็นคู่ที่น่าอิจฉา

จากการถูกสามีคุกคามทางเพศ เกรซได้รับผลกระทบทางกายอย่างรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนแสดงพฤติกรรมให้เห็นอาการแข็งขันที่สะท้อนความหวาดกลัว แสดงกิริยาเพื่อขอความร่วมมือ กิริยาท่าทางที่บ่งบอกความสิ้นหวัง เริ่มควบคุมตัวเองไม่ได้ มีอาการลนลาน เจ้าน้ำตา เป็นต้น ดังที่เกรซได้รับผลกระทบทางกายเมื่อสามีคุกคามทางเพศจนหมดสิ้น อิศราภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ

การคบหาผู้ชายหลายคนและสมยอมให้ผู้ชายเหล่านั้นล่วงละเมิดทางเพศโดยไม่ยอมให้ใช้ถุงยางอนามัย นอกจากหวังผลเรื่องความต้องการทางเพศตามสัญชาตญาณแล้วผู้หญิงบางคนกลับมีเจตนาแอบแฝงนั่นก็คือ ผลประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก เพื่อแลกกับการปล่อยให้ตนเองตั้งคร่ำครวญจะได้เป็นเงื่อนไขผูกมัดขอค่าเลี้ยงดูไปตลอดชีวิตโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงานด้วย เพราะไม่ใช่ความต้องการโดยแท้จริง ผู้หญิงกลุ่มนี้มักเลือกคบหาผู้ชายที่มีสถานภาพมั่นคง หน้าที่การงานดี ดังนั้นการหมั้นเวียนพบบปะและเป็นคู่นอนจึงเป็นกิจวัตรที่มีการวางแผนไม่ให้ซ้ำซ้อน เช่น ยาซูโกะ เป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ทางเพศ ดังนั้นเมื่อเธอหวานแสนห่มและมีผลตอบรับ ทำให้ยาซูโกะกลายเป็นคู่นอนของผู้ชายในบริษัทใหญ่ ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ลูกชายผู้บริหาร และพนักงานที่มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

การปล่อยให้ตั้งครุฑและมีลูกนอกสมรสสำหรับผู้ชายแล้วคงไม่ชอบใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเป็นไปได้ที่การกำจัดปัญหาให้หมดไปเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เช่นเดียวกับยาซูโกะที่คิดว่าตนเองมีสิ่งต้องรองกับผู้ชายเพื่อเรียกผลประโยชน์ ผู้ชายเหล่านั้นต่างคาดเดาว่าตนเองอาจเป็นพ่อของเด็กในท้อง จึงพยายามให้ปัญหานี้จบสิ้นด้วยการรวมตัวกันวางแผนฆ่าผู้หญิงท้ายที่สุดผู้หญิงที่สมยอมให้ถูกล่วงละเมิดทางเพศจนปล่อยให้ตนเองตั้งครุฑเพื่อหวังผลประโยชน์มักลงเอยด้วยเหตุการณ์ร้ายแรง เช่นเดียวกับยาซูโกะที่ได้รับผลกระทบคือ ถูกฆ่าตายด้วยการวางแผนฆ่าของผู้ชายที่ตนเองเคยมีความสัมพันธ์โดยวิธีการวางยาพิษอย่างแนบเนียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาทั้งนวนิยายไทยและนวนิยายแปลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิง ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562 ที่มีเนื้อหาโดดเด่นเกี่ยวกับการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของตัวละครหญิง เพื่อศึกษาเบื้องหลัง ลักษณะของการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ขึ้นเชิงการเอาตัวรอด ผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลกระทบและการแก้ปัญหาจากการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. เบื้องหลังที่นำไปสู่การถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศของผู้หญิงจากนวนิยายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงมาจากการรู้จักมักคุ้น ความใกล้ชิดสนิทสนม ความเคารพเชื่อถือนิยัตนา ส่วนการตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์มาจากตกเป็นเหยื่อทางอารมณ์ของชายแปลกหน้า และชายที่รู้จัก สำหรับเบื้องหลังที่มาจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิดในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดนอกครอบครัว บุคคลแปลกหน้า ส่วนเบื้องหลังที่มาจากสถานที่เกิดเหตุ พบว่า เกิดขึ้นได้จากบ้านของตนเอง บ้านของผู้ประสกรัร้าย สถานที่สาธารณะ จังหะ และโอกาสที่เหยื่ออยู่เพียงลำพัง และเหยื่ออยู่ท่ามกลางผู้คนเป็นจำนวนมากในที่สาธารณะ

2. ลักษณะการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ มีลักษณะเป็นการบังคับ กลั่นแกล้งติดตาม สัมผัสจับต้อง จ้องมอง แอบมอง วาจากล่าวร้าย ให้ดูอวัยวะเพศและสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง มีการเลือกปฏิบัติ ให้ดื่มของมึนเมาเพื่อหวังมีเพศสัมพันธ์ ด้วยการมีสัมพันธ์ทางอวัยวะเพศ

3. ผลกระทบทางร่างกาย โดยที่เหยื่อดิ้นรนต่อสู้จนเอาตัวรอดได้และได้รับความรุนแรงทางเพศ จนมีอาการทางจิตภายหลังจากรอดชีวิต จากการแสวงตาย หลายคนถูกข่ม

อย่างสาหัสและยอมจำนนกลายเป็นวัตถุทางเพศและเข้าสู่การเป็นหญิงบริการและบางรายตกเป็นทาสกาม ชีวิตไร้คุณค่า กลายเป็นคนชินชากับการมีเพศสัมพันธ์จนเป็นโรคซึมเศร้า และมีชีวิตอยู่ไปอย่างไม่มีเป้าหมายและเป็นคนสิ้นหวัง จนถึงกับฆ่าตัวตาย บ้างก็เป็นคนสำส่อนทางเพศและใช้เป็นเงื่อนไขแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ทางความสบาย

จากข้อสรุปทั้งหมดสามารถอภิปรายได้ว่า การที่ผู้หญิงถูกคุกคามทางเพศและถูกล่วงละเมิดทางเพศ มักจะมาจากสภาพสังคมที่ชายยังคงเป็นใหญ่ หรือที่เรียกกันว่าสังคมปิตาธิปไตย ที่ความเหลื่อมล้ำทางเพศและความไม่เท่าเทียมทางเพศยังคงฝังรากลึก ดังที่ชานันท์ ยอดหงส์ (2564, น. 69-73) เห็นว่าสังคมชายเป็นใหญ่หรือสังคมปิตาธิปไตยเป็นปัญหาทางโครงสร้างของสังคม ผู้ชายที่แข็งแรงกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าสร้างอิทธิพลความเหนือกว่าผู้หญิง หรือแม้แต่ผู้ชายที่ด้อยกว่าก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจนี้เช่นเดียวกัน สังคมชายเป็นใหญ่มีเป้าหมายหลอมมาจากครอบครัวรวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่พร้อมใจกันมอบอำนาจที่เหนือกว่าแก่เพศชายที่มีพลังกำลัง อำนาจ บารมี ซึ่งเป็นชีวิต และทำให้พลังเสียงของผู้หญิงเป็นความเงียบที่ยอมจำนน ยินยอม ศีโรราบ เราจึงมักเห็นผู้หญิงพยายามดิ้นรนเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นจากการครอบงำ การควบคุม เช่นเดียวกับสิรินยา บิชอป หรือ ซินดี้ ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก UN Women ให้เป็นทูตสันถวไมตรีประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก และมีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อหยุดการคุกคามทางเพศและการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศไว้ว่า ร้อยละ 91 ของการที่ผู้หญิงถูกคุกคามและถูกล่วงละเมิดทางเพศมักมาจากบุคคลใกล้ชิดที่ตนเองคุ้นเคยเป็นอย่างดี เช่น สมาชิกในครอบครัวที่อาจ เป็นพ่อและญาติต่าง ๆ หรือบุคคลในสถานศึกษาที่ได้ชื่อว่าครู แต่ก่ขาดสติยั้งก่อการกระทำอนาจารกับลูกศิษย์ หรือแม้แต่การมีคนรัก แฟน ก็ใช้การบังคับทั้งการโน้มน้าวและการบีบบังคับขึ้นใจ ดังนั้นการคุกคามทางเพศไม่ใช่เรื่องของความบังเอิญ บางคนอาจแย้งว่ามาจากการที่ผู้หญิงเดินทางในที่เปลี่ยว แต่งตัวไม่มิดชิด ซึ่งสิ่งนี้เป็นเพียงมายาคติ การทำให้ปัญหานี้หมดสิ้นไปต้องสร้างความรู้สึกละอายใจให้ลูกชายกระทำในสิ่งเดียวกับที่สอนลูกสาว เพื่อให้เกิดการยอมรับเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศตั้งแต่เด็ก และที่เลวร้ายกว่านั้นก็คือสถานการณ์โควิด 19 กลายเป็นการสร้างเสริมความรุนแรงทั้งความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศที่เรียกกันว่า Shadow Pandemic (สิรินยา บิชอป, 2564, น. 98-107)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของชนะชัย อืดทรัพย์ (2561) ที่ระบุว่า นิสิตนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศส่งผลกระทบต่อการศึกษา ร่างกาย จิตใจ สังคม จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการทางกฎหมายให้กลายเป็นเครื่องมือที่ครอบคลุมเข้ามา

ช่วยเหลือเหยื่อ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของสมสรรค์ อธิเวสส์ (2557, น. 1-16) มุกดา จินตนาวัฒน์ (2555, น. 1-124) นพวรรณ ปรากฏวงศ์ (2559, น. 5-105) และรัชฎาภรณ์ ศรีรักษา (2557, น. 1-120) ได้สะท้อนให้เห็นในภาพรวมว่าผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของสังคมปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงยังขาดความไม่เท่าเทียมทางเพศเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชาย และผู้หญิงยังคงเป็นเพียงวัตถุสิ่งของ อาหาร หรือสัตว์ จากปรากฏการณ์ทางวาทกรรมเหยียดหยามจากเพศชาย การแก้ไขนอกจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาที่ต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความเท่าเทียมทางเพศ การปรับแก้กฎหมายให้ทันสมัยและครอบคลุมประเด็นปัญหาจะช่วยให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการคุกคามทางเพศน้อยลง และปัญหาอาชญากรรมทางเพศทุเลาเบาบาง

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมไทยทั้งที่เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น และสารคดี ให้มีการสร้างสรรค์แนวคิดเพื่อปลดปล่อยให้ผู้หญิงได้มีอิสรภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ ให้เกิดความเคารพในเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ
2. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยให้เกิดการเรียนรู้และส่งเสริมอย่างจริงจังต่อการสร้างหลักสูตร บทเรียน และวิธีการที่ทำให้ทุกเพศเคารพซึ่งกันและกัน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข

รายการอ้างอิง

- คาริน สลอเตอร์. (2561). **ตายในหน้าเธอ [Fractured]**. (สายพิน เลิศเพียรเชาวน์, แปล). กรุงเทพฯ: น้ำพุ.
- _____. (2562). **ศพไม่บริบูรณ์ [Undone]**. (สายพิน เลิศเพียรเชาวน์, แปล). กรุงเทพฯ: น้ำพุ.
- คิมจินยอง. (2562). **มีอะไรในสวนหลังบ้าน**. (วิทยา จันทรพันธ์, แปล). กรุงเทพฯ: แพรว.
- จะเด็จ เชาวน์วิไล. (2562). **ความเท่าเทียมของหญิงชาย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล.
- เจ.ดี.รอปป์. (2561). **สายเลือดซ่อนเลือด [Kindred In Death]**. (กานต์สิริ โรจนสุวรรณ, แปล). กรุงเทพฯ: น้ำพุ.
- ชนะชัย ออดทรัพย์. (2561). **มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชานันท์ ยอดหงษ์. (2564). “ปิตาธิปไตย” กรอบที่ผู้ชายไม่รู้ตัว. นิตยสาร HUG, 13, 1: 69 -72.
- โชนัมจุ. (2561). **คิมจียอง เกิดปี 82**. (ครองสิริ ทองคำใส, แปล). กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ชงชีอู. (2562). **ความลับในบ้านโลแลค**. (ภัททิรา, แปล). กรุงเทพฯ: แพรว.
- ณัฐยา ศิรกรวิไล. (2562). **วัยแสบสาแหรกขาด 2**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ณัฐกาญจน์ นาคนวน. (2556). “พันธกิจนักประพันธ์กับสังคมร่วมสมัยในนวนิยายของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม”. วารสารมนุษยศาสตร์, 20, 1: 51-67.
- เดวิด บอลแดคซี. (2561). **ผมใช้ความจำจับขาดกร [Memory man]**. (สรศักดิ์ สุนัข, แปล). กรุงเทพฯ: น้ำพุ.
- ทมยันตี. (2555). **ล่า**. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- เทสส์ เกอร์ริตเซน. (2562). **ถือศีลฆ่า [The sinner]**. (อาสยา ฐกัตุกุล, แปล). กรุงเทพฯ: น้ำพุ.
- นพวรรณ ปรากฏวงศ์. (2559). **ทัศนของนักศึกษาต่อการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราชต์. (2561). **สิงพาดกลอน**. กรุงเทพฯ: แพรว.
- มินะโตะ คะนะเอะ. (2561). **เด็กสาว**. (กนกวรรณ เกตุชัยมาศ, แปล). กรุงเทพฯ: แพรว.
- มุกดา จินตนาวัฒน์. (2555). **การคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน : กรณีศึกษากลุ่ม นักศึกษาฝึกงานของธุรกิจโรงแรมในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยาสินารี คาวาบาดะ. (2562). **หิมันตคาม [Snow Country]**. (แดนอรัญ แสงทอง, แปล). กรุงเทพฯ: สามัญชน.
- รัชฎาภรณ์ ศรีรักษา. (2557). **วาทกรรมการคุกคามทางเพศในชีวิตประจำวัน : การศึกษา วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์**. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2559). **ชวนอ่านชวนคิดพินิจวรรณกรรมร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: สถาพร.
- โล่เงิน. (2563). “ไทแคคปราบอาชญากรไซเบอร์ บิ๊กโด่งนำทีมไล่ล่าช่วยเหลือล่วงละเมิดทางโซเชียล”. **มติชนสุดสัปดาห์**, ฉบับวันที่ 13-19 มีนาคม 2563.
- สมสรร์ อธิเวสส์. (2557). “การคุกคามทางเพศบนสังคมเครือข่าย”. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7, 3(กันยายน – ธันวาคม): 901-916.

สิรินยา บิชอพ. (2564). “What woman wants.” นิตยสารแพรว. 42, 966: 98-107.

สุคนธ์ทิพย์ สิริพวาเกตุ. (2561). **ตัวตนและผลกระทบต่อสตรีในวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การล่วงละเมิดทางเพศ**. การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงาน ระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561.

สุชีลา ตันชัยนันท์. (2554). **สองเราไม่เท่าเทียม**. กรุงเทพฯ: เจียนเทียนเงิน.

สุทัตตา พาทุนันโต. (2561). “เหยื่อการข่มขืน : ความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงของตัวละครหญิงในเดอะเชอร์เจียน”. วารสารมนุษยศาสตร์, 25, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 180-181.

หลินอิ๋นหาน. (2562). **สวนสนุกแห่งการลงทัณฑ์รักในฝันของฟางซือฉี**. (อารยา เทพสถิตศิลป์ และเชมณัฐ ทรัพย์เกษมชัย, แปล). กรุงเทพฯ: แม็กซ์พับลิชชิ่ง.

อเล็กซ์ ไมเคิลลิตีส. (2562). **ปมเลือดไม่เงียบ [The Silent Patient]**. (วรินทร์ วารินกุล, แปล). กรุงเทพฯ: ยูนิคอร์น ซีเอดยูเคชั่น.

อัมพร แจ่มสุวรรณ. (2559). **นิติเวชคลินิก**. ขอนแก่น : ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรสม สุทธิสาคร. (2559). **ดอกไม้ใต้ภูเขาน้ำแข็ง**. กรุงเทพฯ: สารคดี.

อิงาซีโนะ เคโงะ. (2562). **หัวใจบุรุษที่สัจจากฆาต**. (ทินภาส พาหะนิขย์, แปล). กรุงเทพฯ: เคคلاس.

เฮเธอร์ มอร์ริส. (2562). **ช่างสักแห่งอาชัง [The Tattooist of Auschwitz]**. (โสภณา เชาววิวัฒน์กุล, แปล). กรุงเทพฯ: แมร์รี่โกราวด์ พับลิชชิ่ง.

พหุวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : อิทธิพลที่มีต่อเรือนพื้นถิ่น ในภาคเหนือของไทย

MULTICULTURALISM OF ETHNIC GROUPS: INFLUENCE ON LOCAL HOMES IN NORTHERN THAILAND

พิพัฒน์ จรัสเพชร*

PHIPHAT JARATPHET

(Received: October 1, 2021; Revised: November 1, 2021; Accepted: November 15, 2021)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือ และอธิบายอิทธิพลของพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือต่อเรือนพื้นถิ่นดังกล่าว การศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร โดยสืบค้นงานวิจัยอย่างเป็นระบบทั้งในและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย ได้งานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 13 เรื่อง เป็นงานวิจัยในประเทศไทยจำนวน 7 เรื่อง และงานวิจัยในต่างประเทศจำนวน 6 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1) พหุวัฒนธรรมแบ่งเป็น 1.1) วิถีชีวิตของม้งเป็นครัวเรือนขยายขนาดใหญ่ มลาบริพัฒนาจากนักล่าไปสู่เกษตรกร ไทยพวนและไทยลื้อใช้วัฒนธรรมต่อรองทางการเมืองและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 1.2) ภาษาและจารีตประเพณีของชาวดาราอั้งที่ยังคงไว้ คือ ภาษา เครื่องแต่งกาย ตำนาน พิธีกรรม และการตั้งชื่อ 1.3) เชื้อชาติและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวอาข่าและชาวเมี่ยน แทรกซึมในชีวิตประจำวันและมีความสัมพันธ์กับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และ 1.4) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายมาอยู่ในอำเภอแม่สอดมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เริ่มจากความร่วมมือไปสู่การผสมกลมกลืนด้วยการสมรสและมีบุตรร่วมกัน มีการแบ่งแยกในเรื่องเขตที่อยู่อาศัย แต่ไม่แบ่งแยกเรื่องศาสนาและเพศ และ 2) อิทธิพลของพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือต่อเรือนพื้นถิ่น พบว่า ปัจจัยต่อการรักษาเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นให้คงเดิม คือ สังคมเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวขยาย และความเชื่อ ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเรือนพื้นถิ่น คือ ยุคสมัยใหม่และสภาพสังคม

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และปัจจัยภายใน ได้แก่ การเลือกพื้นที่ตั้งเรือน ผู้นำทางจิตวิญญาณ การเปลี่ยนศาสนา และการสมรส ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่น คือลักษณะสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิต

คำสำคัญ : พหุวัฒนธรรม เรือนพื้นถิ่น ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของไทย

Abstract

This research paper aims to study the multiculturalism of ethnic groups in the North. and explain the influence of multicultural peoples of northern ethnic groups on such indigenous houses. This study is a documentary research. by systematically searching for research both domestically and internationally studying the homebuilding of ethnic minority groups in northern Thailand. A total of 13 researches were obtained, divided into 7 studies in Thailand and 6 in foreign countries. The results showed that 1) Multiculturalism is divided into 1.1) The lifestyle of the Hmong is a large-scale household. Malabria evolved from hunter to farmer. Thai Puan and Thai Lue use their cultural bargaining powers and generate income from tourism. 1.2) The language and customs of the Dara Ang people that are still preserved are the language, costumes, legends, rituals and naming. 1.3) Race and ethnic identity of the Akha and Mien people permeate their daily lives and are related to society, economy and politics, and 1.4) The diversity of ethnic groups that moved to Mae Sot district had social interactions that started from cooperation to assimilation through marriage and childbearing. There is a separation in the area of residence. but does not distinguish between religion and gender and 2) Influence of multicultural people of ethnic minorities in the north on indigenous houses, it was found that the factor affecting the preservation of indigenous house identity was the agricultural society. extended family characteristics and beliefs. External factors affecting the change of indigenous houses are modern times and social conditions. and internal factors, such as the choice of housing area spiritual leader change of religion

and marriage. Factors influencing the change of living space in the vernacular house were architecture and way of life.

Keywords: multiculturalism, indigenous houses, ethnic minorities in northern Thailand

บทนำ

ปัจจุบันเรือนพื้นบ้านจะเห็นได้มากทางภาคเหนือของประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประกอบกับการสืบทอดวิถีชีวิตตามบรรพบุรุษ “เรือนจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของมนุษย์ในแต่ละสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมซึ่งทำให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมของในแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมทางความเชื่ออยู่ในตัวสถาปัตยกรรม” (วัชรินทร์ จินต์วุฒิ, 2558, น. 185) ทั้งนี้เรือนพื้นบ้านยังเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างคติความเชื่อ ภูมิปัญญา การดำเนินชีวิต พื้นที่ประโยชน์ใช้สอย โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อรูปแบบลักษณะของเรือนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากฐานทางความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยอย่างมีนัยยะสำคัญ

การปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนของผู้คนในชนบท เป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งที่สำคัญในการสร้างที่พักอาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการหนึ่งในปัจจัย 4 ของมนุษย์ โดยในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลนิยมสร้างที่พักแบบง่าย ๆ อาศัยเพียงวัสดุหลักที่หาได้ง่ายทางธรรมชาติตามแต่ละพื้นที่ที่พึ่งจะมี ผ่านวิถีดั้งเดิมและการสร้างสรรค์ จากประสบการณ์ การลองผิดลองถูกจนกลายเป็นภูมิปัญญา ดังนั้นการขยายตัวจนกลายเป็นหมู่บ้าน ชุมชน และเมืองในระดับชนบทนั้นต้องอาศัย คน กิจกรรม การดำรงชีวิต เป็นระยะเวลายาวนาน ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยการสร้างอาคารบ้านเรือนนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งการก่อสร้าง การหาวัสดุที่จำเป็นและสำคัญ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้าง ประกอบกับแนวความคิด ภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ที่ถูกสั่งสมมาอย่างยาวนาน ดังนั้นสังคมท้องถิ่นกับสังคมเมืองมีบริบทที่แตกต่างกัน โดยนัยออกแบบสังคมเมืองถูกฝึกและเรียนรู้ในการจัดระบบทางความคิดตามกระบวนการทางการศึกษาจึงแตกต่างจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มักจะถูกทอดถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษทั้งทางตรงและทางอ้อม เรียกได้ว่า สถาปัตยกรรมแบบแผนชาวบ้าน (Folk Architecture) โดยการสร้าง

ที่פקอาศัยตามแบบแผนทางภูมิปัญญาเหล่านี้มักเป็นผู้ที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน อาทิ ด้านสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สภาพอากาศ วัสดุอุปกรณ์ ระบบโครงสร้างอาคาร อีกทั้งต้องมีความเข้าใจถึงบริบททางด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ความเชื่อ และวัฒนธรรมของตนเอง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมักสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปรากฏผ่านความเชื่อ พิธีกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ภาษา สำเนียง เครื่องแต่งกาย สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรมร่วมไปถึงรูปแบบอาคารบ้านเรือน ในระดับหมู่บ้าน ชุมชน การใช้สอยพื้นที่สำหรับการดำเนินชีวิต อาคารบ้านเรือนถูกสร้างขึ้นเพื่อความต้องการในลักษณะเดียวกันแต่จะมีรูปแบบเฉพาะตามบริบทนั้น ๆ และผันแปรไปตามแต่ละบริบททางสังคม วัฒนธรรม คติความเชื่อ การดำรงชีวิตที่แตกต่างกันกล่าวได้ว่า “ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตในลักษณะเฉพาะ ส่วนหนึ่งกำหนดโดยบรรทัดฐานทางสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะของแบบแผนในการดำเนินชีวิต และมักจะสะท้อนให้ปรากฏในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ” (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2554, น. 122)

วัฒนธรรมอันหลากหลายเวลาอยู่รวมตัวกันจะมีผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งเรียกว่าพหุวัฒนธรรม และพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยทางภาคเหนือเหล่านี้จะส่งผลต่อการสร้างบ้านเรือนของพวกเขาอย่างไร งานวิจัยฉบับนี้จะนำเสนอข้อค้นพบดังกล่าว โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) พหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และ 2) อิทธิพลของพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยต่อเรือนพื้นถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่แสดงมิติย่อยของพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และปัจจัยต่างๆ ของพหุวัฒนธรรมต่อเรือนพื้นถิ่นในลักษณะต่างๆ ผลที่จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์เชิงสถาปัตยกรรมเพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ และหาแนวทางในการอนุรักษ์รูปแบบเรือนพื้นถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

คำถามวิจัย

1. พหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือเป็นอย่างไร
2. พหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือมีอิทธิพลต่อเรือนพื้นถิ่นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ
2. เพื่ออธิบายอิทธิพลของพหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือต่อเรือนพื้นถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ (Identity) คือ การแสดงภาพตัวตนในความเป็นปัจเจกผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเป็นตัวตนทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนตลอดจนกระบวนการทางสังคมก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ธรรมเนียมประเพณีของสังคมที่มีการปฏิบัติต่อกันมาและพัฒนาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิต โดยมีการกำหนดอย่างเป็นลำดับขั้นทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม ดังนั้น ทั้งอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล (Personal Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ต่างเป็นตัวเชื่อมความเป็นปัจเจกกับโครงสร้างทางสังคมสามารถจำแนกความเป็นอื่นออกไปโดยรูปแบบของสัญลักษณ์ (อภิญา เพื่องสกุล, 2546, น. 54; อานันท์ กาญจนพันธ์, 2553, น. 96)

โดยการทบทวน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ความหมายของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยสองคำคือ อัตลักษณ์ และ วัฒนธรรม โดย “อัตลักษณ์” (Identity) เป็นการรวมคำระหว่าง “อัตตะ” หมายถึง ตัวตน ของตน ส่วน “ลักษณ์” คือ ลักษณะ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัว ให้คำนิยามในการตีความหมายเชิงคุณค่า ส่วน “วัฒนธรรม” (Cultural) หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ อันประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม ประเพณี กล่าวคือ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวที่รวมไปถึงการหลอมรวมวิถีชีวิตของคน ระบบค่านิยม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ เกิดจากกระบวนการที่ซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยมีมิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาเข้าไว้ด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, 2548, น. 12)

พหุวัฒนธรรม (Multiculturalism, Timothy B. Powell, 2003; ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2549 อ้างถึงใน แพร ศิริศักดิ์ด้าเกิง, 2549, น. 48) คือความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnicity) และเชื้อชาติ (Race) ต่างๆ โดยความหลากหลายนี้เป็นแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) (Turner, Terence 1993 ; Bennett, David 1998 อ้างถึงใน แพร ศิริศักดิ์ด้าเกิง, 2549, น. 11-12) พหุวัฒนธรรมเป็นความ

หลากหลายของวิถีชีวิตที่มีความเป็นอยู่แตกต่างกันตามความเชื่อ จารีตประเพณี โดยรวมเรียกว่า “วัฒนธรรม” (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2557, น. 11) โดยแนวคิดพหุวัฒนธรรมปรากฏตัวขึ้นภายใต้เงื่อนไขบริบททางการเมืองและสังคมของโลกยุคหลังอาณานิคม ทั้งนี้แนวคิดพหุวัฒนธรรมนี้เน้นความหลายทางวัฒนธรรม โดยแนวคิดนี้ถูกมองว่าสังคมไม่สามารถผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้และมักถูกจัดให้เป็นกลุ่มที่แตกต่างกัน เรียกว่า “สังคมพหุวัฒนธรรม” (Multicultural Society) ซึ่งหมายถึงที่มีประชากรตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะวัฒนธรรมเป็นของตนเอง อันมีอัตลักษณ์ของตน

ความหมายแนวคิดพหุวัฒนธรรม มักถูกกล่าวถึงความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นมักแสดงออกมาเป็นอัตลักษณ์ โดยมีความเชื่อในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองจากการสืบทอดทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีความภาคภูมิใจในความเป็นมาของบรรพบุรุษและมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวัฒนธรรมของตนและดำรงอยู่ในความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างมั่นคง (Bhikhu Parekh 2000, อ้างถึงใน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, 2547, น. 88)

2. ความเชื่อและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย

การนำเอาคติความเชื่อไปปฏิบัติใช้ร่วมกับการออกแบบและก่อสร้างเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานในอดีต โดยคติความเชื่อ ฮวงจุ้ย (Feng Shui) ของประเทศจีนโบราณและคติความเชื่อของ วาสตุ (Vaastu) ของประเทศอินเดียโบราณ เป็นศาสตร์และศิลป์ของคนโบราณในการเลือกและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติอย่างกลมกลืนและเกื้อหนุนกัน (Thongkamsamut, Buranakarn 2007 อ้างถึงใน ชูพงษ์ ทองคำสมุทร, 2554, น. 34) โดยคติความเชื่อของชาวจีนโบราณได้รับอิทธิพลจากปรัชญาของนักปราชญ์จีนโบราณ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือก การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งในส่วนของการเลือกพื้นที่และรูปทรงอาคารต่าง ๆ รวมถึงการเลือกทิศทางของอาคาร การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร รวมไปถึงการวางผังและจัดวางเครื่องเรือนภายในอาคาร โดยในลักษณะคติความเชื่อของวาสตุของชาวอินเดียโบราณนั้นมีลักษณะเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับคติความเชื่อฮวงจุ้ย แต่จะแตกต่างกันออกไปในรายละเอียด โดยหลักฐานมีการระบุว่าคติความเชื่อวาส্তুนี้เป็นต้นกำเนิดของคติความเชื่อฮวงจุ้ย (Schmieke 2002 อ้างถึงใน ชูพงษ์ ทองคำสมุทร, 2554, น. 38) เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกันในส่วนของปรัชญาที่เป็นที่มา และแนวคิดองค์รวม โดยที่คติความเชื่อวาส্তুนี้ได้พัฒนามาจากคัมภีร์พระเวทย์

ด้านองค์ความเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคาร เรียกว่า สถาปัตยกรรม (Sathapataya Veda) (ชูพงษ์ ทองคำสมุทร, 2554, น. 39)

ลักษณะรูปแบบอาคารบ้านเรือนและก่อสร้าง ในระดับหมู่บ้าน ชุมชน การใช้สอยพื้นที่สำหรับการดำเนินชีวิต มักสะท้อนถึงลักษณะทางความเชื่อ พิธีกรรม ทั้งนี้อาคารบ้านเรือนที่ถูกสร้างขึ้นนั้นมีความต้องการในลักษณะเดียวกันแต่จะมีรูปแบบเฉพาะตามบริบทนั้นๆ แตกต่างกันไปและผันแปรไปตามแต่ละบริบททางสังคม วัฒนธรรม คติความเชื่อ การดำรงชีวิตที่แตกต่างกันกล่าวได้ว่า “ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตในลักษณะเฉพาะ ส่วนหนึ่งกำหนดโดยบรรทัดฐานทางสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะของแบบแผนในการดำเนินชีวิต และมักจะสะท้อนให้ปรากฏในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ” (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2554, น. 93)

ลักษณะการสร้างที่อยู่อาศัยมีปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ความต้องการทางความเชื่อเรื่องทิศ โดยแนวคิดของบ้านกระเหรี่ยงถูกเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อเรื่องทิศมงคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนระบบแนวคิดทางความเชื่อของการอยู่อาศัยที่ยังคงเชื่อมโยงกับโลกแห่งจิตวิญญาณและความเชื่อของบรรพบุรุษ ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงตัวตน ความเชื่อดั้งเดิมซึ่งพวกเขาให้ความเคารพ พิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ และถูกพัฒนาปรากฏผ่านพิธีกรรมที่มีมิติในการแสดงออกของพฤติกรรม การใช้งานในการอยู่อาศัยและการจัดการพื้นที่ทางกายภาพ โดยการหันหน้าบ้านหรือบันไดไปทางทิศตะวันออก พื้นที่ทำอาหารตั้งทางทิศเหนือของบ้าน อีกทั้งยังมีความเชื่อในการทำพิธีกรรมก่อนและหลังการสร้างบ้านเพื่อเป็นการบูชาผีบ้านและเจ้าที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนผสมในการกระบวนการสร้างที่อยู่อาศัย โดยวัตถุทางวัฒนธรรม (Material culture) วัสดุการก่อสร้าง ทักษะและเทคนิคเป็นตัวกำหนดรูปแบบอาคารและพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม (สดานู สุขเกษม, 2562, น. 75)

อุดมคติทางความเชื่อที่มีต่อธรรมชาติ โดยความหลากหลายทางความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนมีความสอดคล้องกันกับการพึ่งพาธรรมชาติ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ล้วนแต่ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ซึ่งการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืนนั้น มักอาศัยอุดมคติทางความเชื่อที่แฝงไปด้วยการอนุรักษ์ป่า โดยการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงพึ่งพาอาศัยวัสดุจากธรรมชาติเมื่อต้องพึ่งพาก็ต้องรักษาไว้เช่นกัน โดยคติความเชื่อที่แฝงในการรักษาธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวปกากะญอนั้นไม่นิยมนำต้นไม้ใหญ่มาสร้างเรือนเป็นที่พักอาศัยเนื่องจากมีความเชื่อที่ว่าในต้นไม้ใหญ่มีผี หากนำมาสร้างเรือนจะทำให้เจ็บป่วย โชคร้าย และเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเจ้าของและดูแลรักษาอยู่และ

ความเคารพธรรมชาติมาก นี่อาจเป็นคติที่แฝงไปด้วยนัยยะที่สำคัญในการรักษาป่า อีกทั้งอุดมคติความเชื่อทางสังคมในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลายโดยใช้คติทางความเชื่อเป็นตัวกำหนดพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนและสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงในระดับชุมชนที่น่าสนใจและอนุรักษ์ไว้

ทั้งนี้ สุมาลี สังข์ศรี (2550, น. 84) และ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540, น. 52) ได้อธิบายสอดคล้องกันกล่าวคือ “ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง ถ่ายทอดสืบทอดกันมาเพื่อพัฒนาแก้ปัญหาและปรับตัวตามวิถีชีวิต” โดยมีการบันทึกด้านวิชาการเกี่ยวกับทางสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นที่นำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการปลูกเรือนรูปแบบหนึ่ง ที่มักเรียกว่า เรือนเครื่องผูก เป็นสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ยืมใช้สร้างเป็นที่พักอาศัยในชนบท เนื่องจากแทบไม่มีงบประมาณในการปลูกสร้าง อาศัยเพียงวัสดุหลักที่หาได้ง่ายทางธรรมชาติตามพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีวัสดุที่สำคัญ คือ ไม้ ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ไม้จริงไม่แปรรูป ใบจาก ใบสาकु หญ้าคา ใบตองตึงและใบพลวง มีเทคนิควิธีการใช้ตอกไม้ไผ่หรือหวายผูกมัดส่วนต่าง ๆ ของตัวเรือนเข้าไว้ด้วยกัน ฝาเรือนส่วนใหญ่มักจะเป็นการนำไผ่มาขัดแตะกันให้เกิดความแข็งแรงได้หลากหลายวิธี ข้อดีที่สำคัญของเรือนเครื่องผูก คือ วัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติผ่านการปรุงแต่งน้อย และเกือบทุกส่วนประกอบสามารถถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ได้ง่ายแม้แต่โครงสร้าง “โดยในแต่ละลักษณะจะแตกต่างกันในเรื่องของประเพณี เทคนิค ภูมิปัญญา และวัสดุในการก่อสร้างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ภูมิปัญญาแต่ละพื้นที่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ” (สมใจ นิมเล็ก, 2536, น. 49)

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล คือ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัยแสดงรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยในประเทศสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC) และเว็บไซต์ scholar.google.com โดยกำหนดระยะเวลาในการสืบค้นจาก ปี พ.ศ 2530 ถึง พ.ศ 2564 ให้คำสำคัญได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือ

เรือน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น พิธีกรรม และความเชื่อ ผลการสืบค้นได้คัดเลือกงานวิจัยจำนวน 6 เรื่อง (รายชื่อแสดงในภาคผนวก)

งานวิจัยต่างประเทศสืบค้นจากเว็บไซต์ scholar.google.com ด้วย keyword “ethnic groups’ houses, North Thailand” จำกัดการสืบค้น 20 ปีย้อนหลัง คือ ตั้งแต่ปี ค.ศ.2001-2021 ผลการค้นหามีจำนวนทั้งสิ้น 19,300 รายการ เว็บไซต์เรียงลำดับตามความสำคัญ ผู้วิจัยอ่านและคัดเลือกตั้งแต่รายการที่ 1-80 ซึ่งตั้งแต่รายการที่ 81 เป็นต้นไป ผู้วิจัยพบว่ารายการที่สืบค้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของไทย จากรายการสืบค้นที่แสดงจำนวน 80 รายการ ผู้วิจัยคัดเลือกหนังสือและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องได้จำนวน 19 รายการ เป็นหนังสือจำนวน 4 รายการ และเป็นบทความวิจัยจำนวน 15 รายการ ภายหลังการอ่านได้คัดเลือกงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 7 เรื่อง (รายชื่อแสดงในภาคผนวก)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลและตัวผู้วิจัยเองในการเก็บข้อมูล เอกสารจากแหล่งข้อมูล จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือที่ส่งผลต่อเรือนพื้นถิ่นภายใต้กรอบใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. พฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือ ประกอบด้วย ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnicity) เชื้อชาติ (Race) วิถีชีวิต (Way of Life) ความเชื่อ (Belief) และจารีตประเพณี (Tradition)

2. ความเชื่อและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย การเลือกพื้นที่รูปทรงอาคารทิศทางของอาคาร สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร การวางผัง และจัดวางเครื่องเรือนภายในอาคาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงรหัสข้อมูล (coding) และตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (triangulation) เพื่อความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปและแสดงข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสองข้อ ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ และ 2) อิทธิพลของพฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือต่อเรือนพื้นถิ่น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 หัวข้อที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. พหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ จากงานวิจัยจำนวน 9 เรื่อง เป็นงานต่างประเทศจำนวน 7 เรื่อง และในประเทศไทย จำนวน 2 เรื่อง พบว่า มีการศึกษาถึงชาวม้งไทย มลาปรีหรือผีตองเหลือง ดาราอั้ง ชาวมอญ-เขมร ชาวอาข่า ชาวเมี่ยน ชาวไทยพวน ไทยลื้อ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในพื้นที่แม่สวด จังหวัดตาก สำหรับงานวิจัยนี้ให้ความหมายของคำว่า “ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ” หมายถึง ชนต่างเชื้อชาติที่อาศัยอยู่รวมกัน โดยเกิดจากการอพยพจากประเทศเพื่อนบ้านแล้วมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย

การศึกษาศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือศึกษาในประเด็นพหุวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) วิถีชีวิต 2) ภาษาและจารีตประเพณี 3) เชื้อชาติและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และ 4) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในแต่ละประเด็นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ดังนี้

1.1 วิถีชีวิต ม้งไทยมีครัวเรือนขยาย ครอบครัวขนาดใหญ่มากเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันและคล้ายในสหรัฐอเมริกา ในครอบครัวม้งมีการแบ่งหน้าที่ดูแลเด็กภายในครอบครัว อัตราการเกิดสูงมาก ใช้การคุมกำเนิดต่ำ แต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุน้อย การป่วยและการตายของชาวม้งค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงอื่นๆ การป่วยและการตายนี้อาจมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ยาสูบและการดื่มแอลกอฮอล์ (Kunstadter, 1985)

มลาปรี เรียกอีกอย่างว่า “ผีตองเหลือง” เป็นชนกลุ่มน้อยตามพื้นที่ลุ่มไทยและลาว ชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เล็กที่สุดในประเทศไทยและเป็นนักล่าเพียงกลุ่มเดียวที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 (Nimonjiya, 2013) สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมของภาคเหนือของประเทศไทยเกิดขึ้นจากวิวัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์มลาปรีตั้งแต่นักล่าไปจนถึงเกษตรกร การยังมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์มลาปรีนี้เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของอำนาจการเมืองที่ไม่สมดุลระหว่างการเมืองท้องถิ่น (Na Nan, 2007)

ไทยพวนและไทยลื้อมีการรวมตัวของชาติพันธุ์เพื่อเกิดพลังในการต่อรองทางการเมือง โดยมีเป้าหมายนำวัฒนธรรมมาเป็นพื้นฐานต่อยอดการสร้างคามเข้มแข็ง

ความอบอุ่น และความสามัคคีในชุมชน และใช้วัฒนธรรม สร้างรายได้ และยึดเป็นอาชีพหลัก โดยสร้างเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ขวดี โกศล, 2561)

1.2 ภาษาและจารีตประเพณี ดารายังเป็นชาวปะหล่องที่อพยพมาจากดอยลาย รัฐฉาน ทางตอนใต้ของประเทศพม่ามาสู่หมู่บ้านโนแล อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ และเรียกตัวเองว่า “ดารายังเร็น” หรือ “ดารายัง” พูดภาษาดารายัง ดารายังที่โนแลได้สถาปนาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองขึ้นโดยการปรับของเก่าและการประดิษฐ์ของใหม่ การเผยแพร่อัตลักษณ์ของชาวดารายัง ได้แก่ ชุดที่สวยงามของผู้หญิง หวายหรือไม้ไผ่ ตำนานบรรพบุรุษ “ร้อยเงิน” การฟ้อนรำ พิธีกรรมเช่นไหว้ผี และการตั้งชื่อ (Deepadung, 2009)

ชาวมอญ-เขมรที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย และเป็นกลุ่มที่พูดภาษาไทยในพื้นที่ตอนใต้ของประเทศจีนในศตวรรษที่ 13 ลักษณะทางพันธุกรรมมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างทางภาษา กลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมรในภาคเหนือของประเทศไทยมีความแตกต่างทางพันธุกรรม ซึ่งต่างจากกลุ่มคนที่พูดภาษาไทย (Kutanan, et al., 2011)

1.3 เชื้อชาติและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ชาวอาข่าในงานวิจัยของ Tooker (2004) ได้ศึกษารูปแบบอัตลักษณ์ร่วมที่เกิดขึ้นของชาวอาข่า ในช่วง พ.ศ.2528-2541 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การรุกรานของชาติรัฐและทุนนิยมเพิ่มขึ้น รูปแบบอัตลักษณ์ร่วมนี้ถูกสร้างขึ้นโดยนักแสดงพื้นเมือง ทั้งในรูปแบบแนวคิดและความเป็นจริงที่มีชีวิต ซึ่งแทรกซึมในหลายมิติของชีวิตประจำวัน การแบ่งแยกอัตลักษณ์อาข่าเป็นองค์ประกอบของ "ชาติพันธุ์" (Tooker, 2004)

ชาวเมียนมีครัวเรือนที่โดดเด่น โดยการมีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจ การเมืองระดับภูมิภาค และความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวเมียน นำไปสู่ลักษณะที่โดดเด่นของครัวเรือนชาวเมียน (Jonsson, 2001)

1.4 ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ กะเหรี่ยง ชาวจีนจากยูนนาน ชาวพม่า ชาวไทยเหนือ กลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามจากบังคลาเทศ และกลุ่มผู้นับถือศาสนาซิกข์และฮินดู ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเริ่มจากรูปแบบร่วมมือกัน ไปสู่รูปแบบผสมกลมกลืน และยอมรับซึ่งกันและกัน การปรับตัวของแรงงานจากพม่าส่วนใหญ่ปรับตัวได้ไม่ตึง ในเรื่องการเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกับคนในองค์กรพื้นที่แม่สอด แต่ปรับตัวได้ดีในด้านเศรษฐกิจและแบบแผนการใช้จ่าย การผสมกลมกลืนเป็นไปลักษณะการผสมข้ามวัฒนธรรมและบุตรที่เกิดขึ้นในพื้นที่

แม้ออด ส่วนการแบ่งแยกทางสังคมยังมีการแบ่งแยกในเรื่องเขตที่อยู่อาศัย ส่วนการแบ่งแยกทางศาสนาและเพศไม่มีเกิดขึ้นในพื้นที่ (ไพรินทร์ มากเจริญ, 2551)

2. อิทธิพลของพฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือต่อเรือนพื้นถิ่น แม้ว่าความเชื่อและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย การเลือกพื้นที่ รูปทรงอาคารทิศทางของอาคาร สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร การวางผัง และจัดวางเครื่องเรือนภายในอาคาร แต่สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นของชาวอาข่าแบ่งเป็น 3 ลักษณะที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ 1) เรือนดั้งเดิมแบบเรือนเดี่ยว ตั้งอยู่บนเขาลาดชัน มีการปรับพื้นที่เล็กน้อย ใช้วัสดุทางธรรมชาติ มีเตาไฟอยู่กลางเรือน ส่วนนอนจะยกสูง 2) เรือนดั้งเดิมแบบแยกครัวกับบ้านพัก ตั้งอยู่กลางเนินเขาเรียงตามแนวสัจจรหลัก ปรับพื้นที่ก่อนสร้างบ้าน บางหลังมีโรงรถยนต์ ส่วนใหญ่ใช้ไม้สำเร็จรูป เสาปูน ผนังก่ออิฐ กระเบื้องลอนหรือสังกะสี บางหลังมุงหญ้าคา ส่วนใหญ่ไม่ฉาบปูนและทาสี พื้นที่ในเรือนใหม่ไม่ยกพื้น ห้องนอนมีหลายห้อง และ 3) บ้านสมัยใหม่ ปรับพื้นที่โดยถมดิน เว้นพื้นที่หน้าบ้านเป็นลานโล่งไว้พักผ่อน ด้านหลังเป็นสวนครัว ใช้วัสดุอุตสาหกรรม แบบเรือนสมัยนิยม บางหลังมี 2 ชั้น สมาชิกทุกคนมีห้องนอน ครัวและห้องน้ำอยู่ภายในเรือน มีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวก (พนาภรณ์ ศรีมูล และเกรียงไกร เกิดศิริ, 2554)

เรือนดั้งเดิมแบบเรือนเดี่ยว

เรือนดั้งเดิมแยกครัวกับ

บ้านสมัยใหม่

บ้านพัก

ภาพที่ 1 เรือนพื้นถิ่นของชาวอาข่า 3 รูปแบบ

ที่มา: พนาภรณ์ ศรีมูล และเกรียงไกร เกิดศิริ (2554, หน้า 12)

ความแตกต่างของลักษณะเรือนพื้นถิ่นของชาวอาข่าข้างต้นไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น แต่ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือกลุ่มอื่น จากการศึกษางานวิจัยจำนวน 8 เรื่อง เป็นงานวิจัยในประเทศไทยจำนวน 5 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศจำนวน 3 เรื่อง ได้สรุปสาเหตุ/อิทธิพลต่อเรือนพื้นถิ่นของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของไทย แบ่งเป็น 4 หัวข้อ

ได้แก่ 1) ปัจจัยต่อการรักษาเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นให้คงเดิม 2) ปัจจัยภายนอก (บริบทแวดล้อมชุมชน) กับการเปลี่ยนแปลงเรือนพื้นถิ่น 3) ปัจจัยภายใน (ตัวกลุ่มชาติพันธุ์) กับการเปลี่ยนแปลงเรือนพื้นถิ่น และ 4) ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่น แต่ละหัวข้อนำเสนอรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยต่อการรักษาเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นให้คงเดิม กลุ่มไทลื้อเป็นหนึ่งในกลุ่มใหญ่ที่มีถิ่นฐานหลักในเขตสิบสองปันนาทางตอนใต้ของจีน เป็นกลุ่มที่ยังดำรงวิถีชีวิตในสังคมไทย มีลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่งดงามและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มไทลื้อยังคงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งได้รับการสืบทอดรักษาไว้ได้อย่างดีจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแต่ยังคงลักษณะของสถาปัตยกรรมไทลื้ออยู่ชัดเจนด้วยองค์ประกอบเกี่ยวพันหลายประการ อาทิ สภาพแวดล้อม สังคมเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวขยาย ตลอดจนความต้องการใช้สอยพื้นที่ การรับรู้ความเป็นส่วนตัวและสาธารณะ และปัจจัยเรื่องเพศ วัย เป็นต้น (จิรพันธ์ จันทร์แดง และระวีวรรณ โอหารรัตน์มณี, 2559)

เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่ยังคงรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ได้ คติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์มีผลอย่างมากต่อการรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ความเชื่อนี้ส่งผลต่อรูปแบบการจัดวาง ผังเรือนในชุมชน และการใช้สอยพื้นที่ภายในตัวเรือน (วัชรินทร์ จินต์วุฒิ, 2558)

2.2 ปัจจัยภายนอก (บริบทแวดล้อมชุมชน) กับการเปลี่ยนแปลงเรือนพื้นถิ่น
นำเสนอแต่ละปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ต่อเรือนพื้นถิ่นดังนี้

1) ยุคสมัยใหม่กับเรือนพื้นถิ่นของชนกลุ่มน้อยในดอยมูเซอ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่อาศัย ได้แก่ ลาหู่ (มูเซอดำ) มูเซอเหลือง ม้ง และลีซอ ซึ่งพบว่าเรือนพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่กำลังสูญหายไปจากพื้นที่ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ สภาพเศรษฐกิจของสังคมเมือง และการสื่อสารที่ไร้พรมแดน (วัชรินทร์ จินต์วุฒิ, 2558)

เช่นเดียวกับชาวลาหู่ ดอยมูเซอ จังหวัดตากได้รับอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของชุมชน การคมนาคม และระบบสาธารณสุขโลก การอนุรักษ์เรือนพื้นถิ่นให้มีรูปแบบเหมือนอดีตเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสังคมกลุ่มใหญ่เปลี่ยนแปลงมากและรวดเร็ว สู่ความทันสมัย มั่นคงถาวร และความเป็นอยู่ที่ดี ชุมชนต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและคงไว้ซึ่งจิตวิญญาณ นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจชุมชนยังคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการคงอยู่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งชาวลาหู่ยังคงอาชีพหาของป่าและเพาะปลูกพืชไร่ เมื่อเทียบกับเผ่าอื่นๆ พบว่า ชาวลาหู่มีฐานะที่ยากจนที่สุด

ทำให้ชาวลาหู่ไม่มีรายได้เพียงพอต่อการซื้อวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ เพื่อปลูกสร้างหรือปรับปรุงเรือนของตนได้ (วัชรินทร์ จินต์วุฒิ, 2558)

2) สภาพสังคมกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า รูปแบบเรือนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเรือนแบบดั้งเดิม ประกอบด้วย แบบครอบครัวเล็ก และแบบครอบครัวใหญ่ และ 2) กลุ่มเรือนที่มีการปรับเปลี่ยน ประกอบด้วย ปรับเปลี่ยนในพื้นที่จำกัด ปรับเปลี่ยนมีพื้นที่ทำกิน และปรับเปลี่ยนรูปแบบพิเศษ การก่อรูปของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเกิดขึ้นภายใต้ 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางกายภาพ รูปแบบเรือนที่ค้นพบมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยการก่อรูปของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความหลากหลาย ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาติพันธุ์การอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อม การเมือง สังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อุฬาร ปัญจะเรือง และระวีวรรณ โอบารัตน์มณี, 2558)

เช่นเดียวกับ ชาวเมียนและชาวมลาบรี พบว่า รูปแบบการก่อตัวทางสังคมของชาวเมียนมีความสัมพันธ์กับการสร้างบ้านเรือน (Jonsson, 2001) และการใช้กลยุทธ์ทางสังคมของชาวมลาบรีหรือผิตองเหลืองในการปรับสภาพที่อยู่และเพื่อจัดการอัตลักษณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนของนักล่า/นายพรานในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Na Nan, 2007)

2.3 ปัจจัยภายใน (ตัวกลุ่มชาติพันธุ์) กับการเปลี่ยนแปลงเรือนพื้นถิ่น นำเสนอแต่ละปัจจัยดังนี้

1) การเลือกพื้นที่ตั้งเรือนของชาวอาข่า การเลือกตั้งชุมชนบนที่สูงเป็นผลมาจากวัฒนธรรมการเป็นผู้อยู่อาศัยบนที่สูงมาแต่เดิม และการเข้ามาตั้งถิ่นฐานหลังกลุ่มชาติพันธุ์อื่น จึงถูกผลักดันให้ไปตั้งถิ่นฐานบนที่ลาดชันไปโดยปริยาย อาข่าเลือกพื้นที่ที่ลาดชันไม่มากนัก มีการปรับพื้นที่ให้เพียงพอต่อขนาดของเรือน ไม่ได้ปรับพื้นที่ทั้งผืน อีกทั้งพบเรือนบางหลังที่จำเป็นต้องสร้างบนพื้นที่ลาดชันเกินกว่าที่จะปรับสภาพพื้นที่นั้นได้ โดยสร้างเรือนแบบยกพื้น คร่อมตรงพื้นที่ดังกล่าว เพื่อที่จะได้ไม่ต้องปรับสภาพพื้นที่ให้ราบมากเกินไปกว่าทรัพยากรที่ครัวเรือนครอบครอง แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่สูงก็ยังเหมาะต่อการเกษตรกรรมพืชไร่บางประเภท เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งทดแทนการปลูกผืนในอดีตนอกจากนี้ ยังมีความเชื่อในการเลือกพื้นที่ลาดชัน เพราะเป็นพื้นที่ที่มีน้ำไหลผ่านแต่ไม่ซึมลงดินมาก ทำให้พื้นที่แห้งไม่ขึ้นแฉะ และบริเวณสันเขาได้รับแสงแดดเหมาะสมต่อสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาติพันธุ์อาข่าที่ไม่ชอบอยู่ร่วมกับน้ำ (พนาภรณ์ ศรีมูล และเกรียงไกร เกิดศิริ, 2554)

2) ผู้นำทางจิตวิญญาณหรือปุจารย์ในกลุ่มชาวลาหู่มีอิทธิพลมากในการรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ รูปแบบการจัดผังเรือนในชุมชน การใช้สอยพื้นที่ภายในตัวเรือน เป็นต้น ความเชื่อในเรื่องผีเป็นปัจจัยสำคัญทำให้หมู่บ้านลาหู่ยังคงสถาปตยกรรมพื้นถิ่นแบบดั้งเดิมไว้ได้ โดยสอดแทรกอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ที่สืบทอดกันมา (วัชรินทร์ จินต์วุฒิ, 2558)

3) การเปลี่ยนศาสนาในกลุ่มชาวอาข่า หมู่บ้านเหมืองแร่ ต.แม่คะ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ พบว่า ความเชื่อ การเปลี่ยนศาสนามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การสร้างสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านที่แตกต่างไปจากบรรพบุรุษเดิม โดยอาข่าเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์มาก่อนการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำให้การวางผังหมู่บ้านไม่พบคติการวางผังแบบจารีตดั้งเดิม อันเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านอาข่า ได้แก่ ประตูปหมู่บ้าน (ลกซ่อ) ซิงซ้าพิธี (โละซ่า) ศาลผี (หมีซาลอเอาะ) และลานสาวกอด (แต๊ะซ่อ) ทั้งหมดนี้เป็นผลผลิตจากการนับถือผีและบรรพบุรุษที่ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ชุมชนมาตลอดได้หมดไป แต่ปัจจุบันโบสถ์คริสต์เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านสำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนาและศูนย์รวมชาวของชุมชน วิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลงทำให้สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปจากจารีตเดิม เพื่อตอบสนองวิถีชีวิตที่ต้องดำเนินอยู่บนข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเพื่อดำรงชีพ (พนาภรณ์ ศรีมูล และเกรียงไกร เกิดศิริ, 2554)

4) การสมรสของกลุ่มมอญ-เขมร พบว่า รูปแบบการอยู่อาศัยภายหลังการสมรสของทั้งกลุ่มที่พูดภาษามอญ-เขมรกับกลุ่มที่พูดภาษาไทยมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย (Kutanan, et al., 2011)

2.4 ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพื้นถิ่น

ลักษณะสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของไทลื้อ ที่บ้านแวนและบ้านโลมนิม เมืองลำ สิบสองปันนา มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เฉพาะตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ไท การปิดล้อมเรือนมีผลให้เกิดพื้นที่ภายในที่มีลักษณะต่างกัน อาทิ ในเชิงทึบ-โปร่ง สว่าง-มืด ส่วนตัว-สาธารณะ ศักดิ์สิทธิ์-สามัญ ทำให้เกิดสุนทรียะที่เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ที่ประกอบสร้างเป็นคุณค่าความงามในองค์รวมของสถาปัตยกรรม ลักษณะทางสถาปัตยกรรมมีผลต่อการจัดวางที่ว่างภายในโดยเฉพาะในเชิงของความสัมพันธ์เชิงกายภาพของพื้นที่ที่เน้นลำดับและการเชื่อมต่อตามการใช้งาน วิถีชีวิต ตลอดจนระบบสังคม ลักษณะเฉพาะของที่ว่างที่พบนี้มีทั้งที่เป็นไปตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวไทลื้อและที่เปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตในปัจจุบัน (จีรพันธ์ จันทรแดง และระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี, 2559)

กล่าวโดยสรุป พหุวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยกล่าวถึงใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) วิถีชีวิต 2) ภาษาและจารีตประเพณี 3) เชื้อชาติและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และ 4) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใน 4 ประเด็นนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะเรือนพื้นถิ่นให้คงเดิม แบ่งได้ 2 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ประกอบด้วย คติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ การรับรู้ความเป็นส่วนตัวและสาธารณะ เพศ วัย และ 2) ปัจจัยภายนอกบุคคล ประกอบด้วย ลักษณะครอบครัวขยาย ความต้องการใช้สอยพื้นที่ของครอบครัว สังคมเกษตรกรรม และสภาพแวดล้อม

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงพหุวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในภาคเหนือ พบว่าประเด็นที่น่าสนใจ 4 ประเด็น 1) วิถีชีวิตมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปตามกระแสทางสังคมโลก ซึ่งกลุ่มมลาปีได้มีการปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตเนื่องจากเหตุปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ในขณะเดียวกันไทยพวนและไทยลื้อปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตจากเกษตรกรรมสู่การพัฒนาต่อยอดโดยใช้วัฒนธรรมมาเป็นสินค้าและการบริการ 2) ชาวปะหล่องใช้ภาษาเป็นเครื่องสร้างอัตลักษณ์โดยการปรับของเก่าและการประดิษฐ์ของใหม่ การเผยแพร่อัตลักษณ์ทางภาษา ศิลปะและการแสดงพื้นบ้าน 3) การใช้อัตลักษณ์เพื่อการแสดงลักษณะเด่นชัดของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายนี้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีรูปแบบการร่วมมือกัน อันนำไปสู่การผสมกลมกลืน และยอมรับซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า อัตลักษณ์เป็นตัวเชื่อมความเป็นบุคคลกับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งแสดงออกเป็นรูปแบบทางสัญลักษณ์ (อภิญญา เฟื่องสกุล, 2546, น. 54; อานันท์ กาญจนพันธ์, 2553, น. 96)

ทั้ง 4 ประเด็นที่พบจากการการศึกษาพหุวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ยังแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมใน โดยสอดคล้องกับแนวคิดพหุวัฒนธรรม มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม แสดงออกมาเป็นอัตลักษณ์โดยมีความเชื่อในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองจากการสืบทอดทางวัฒนธรรมดั้งเดิม (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2557, น. 11)

อิทธิพลของพหุวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือที่มีต่อเรือนพื้นถิ่นนั้น พบว่าปัจจัยต่อการรักษาเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นให้คงเดิมนั้นคือปัจจัยภายในด้านความเชื่อและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลทางความเชื่อดั้งเดิมที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของตนเองไว้ ซึ่งได้รับการสืบทอด

เป็นอย่างดีจนถึงปัจจุบัน แต่หลีกเลี่ยงไม่ได้ถึงปัจจัยภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการก่อสร้างและวัสดุแบบสมัยใหม่ ตลอดจนระบบกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งปัจจุบันพบว่าเงื่อนไขพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรม สอดคล้องกับเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้านความเชื่อและวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมทางความเชื่ออยู่ในตัวสถาปัตยกรรมที่มีผลต่อการจัดวางที่ว่างภายในโดยเฉพาะในเชิงของความสัมพันธ์เชิงกายภาพของพื้นที่ ที่เน้นลำดับและการเชื่อมต่อตามการใช้งาน วิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนระบบสังคมวัฒนธรรม ลักษณะเฉพาะของที่ว่างที่พบนี้มีทั้งที่เป็นไปตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และการเปลี่ยนแปลงไปที่ตามพลวัตในปัจจุบัน (อภิญา เฟื่องสกุล, 2546, น. 54) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนทางศาสนาในกลุ่มชาวอ่าวสาส่งผลให้รูปแบบการจัดผังเรือนในชุมชน การใช้สอยพื้นที่ภายในตัวเรือน วิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลงทำให้ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปจากจารีตเดิม เพื่อตอบสนองวิถีชีวิตที่ต้องดำเนินอยู่บนข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเพื่อการดำรงชีพ สอดคล้องกับเรื่องคติความเชื่อล้วนส่งผลต่อรูปแบบที่อยู่อาศัย เช่น การคูยวงจ้อยของชาวจีน วาสตูของชาวอินเดีย เป็นต้น (ชูพงษ์ ทองคำสมุทร, 2554, น. 38)

ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อิทธิพลที่มีต่อเรือนพื้นถิ่นในภาคเหนือของไทยล้วนเกิดจากการไหลรวมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย “พหุวัฒนธรรม” ตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมมีความแตกต่างหลากหลายในเนื้อหาตามบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำตัวอย่างของพหุวัฒนธรรมในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาใช้สวมทับอีกสังคมหนึ่งได้ อีกทั้งปัจจัยและเงื่อนไขหลายประการที่ส่งผลต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน ดังนั้นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นตัวชี้วัดลักษณะเฉพาะเพื่อแยกแยะอัตลักษณ์ทางด้านกายภาพได้ชัดเจนว่าเป็นอัตลักษณ์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้นเป็นเรื่องที่ยากเนื่องจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา การดำรงชีพที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้องค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนั้นเป็นเหตุให้ต้องศึกษาลักษณะทางพฤติกรรม ผ่านกิจกรรม วิถีชีวิต พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนาที่เป็นอิทธิพลที่จะชี้ให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กรต เหล็กสมบูรณ์. (2559). “การเคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนในประเทศไทย”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University: International (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 9, 5: 289-299.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. (2547) รายงานพัฒนาคน เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกที่หลากหลายนวันนี้. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- จิรพันธ์ จันทรแดง และระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี. (2559). “จากนอกสู่ใน : ลักษณะของเรือนและที่ว่างในเรือนไทลื้อในเมืองลำสิบสองปันนา”. *เจ-ดี: วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม*, 3, 2: 101-121.
- ชวดี โกศล. (2561). “การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย”. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 6, 2: 64-73.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2557). “การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ”. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 6, 1: 7-14.
- ชูพงษ์ ทองคำสมุทร. (2554). “สาระสำคัญเชิงวิทยาศาสตร์ในคติความเชื่อฮวงจุ้ย”. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10, 1.
- พนาภรณ์ ศรีมูล และเกรียงไกร เกิดศิริ. (2554). “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวอาข่า หมู่บ้านเหมืองแร่ ต.แม่คะ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่”. *หน้าจั่ว : ว่าด้วยสถาปัตยกรรมการออกแบบ และสภาพแวดล้อม วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 26: 179-199.
- แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2549). *แนวคิดพหุวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ไพรินทร์ มากเจริญ. (2551). *ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2554). *จิตวิทยาสภาพแวดล้อม : มลฐานการสร้างสรรคและการจัดการสภาพแวดล้อมน่าอยู่อาศัย*. กรุงเทพฯ: จี.บี.พี เซ็นเตอร์.

- วัชรินทร์ จินต์วุฒิ. (2558). “คติความเชื่อ : แกนหลักในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ กรณีศึกษาตอยมูเซอ จังหวัดตาก”. **หน้าจั่ว: ว่าด้วยสถาปัตยกรรมการออกแบบและสภาพแวดล้อม วารสารวิชาการประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 29 (มกราคม-ธันวาคม 2558) : 177-189.
- สดานุ สุขเกษม. (2562). **เรียนรู้จากการซ่อมสร้างชุมชนกระเหรี่ยงบางกลอย**. กรุงเทพฯ: สำนักสื่อสารจัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์การมหาชน.
- สมใจ นิ่มเล็ก. (2536). **เรือนเครื่องผูก**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2550). **ภูมิปัญญาไทยกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างอาชีพ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2548). **ความหมาย แนวคิดและประเด็นที่เกี่ยวกับ “วัฒนธรรม”**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- อภิญญา เฟื่องสกุล. (2546). **อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด = Identity**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2553). **อัตลักษณ์ : ทฤษฎีและวิวิธยาของการวิจัยวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- อุฬาร ปัญจะเรือง. (2558). **ปัจจัยการก่อรูปและรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นผู้ลี้ภัยกระเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่พักพิงชั่วคราวแม่หละ. ปรินญาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Deepadung, S. (2009). “Ethnicity and the Dara-ang (Palaung) in Thailand”. **Journal of Language and Culture**, 28, 1: 7-7.
- Jonsson, H. (2001). “Does the house hold? History and the shape of Mien (Yao) society”. **Ethnohistory**, 48, 4: 613-654.

- Kunstadter, P. (1985). "Health of Hmong in Thailand: risk factors, morbidity and mortality in comparison with other ethnic groups". **Culture, medicine and psychiatry**, 9, 4: 329-351.
- Kutanan, W., Kampuansai, J., Fuselli, S., Nakbunlung, S., Seielstad, M., Bertorelle, G., & Kangwanpong, D. (2011). "Genetic structure of the Mon-Khmer speaking groups and their affinity to the neighbouring Tai populations in Northern Thailand". **BMC genetics**, 12, 1: 1-9.
- Na Nan, S. (2007). "Resources, power and identities of a hunting-gathering society. Revisiting the Mlabri ethnic group in Northern Thailand". **Aséanie, Sciences humaines en Asie du Sud-Est**, 20, 1: 103-122.
- Nimonjiya Shu. (2013). "From 'Ghosts' to 'Hill Tribe' to Thai Citizens. Towards a History of the Mlabri of Northern Thailand". **Aséanie**, 32: 155-176.
- Tooker, D. E. (2004). "Modular modern: Shifting forms of collective identity among the Akha of Northern Thailand". **Anthropological quarterly**, 243-288.

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ
โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์

DEVELOPING ENGLISH SPELLING PRONUNCIATION SKILLS
BY USING PHONICS READING EXERCISES BOOK
OF GRADE 3 STUDENT SONGVITHAYA THEPARAK

ดวงรัตน์ แซ่จง*

TAUNGRUT SAEJONG

(Received: October 10, 2021; Revised: November 1, 2021; Accepted: November 15, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน ที่ยังขาดทักษะภาษาอังกฤษในด้านการอ่านออกเสียงและสะกดคำ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76 ของคะแนนเต็ม

2) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39

คำสำคัญ : การอ่านออกเสียงโฟนิกส์ แบบฝึกทักษะ

* โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์

Abstract

The objectives of this study were to compare the development of English spelling skills before and after using phonics reading exercise books and to study the students' satisfaction with the teaching using the phonics reading exercise books. The target group is 5 students in grade 3/2 at Songvithaya Theparak School who were incompetent at reading aloud and spelling in English. The research findings showed that:

1) The students improved their English reading and spelling skills after doing the Phonics reading skill exercises. The students had an average academic achievement of 7.6 points representing 76 percent of the full score.

2) The learners showed the highest satisfaction toward using the phonics reading books. The mean score was 4.76 and the standard deviation was at 0.39.

Keywords: Phonics reading, evolution of dance Thai drama

บทนำ

ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษากลางของโลก ซึ่งในปัจจุบันภาษาอังกฤษคือภาษานานาชาติ ที่มีมนุษย์บนโลกใช้ติดต่อสื่อสารกันเป็นหลักมากที่สุดในโลก เป็นภาษาหลักของประชากรกว่า 360 ล้านคน อีกทั้งยังเป็นภาษาที่สองของประชากรกว่า 750 ล้านคนทั่วโลก นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังถือเป็นภาษาทางการของ 61 ประเทศทั่วโลก และเป็นภาษาหลักในหลายรัฐทั่วโลกอีกด้วย จึงถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างประชากรในประเทศต่างๆ ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทำให้สื่อต่างๆ ที่มีการเผยแพร่สื่อในระดับนานาชาติใช้ภาษาอังกฤษทั้งสิ้น ซึ่งไม่ว่าแต่ละคนหรือแต่ละประเทศจะมีภาษาเป็นของตัวเอง แต่เมื่อต้องติดต่อสื่อสารกับคนอื่นที่มาจากต่างภาษา วัฒนธรรม ทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร ด้วยเหตุผลนี้ทุกคนทุกชาติทุกภาษาจึงได้บรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ รวมทั้งเป็นแกนหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต (สถาบันภาษาอังกฤษ ENGCONVO THAILAND, 256)

แนวคิดทฤษฎีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (English as a Second Language or English as a Foreign Language) ทั่วโลกในปัจจุบันให้ความสำคัญเกี่ยวกับ สมรรถนะทางการสื่อสาร (Communicative Competency) การจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนภาษาสามารถใช้ภาษาสื่อสารในสังคมโลกได้จริง พัฒนาผู้เรียนภาษาให้มีความรู้หลักภาษา (Form) ควบคู่กับการใช้ภาษาสื่อสาร (Use) ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Collaboration and Team Work) การสอนภาษาที่เน้นภาระงาน (Task-Based Instruction) นับเป็นแนวการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารอย่างมีความหมาย มีทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อทำกิจกรรมหรือชิ้นงานให้สำเร็จ ช่วยให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และทักษะภาษาที่ใช้ในสถานการณ์สื่อสารจริง ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเอง จากการเรียนตัวภาษาและการใช้ภาษาในสถานการณ์สื่อสารได้เหมาะสม ผ่านกิจกรรมสื่อสารที่หลากหลาย (Communicative activities) การสอนภาษาที่เน้นภาระงานนับเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมปัจจุบัน ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทรัพยากรสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สอดรับกับแนวคิดการพัฒนาประเทศไทยยุค Thailand 4.0 (สมบัติ คชสิทธิ์ และคณะ, 2560)

โฟนิกส์ (Phonics) ถือเป็นวิธีการเรียนการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพและกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในขณะนี้ โฟนิกส์จะเน้นไปที่เสียงของแต่ละตัวอักษร (Letter Sound) รวมถึงความสัมพันธ์ของเสียงและตัวอักษรต่าง ๆ เพราะเมื่อรู้จักเสียงของตัวอักษรแล้ว เด็ก ๆ หรือผู้ที่ต้องการเริ่มต้นอ่านภาษาอังกฤษก็จะสามารถใช้เสียงของพยัญชนะต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการ “ถอดรหัส” (Decode) ผ่านการประสมเสียง Letter Sound หรือที่เรียกว่า “Blending” เพื่ออ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ หรือคำที่ไม่คุ้นเคยได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยการท่องจำ แม้ว่าการเรียนภาษาอังกฤษแบบโฟนิกส์ (Phonics) จะไม่ใช่วิธีใหม่ แต่ก็ถือว่าเป็นวิธีที่ใหม่สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่คุ้นเคยกับการใช้วิธีเรียนแบบจำคำศัพท์เป็นคำ ๆ หรือ Whole Word Approach เนื่องจากมักจะเห็นผลเร็วกว่า

และหลายคนเห็นว่าการอ่านแบบโฟนิกส์นั้นยุ่งยากซับซ้อนเพราะต้องมีการแยกเสียงและประสมเสียง ทำให้ใช้เวลานานกว่าที่จะอ่านเป็นคำได้ แต่อย่างที่เราทราบกันว่าคนเรานั้นสามารถจำคำศัพท์ได้จำกัด โฟนิกส์จึงกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งเพราะถือเป็นวิธีการเรียนที่วางรากฐานทางภาษาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ หลักการออกเสียงและสะกดคำ เพื่อให้นักเรียนนำไปต่อยอดได้ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายสำนักที่ชี้ให้เห็นว่าโฟนิกส์นั้นช่วยให้การเรียนอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้เรียนรู้ทักษะการอ่านและเขียนได้เร็วกว่าวิธีดั้งเดิมอีกด้วย (Twinkl, 2564)

การเรียนโฟนิกส์จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ทำให้สื่อสารภาษาอังกฤษได้ชัดเจน และสามารถอ่านเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถสะกดคำศัพท์ต่างๆ ได้ด้วยตัวเองอย่างคล่องแคล่วจากการรู้จักเสียงของตัวอักษรและเข้าใจหลักการผสมเสียง แม้ในช่วงแรกการเรียนแบบโฟนิกส์จะดูซ้ำกว่าการเรียนแบบท่องจำมาก เพราะผู้เรียนต้องค่อยๆ ทำความเข้าใจเสียงและหลักการผสมคำจากง่ายไปยาก ต้องฝึกซ้ำๆ เพื่อให้จำได้ และมีบทศึกษามากมายที่ยืนยันว่าผู้เรียนที่เรียนการอ่านเขียนแบบนี้จะสามารถเรียนภาษาอังกฤษได้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วกับผู้เรียนทั่วไป และมีความแตกฉานทางภาษารักการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนเองในอนาคต

แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้างขึ้นสำหรับการทบทวนความรู้ การเสริมสร้างทักษะหรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ทั้งในส่วนของความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมถึงการนำสาระที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้ในการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษนั้นได้มีผู้สนใจในการสร้างแบบฝึกทักษะโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน ดังเช่นงานวิจัยของ

ก๊กอ พิสุทธิ์ และกัลยรัตน์ ขาววันดี (2561) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การออกเสียงก่อนและหลังเรียนการใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ ออนไลน์ และจากการวิจัยพบว่า (1) ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ เพื่อพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 84.68/84.19 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.7522 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์ ได้สำรวจสภาพปัญหาการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า ผู้เรียนจำนวน 5 คน ยังขาดทักษะในการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ ใช้วิธีการจดจำคำศัพท์จากรูปภาพ หรือการเขียนคำอ่านภาษาไทยกำกับไว้ด้านบนคำศัพท์ ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและส่งผลกระทบต่อ การเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการฝึกประสมคำด้วยเสียงของพยัญชนะ (Phonic) มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยจัดทำแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำ (Phonics) ให้ผู้เรียนได้ใช้ในการฝึกฝนทักษะและเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม นอกจากการเรียนรู้อีกในชั้นเรียน อีกทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

คำถามวิจัย

1. แบบฝึกทักษะโฟนิกส์ (Phonics) สามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้หรือไม่
2. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ของผู้เรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)

สมมุติฐานการวิจัย

1. ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)
2. ภายหลังจากการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน ที่ขาดทักษะภาษาอังกฤษในด้านการอ่านออกเสียงและสะกดคำ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษของผู้เรียน
2. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

วิธีการศึกษา

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทรงวิทยาเทพารักษ์ ผู้วิจัยมีการดำเนินการในส่วนต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ Phonics

1.1 ศึกษาคู่มือการสอนการอ่านและออกเสียงแบบโฟนิกส์ โดยเลือกรูปแบบของ Jolly Phonic รูปแบบการสอน การนำเสนอสื่อการสอนโฟนิกส์ต่างๆ

1.2 นำบทเรียนตามรูปแบบการสอนของ Jolly Phonic มาออกแบบให้อยู่ในแบบฝึกทักษะการอ่านโดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1.2.1 Letter Sounds จะประกอบไปด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษจำนวน 42 ตัว โดยถูกจัดออกเป็นกลุ่ม ทั้งหมด 7 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 s, a, t, i, p, n
- กลุ่มที่ 2 c, k, e, h, r, m, d
- กลุ่มที่ 3 g, o, u, l, f, b
- กลุ่มที่ 4 ai, j, oa, ie, ee, or
- กลุ่มที่ 5 z, w, ng, v, oo, oo
- กลุ่มที่ 6 y, x, ch, sh, th, th
- กลุ่มที่ 7 qu, ou, oi, ue, er, ar

1.2.2 Regular Words ชุดคำศัพท์ที่ประกอบไปด้วยคำศัพท์พื้นฐานที่ใช้ความรู้ในเรื่องของ letter sounds มาประกอบเป็นคำ

1.2.3 Alternative Words ชุดคำศัพท์ที่ประกอบไปด้วยเสียงสระที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่เขียนไม่เหมือนกัน สามารถเทียบเสียงสระภาษาอังกฤษที่เขียนเหมือนกัน

1.2.4 Tricky Words จะเป็นกลุ่มคำศัพท์ที่มีลักษณะการอ่านออกเสียงเฉพาะและต้องอาศัยการจดจำรูปแบบเฉพาะเหล่านี้ เพื่อที่จะสามารถอ่านคำศัพท์อื่นๆได้

1.3 นำบทเรียนตามรูปแบบที่สร้างไว้เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความสอดคล้องและถูกต้องของเนื้อหา ได้ผลการประเมินตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

1.4 ปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ

2.2 ดำเนินการใช้แบบฝึกทักษะโฟนิกส์ (Phonics) ในคาบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาทั้งหมด 5 สัปดาห์ รวม 20 ชั่วโมง ในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง สะกดคำภาษาอังกฤษ

3. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4. ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)

5. ดำเนินการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะโฟนิกส์ (Phonics)

เกณฑ์ในการประเมินผล

เกณฑ์การประเมินทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษ

คะแนนระหว่าง 9 – 10 แสดงว่า ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสะกดอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนระหว่าง 7 - 8 แสดงว่า ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสะกดอยู่ในระดับ ดี

คะแนนระหว่าง 5 - 6 แสดงว่า ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสะกดอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3 - 4 แสดงว่า ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสะกดอยู่ในระดับ ต่ำ

คะแนนระหว่าง 1 - 2 แสดงว่า ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสะกดอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics)

ผลการประเมิน 4.50 – 5.00 แสดงว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

ผลการประเมิน 3.50 – 4.49 แสดงว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

ผลการประเมิน 2.50 – 3.49 แสดงว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง

ผลการประเมิน 1.50 – 2.49 แสดงว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย

ผลการประเมิน 1.00 – 1.49 แสดงว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76 ของคะแนนเต็ม เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน อยู่ในเกณฑ์ ดีมากจำนวน 1 คน อยู่ในเกณฑ์ ดี จำนวน 1 คน และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 1 คน

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39

สรุปและอภิปรายผล

1. ทักษะการอ่านออกเสียงสะกดคำภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นเพราะว่า การใช้แบบฝึกทักษะในการจัดการเรียนการสอนมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง และการสะกดคำในภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้แบบฝึกทักษะยังมีภาพประกอบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ที่สามารถช่วยสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตตินันท์ ทูลศิริ และนิธิดา อติภทรนันท์ (2563) ที่ได้ดำเนินการศึกษาการใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษและความรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างดี ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดให้และนักเรียนมีความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า แบบฝึกทักษะช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และช่วยพัฒนาทักษะการฝึกอ่าน ประสมคำในภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถนำแบบฝึกทักษะนี้มาฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเองนอกเวลาเรียนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราภรณ์ เสืออินทร์ และทัศนีย์ ชาติไทย (2559) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง พบว่า นักเรียน มีความพึงพอใจต่อการสอนแบบโฟนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 และงานวิจัยของ ก๊กอ พิสุทธิ์ และกัลยรัตน์ ขาววันดี (2561) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการออกเสียง ภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การนำแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ไปใช้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างในความสนใจและทักษะพื้นฐาน ผู้สอนจะต้องศึกษารายละเอียด เนื้อหาของแบบฝึกทักษะให้ชัดเจนก่อน และต้องมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

2. ผู้สอนจะต้องศึกษาพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน และนำวิธีมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงโฟนิกส์ (Phonics) ในรูปแบบของออนไลน์และเพิ่มไฟล์เสียง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนการอ่านออกเสียงด้วยตนเองในเวลาว่างได้

2. ควรนำวิจัยในครั้งนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น และควรหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะโฟนิกส์เพื่อจะได้ทราบว่าแบบฝึกทักษะนี้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้หรือไม่

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ (final sound) เนื่องจากเป็นปัญหามากสำหรับผู้เรียน เพราะในภาษาไทยไม่มีการออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ

รายการอ้างอิง

ก๊กอ พิสุทธิ และกัลยรัตน์ ขาวันตี. (2561). การพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดฝึกทักษะโฟนิกส์ออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนต่างอยพัฒนศึกษา. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

รัตตินันท์ ทูลศิริ และนิธิดา อติภทรนันท์. (2563). “การใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษและความรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22, 4:

- จิราภรณ์ เสืออินทร์ และทัศนีย์ ชาติไทย. (2559). การพัฒนาทักษะความสามารถด้าน
การอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบ โฟนิกส์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก
<https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files/ปีที่%205%20ฉบับที่%201%20เดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน%202559/vol5-1-68.pdf>
- สถาบันภาษาอังกฤษ ENGCONVO THAILAND. (2565). ความสำคัญของภาษาอังกฤษ.
[ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก
<https://www.engconvothailand.com/importance-of-english>
- สมบัติ คชสิทธิ์และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค
THAILAND 4.0. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์), 7, 2: 175 – 186.
- Twinkl. (2564). ความสำคัญและเทคนิคการสอนแบบ Phonics. [ออนไลน์].
ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก<https://www.twinkl.co.th/teaching-wiki/phonics-foni-ks>

การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ
ของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา

DEVELOPING SOCIAL SKILL BY USING ROLE-PLAYING
ACTIVITIES OF KINDERGARTEN YEAR 2/1 STUDENTS AT
SARASAS WITAEDSUKSA SCHOOL

รุ่งนภา คำไพ*

RUNGNAPA KAMPAI

(Received: October 10, 2021; Revised: November 15, 2021; Accepted: November 20, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนอนุบาล ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษา ปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยพบว่า

ทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม กับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา หลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเล่นบทบาทสมมติ ทักษะทางสังคม

* โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา

Abstract

The objective of this study was to compare the social skills of kindergarten students before and after they participated in role-play activities. The target group consisted of 25 Kindergarten Year 2/1 students at Sarasas witaedsuksa school. The research findings revealed that:

The social skills of the students in interaction with other people and the social skills in engaging in activities with others after joining in the role-play activities were improved before the role-play activities. The improvement was statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Role-play Activities, Social skills

บทนำ

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสารและการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม บุคคลที่มีทักษะทางสังคมดีจะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ นอกจากนี้ทักษะทางสังคมยังเป็นความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ สร้างสรรค์และประสานความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหาและจัดการกับการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกัน ทักษะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างกันของบุคคลในสังคมได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกัน ความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น (จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์, 2557)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี เป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยยังมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปฐมวัยผู้เรียนจะต้องมีร่างกาย

เติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษาภายในประเทศไทยไม่เว้น แม้แต่การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษามาเป็นการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์หรือการเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนด้วยตนเองนั้น ได้ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนในระดับปฐมวัย โดยเฉพาะทักษะการเข้าสังคมที่ถือเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะการอยู่ร่วมในสังคมกับบุคคลอื่น เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตไปด้วยความมั่นใจ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นอีกกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กปฐมวัยจะได้พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและทักษะทางอารมณ์ผ่านการเล่นบทบาทสมมติที่เด็กจินตนาการขึ้นมา โดยครูหรือผู้ปกครองจะเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทางตามลักษณะนิสัยของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์สมมตินั้นโดยไม่ได้มีการฝึกซ้อม ซึ่งเด็กจะแสดงออกมาจากความรู้สึกของตัวเอง เด็กจะได้ใช้จินตนาการและรู้จักคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ที่กำหนดให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่ต้องการจะสื่อ โดยเด็กจะแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านบทบาทนั้น ๆ นอกจากนี้กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และการเรียนรู้ในด้านจริยธรรมที่ช่วยให้เด็กได้ค้นพบตัวเอง เข้าใจและสามารถมองภาพฉายอนาคตของตนเองได้ด้วย สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ คือ ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับเด็กในวัยปฐมวัยและช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (ชนิษฐา บุนนาค, 2561) ทั้งนี้ได้มีผู้นำกิจกรรมการใช้บทบาทสมมติมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยผ่านกระบวนการวิจัย ดังเช่น

สรารัตน์ ผากโธสง และปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลธร (2563) ที่ได้ดำเนินการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัย

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร จำนวน 29 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติมีพฤติกรรมการตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยพฤติกรรมการตระหนักรู้ในตนเองที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ด้านการเข้าใจยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น ด้านการมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และด้านที่น้อยที่สุดคือการประเมินตนเอง

ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในการเป็นผู้ดูแลผู้เรียนในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียน โดยมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติมาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย และเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านอื่นๆ ให้แก่ผู้เรียนต่อไป

คำถามวิจัย

การจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนอนุบาลได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ของนักเรียนอนุบาลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนอนุบาลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนอนุบาลที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 75 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษา ปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และทักษะด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

วิธีการศึกษา

การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ ของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ผู้วิจัยมีการดำเนินการในส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

1.2 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2

1.3 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

1.4 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ โดยกำหนดบทบาทให้ผู้เรียนแสดงออกจำนวน 8 หัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับที่	หัวข้อที่กำหนด	บทบาทสมมติที่กำหนด
1	อาชีพ	- บทบาทพ่อค้าและแม่ค้า - บทบาทชาวนา
2	ชีวิตประจำวัน	- การเดินทางมาโรงเรียน - การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน
3	พืชผักสวนครัว	- การปลูกผัก - การขายผัก
4	เพื่อนของฉัน	- การแบ่งปันของเล่นแก่เพื่อน - การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5	สัตว์เลี้ยง	- สัตว์เลี้ยงและวิธีการเลี้ยงสัตว์ของฉัน - การให้อาหารสัตว์
6	อาหาร	- การทำอาหาร - การรับประทานอาหาร
7	เครื่องใช้ไฟฟ้า	- การใช้งานเครื่องใช้ไฟฟ้า - การเก็บรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า
8	การคมนาคม	- การปฏิบัติตามสัญญาณไฟจราจร - การใชยานพาหนะต่างๆ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความสอดคล้องและถูกต้องของเนื้อหา ได้ผลการประเมินตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

1.6 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เป็นไปตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ ไปทำเป็นแผนการเรียนรู้ ฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. แบบแผนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest

ทดสอบก่อนเรียน	การทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
O ₁	X	O ₂

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ

การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	ก่อน	หลัง		p
	$\bar{X}$	S.D.	t-test	
1. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ	7.50	0.53	-15.01*	.000
2. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ	10.00	0.00		

*p < .05

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ

การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น	ก่อน	หลัง		P
	$\bar{X}$	S.D.	t-test	
1. การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ก่อน การจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ	7.10	0.57	-16.16*	.000
2. การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น หลัง การจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ	10.00	0.00		

*p < .05

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา พบว่า ทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา พบว่า ทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นหลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

ทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา หลังการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่า กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมตินั้น ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกผ่านการคำพูด พฤติกรรม รวมถึงท่าทางตามลักษณะนิสัยและประสบการณ์ของตนเองร่วมกับกลุ่มเพื่อนภายในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพูดคุย แลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นระหว่างกัน อีกทั้งยังช่วยในการสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการเรียนรู้ นอกจากนี้การกำหนดบทบาทสมมติที่หลากหลายยังช่วยสร้างเสริมประสบการณ์และความรู้รอบตัวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นได้ สอดคล้องกับ กิ่งทอง วงศ์ชัย (2553) ที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ และจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับ ต่ำมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 30.23 (ร้อยละ 83.97) และการพัฒนาทักษะทางสังคมรวมทุกด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (30.23) มากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ (16.54) รวมถึง ขนิษฐา บุณนาค (2561) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นบทบาทสมมติว่า การเล่นบทบาทสมมตินั้นจะช่วยในการส่งเสริมทักษะทางสังคมจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กจะได้เรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน รู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ นอกจากนี้ยังช่วยฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามให้กับเด็ก และยังช่วยในการปลูกฝังให้เด็กมีความรักและสามัคคีได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมบทบาทสมมตินั้น ผู้สอนไม่ควรกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้มีระยะที่จำกัดมากเกินไป แต่ควรกำหนดเวลาที่เหมาะสมที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดและแสดงบทบาทสมมติที่กำหนดได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ควรมีการออกแบบกิจกรรมบทบาทสมมติที่เหมาะสมในการสร้างโอกาสในการให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทดลองการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบ active learning ในรูปแบบอื่น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำกิจกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิ่งทอง วงศ์ชัย. (2553). การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก <https://www.gotoknow.org/posts/396167>
- ชนิษฐา บุนนาค. (2561). การเล่นเกมบทบาทสมมติ (Role Playing) กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก <https://www.youngciety.com/article/learning/role-playing.html>
- จริลักษณ์ รัตนพันธ์. (2557). ทักษะทางสังคม. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก http://jareeluk.blogspot.com/2014/09/blog-post_27.html.
- สรารัตน์ ผาโง่ง และปยุตนันท์ หิรัณยโชติ. (2563). “ผลการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัย”. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ, 7, 1: 25 – 32
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.

**การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK)
เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
DEVELOPMENTING AR BOOK ON THE EVOLUTION OF
DANCE THAI DRAMA FOR GRADE 5**

จิตติพล อำพร*, ณัฐนิชา เทียงพูนวงศ์*, ณัฐธิดา เสือพิทักษ์*, ตรีรัตน์ โพธิ์โรจน์*,
ธนพร ห้องดอกไม้* และสุทธิดา สุขเกษม*

CHITTIPHON AMPORN, NATNICH A THIANGPOONWONG, NATTHIDA
SUEAPITAK, TREERAT PHOTHIROT, THANAPORN HONGDOKMAI
AND SUTHIDA SUKKASEAM

(Received: October 18, 2021; Revised: November 25, 2021; Accepted: November 30, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง 3) เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ผลการวิจัย พบว่า

1) ผลการประเมินสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลรวมค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.71 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.46 โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ผลการทดสอบคะแนนหลังเรียนเรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทยของกลุ่มทดลอง

* นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการทดสอบคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70 พบว่า ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย

Abstract

The objectives of this study were to 1. develop AR Book on the evolution of Thai dance drama 2. make a comparison of the learning achievement of grade 11 students between the control group and the experimental group after learning about the evolution of Thai dance drama and 3. compare the learning achievement about the evolution of Thai dance drama of the grade 11 student in the experimental group with the standard score criterion. The research findings showed that:

1) The experts' evaluation of the AR book about the evolution of Thai dance drama was 4.71 with the standard deviation at 0.46 which indicates the high level of appropriateness.

2) The result of the learning achievement of the experimental group was higher than the result of the learning achievement of the control group with a statistically significant difference of 0.05 .

3) 70% of the test results of the experimental group after the experiment when compared to the standard score criterion met 70% of the score criterion with a statistically significant difference of 0.05 .

Keywords: AR Book, the evolution of Thai dance drama

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ เสริมสร้างทักษะปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญของทางปัญญา และเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมที่สั่งมาอันเป็นรากฐานที่สำคัญช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของประเทศชาติ

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานจัดเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานโดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ผู้เรียนควรรู้ ซึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จัดเป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ และเห็นถึงคุณค่าทางด้านศิลปะ ตลอดจนเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจะประกอบไปด้วยสาระสำคัญคือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, น. 82)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ เป็นสาระที่สำคัญเนื่องด้วยนาฏศิลป์เป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงความงดงาม คุณค่าทางสังคม ความเจริญรุ่งเรืองของอารยประเทศ อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีของมนุษย์ ในด้านพิธีกรรม ต่าง ๆ สภาพความเป็นอยู่ ความรู้ความสามารถ ความแตกต่างของสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประวัติศาสตร์ โดยนาฏศิลป์ไทยมีการสืบทอด พัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมที่ปรากฏในแต่ละยุคสมัย รวมถึงการรับอิทธิพลจากประเทศต่าง ๆ เข้ามาส่งผลให้นาฏศิลป์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด โดยนาฏศิลป์มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเรียงตามยุคสมัยได้ดังนี้ 1) สมัยนางเจ้า 2) สมัยสุโขทัย 3) สมัยอยุธยา 4) สมัยธนบุรี และ 5) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จะเห็นได้ว่านาฏศิลป์ไทยเป็นศาสตร์ที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานและยังคงสืบทอดและอนุรักษ์มาจนถึงปัจจุบัน

การเรียนการสอนของกลุ่มสาระนาฏศิลป์มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจฝึกฝนทักษะการเคลื่อนไหวทางร่างกาย เพื่อสร้างความสุนทรีย์ นอกจากนี้นี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษา งานวิจัยพบว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ไม่มีกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล (โสมพร วงษ์พรหม, 2558, น. 5) เนื้อหา ทฤษฎีการบรรยายและการจดบันทึกเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญลดน้อยลง อีกทั้งเนื้อหาขาดความน่าสนใจและมีรายละเอียดที่ซับซ้อน รูปแบบสื่อ และเทคนิคการสอนไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ขาดสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการเรียนการสอน รวมไปถึงครูผู้สอนขาดความพร้อมในการใช้สื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดความรู้ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการใช้และสร้างสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนรู้ (จันทวรรณ ปิยะวัฒน์, 2555)

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันที่มีการพัฒนาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์ มีส่วนในการช่วยจัดการศึกษาให้มีความทันสมัย รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ประหยัดเวลา ในการตัดสินใจและการดำเนินงาน อีกทั้งยังช่วยพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และให้คนไทยได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน ทั้งนี้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชีวิต โดยจะเน้นสื่อประเภท วิดีโอ โซเชียลมีเดีย โปรแกรมสำเร็จรูปประกอบกับการใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเข้ามาช่วยในการสร้างบทเรียน (จิรินทร์ อุ่มไกร และไถยสิทธิ์ อภิระติง, 2562) เห็นได้ชัดว่าในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีการศึกษาและเทคนิควิธีการสอนมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านผู้เรียน ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และอุปกรณ์ เป็นต้น

สื่อ Augmented Reality (AR) คือ สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบมัลติมีเดีย เป็นสื่อเทคโนโลยีที่มีลักษณะภาพเสมือนจริงที่เป็น 3 มิติ สามารถมองเห็นได้ 360 องศา โดยสแกนผ่านทางอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต วิดีโอ (อนิก พุทธิเดช กานต์พิชชา แดงอ่อน และวาทูธี กันแก้ว, 2561, น. 2 ; เบญจวรรณ พรหมจันทร์, 2556) ซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ถูกพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 และในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีนี้เข้ามาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์

โดยนำสื่อ Augmented Reality (AR) มาพัฒนาต่อยอดให้ออกมาเป็นรูปแบบของ AR BOOK เป็นตัวช่วยในการสร้างและพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนมีเนื้อหาที่น่าสนใจ และเหมาะสมต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย AR BOOK เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ที่แตกต่างไปจากรูปแบบของบรรยายและการท่องจำ ซึ่งเน้นการเรียนทฤษฎีและการปฏิบัติเป็นหลัก ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาและต่อยอดการสร้างสื่อวัตกรรมการเรียน ภายในห้องเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นในเนื้อหาที่มีความซับซ้อน โดยใช้สื่อ AR BOOK เข้ามาช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่องวิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาพัฒนาสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย
- ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ

1.2 ดำเนินการออกแบบสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย

1.3 นำ สื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

1.4 นำสื่อที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสื่อ AR BOOK จำนวน 3 ท่าน ทำการประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของสื่อ

1.5 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัย

2. การเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง และการเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนในการนำสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาและผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อนวัตกรรม ไปดำเนินการทดลองใช้เพื่อประเมินคุณภาพของสื่อที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา โดยผู้วิจัยดำเนินการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 กลุ่มประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน 15 ห้อง รวมทั้งสิ้น 240 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทย์-คณิต ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 32 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Multi - stage Sampling แบ่งออกเป็น

1) กลุ่มควบคุม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ (สายวิทย์ – คณิต) ห้อง 5/11 จำนวน 16 คน โดยใช้การเรียนการสอนในรูปแบบปกติ

2) กลุ่มทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ (สายวิทย์ – คณิต) ห้อง 5/10 จำนวน 16 คน โดยใช้การเรียนการสอนในรูปแบบสื่อ AR BOOK

2.2 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

2.2.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานกับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาและผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองลงใช้

2.2.2 ดำเนินการชี้แจงแนวทางในการใช้สื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าใจแนวทางและข้อกำหนดต่างๆ ในการใช้

2.2.3 ดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

2.2.4 ดำเนินการทดสอบหลังเรียน

2.2.5 ทำการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม และคะแนนของกลุ่มทดลองกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ร้อยละ 70

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	SD	t	df	sig (2-tailed)
กลุ่มทดลอง	16	18.25	2.32	6.98*	30	0.00
กลุ่มควบคุม	16	12.13	2.70			

* $P < .05$

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองภายหลังเรียนรู้ผ่านสื่อ AR BOOK เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์
มาตรฐานที่กำหนด ร้อยละ 70

การทดสอบ	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	SD	t	df	sig (2- tailed)
คะแนนสอบ หลังเรียน	16	18.25	2.23	11.18*	15	0.00

* $P < .05$

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าตามเกณฑ์
มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย
เท่ากับ 18.25

ผลการศึกษา

1) ผลการประเมินสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการ
นาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน
มีผลการประเมินเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.46 โดยมีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า ผู้เรียนที่ดำเนินการ
จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการ
นาฏศิลป์การละครไทย (กลุ่มทดลอง) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการเรียนรู้ด้วย
วิธีการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์
มาตรฐานที่กำหนด ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่า
ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. การตรวจสอบคุณภาพสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการ
นาฏศิลป์การละครไทย ที่ผ่านการตรวจสอบและนำไปใช้ทดลองกับนักเรียนในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนน

การทดสอบภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) ที่สูงขึ้น เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่องวิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทยมีรูปแบบสื่อที่ทันสมัย ซึ่งประกอบไปด้วยภาพ เสียง และตัวละครในรูปแบบสามมิติ อีกทั้งเนื้อหาของบทเรียนมีความกระชับ ดึงดูดความสนใจ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ลดเวลาการเรียนการสอนภายในห้องเรียนและช่วยให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรี มนตรีศรี และทะนงศักดิ์ โสวัจสสตากุล (2562) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีเสมือนจริงเรื่องสร้างงาน อนิเมชันสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการดำเนินการวิจัยพบว่า สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงมีคุณภาพ ด้านเนื้อหาและคุณภาพด้านเทคนิคผลิตสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.65$, $S.D. = 0.29$) โดยคุณภาพด้านเนื้อหา อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.85$, $S.D. = 0.17$) และ คุณภาพด้านเทคนิคผลิตสื่ออยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.94$, $S.D. = 0.29$) มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 90.67/89.83 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า ผู้เรียนที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย (กลุ่มทดลอง) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาของบทเรียน เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทยได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังลดเวลาการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียน เพิ่มความสนุกสนานและโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาของบทเรียนมีความกระชับ น่าสนใจและมีความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ พชรินทร์ บุญสมธป (2561) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างความสนใจในชั้นเรียน ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม จากการดำเนินการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุนทรี มนตรีศรี และทะนงศักดิ์ โสวัจสสตากุล (2562) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาเทคโนโลยีเสมือนจริงเรื่องสร้างงานอนิเมชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการดำเนินการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีเสมือนจริงสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ร้อยละ 70 พบว่า ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) เรื่อง วิวัฒนาการนาฏศิลป์การละครไทย มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาของสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR BOOK) มีส่วนประกอบของภาพ เสียง และตัวละคร 3 มิติ ที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันสื่อเทคโนโลยี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนเพื่อลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนในด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การคิด วิเคราะห์ สรุปประเด็นปัญหา และพร้อมกับการนำเสนอได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วศกร เพ็ชรช่วย (2557) ที่ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีความจริงเสมือนว่าเป็นเทคโนโลยีผสมผสานเอาโลกความเป็นจริงและโลกเสมือนที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์มาผสานเข้าด้วยกันผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ เช่น กล้องโน้ตบุ๊กที่มีมือถือ เว็บแคม ซึ่งเป็นตัวช่วยในการสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้ใช้งานทั้งในรูปแบบของตัวหนังสือ ภาพเคลื่อนไหว และสามารถนำเสนอออกมาในรูปแบบภาพจำลองได้ รวมถึงงานวิจัยของ เอกรัฐ หล่อพิเชียร (2560) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาการใช้สื่อการเรียนรู้ความเป็นจริงเสริม (Augmented Realty) เรื่อง โพรโตคอล TCP/IP เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ความเป็นจริงเสริม (Augmented Realty) เรื่อง โพรโตคอล TCP/IP วิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการออกแบบสื่อในแต่ละเนื้อหา ควรมีการออกแบบในตำแหน่งการวาง Marker ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและองค์ประกอบต่างๆ
2. การออกแบบตัวละครภายในสื่อ AR BOOK ควรมีการออกแบบให้ครบถ้วนตามเนื้อหา ตัวละคร เครื่องดนตรี และองค์ประกอบต่างๆ ให้ชัดเจน

3. การใช้สื่อ AR BOOK ควรมีการออกแบบการใช้สื่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทุกคนสามารถใช้สื่อการเรียนรู้ได้ครบถ้วนทุกคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาสื่อ AR BOOK ให้สามารถใช้งานในรูปแบบของอนิเมชันเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

2. ควรมีการบูรณาการสื่อ AR BOOOK ในการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จรินทร์ อุ่มไกร และโกยสิทธิ์ อภิระติง. (2562). “การพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริมโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. **วารสารโครงการวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ**. 5, 2: 18-27.
- จันทวรรณ ปิยะวัฒน์. (2555). **ปัญหาเทคโนโลยีทางการศึกษา**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564. เข้าถึงจาก <http://www.gotoknow.org/posts/510530>
- พัชรินทร์ บุญสมธป. (2561). “การสร้างความสนใจในชั้นเรียนด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 38, 1: 98-109.
- วศกร เพ็ชรช่วย. (2557). **อุปราคา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 การพัฒนาสื่อความจริงเสมือนบนเอกสารประกอบการเรียน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนทรี่ มนตรีศรี และทะนงศักดิ์ โสวจิตสตากุล. (2562). “การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่อง สร้างงานแอนิเมชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5”. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**. 18, 2: 0040-47.
- โสมพร วงษ์พรหม. (2558). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง รอบรู้นาฏศิลป์ไทย และการจัดระบบความคิดด้วยผังลำดับเวลาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อเนก พุทธิเดช, กานต์พิชชา แดงอ่อน และวาฤทธิ์ กันแก้ว. (2561). วิจัยพัฒนบทเรียน

เรื่องการประยุกต์ปรับแก้จำกัดเขต โดยประยุกต์ใช้เทคนิคความจริงเสริม

บนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

เอกรัฐ หล่อพิเชียร. (2560). การใช้สื่อการเรียนรู้ความเป็นจริงเสริม (Augmented

Realty) เรื่องโปรโตคอล TCP/P เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

วิชาการสื่อสารข้อมูล และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ

การศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ธัญบุรี. (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

เกี่ยวกับวารสาร

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการเป็นสื่อกลางการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู อาจารย์ นักวิชาการ และนักสร้างสรรค์ผลงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และสถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งผลงานดังกล่าวต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น และได้คัดลอก ทำซ้ำ หรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ใด ประเภทของผลงานตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความงานสร้างสรรค์ และบทความปริทัศน์ในสาขาวิชาปรัชญา กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กระบวนการประเมินบทความ

กระบวนการเริ่มจากขั้นตอนแรกเมื่อผู้นิพนธ์ส่งบทความมาแล้ว บรรณาธิการจะประเมินและคัดกรองบทความเบื้องต้นเกี่ยวกับขอบเขตเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสม และการคัดลอกละเมิดลิขสิทธิ์ (plagiarism) และส่งให้ผู้นิพนธ์ทบทวนแก้ไข จากนั้นหลังจากที่บทความได้รับการแก้ไขเบื้องต้นแล้ว บทความทุกบทความจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาความถูกต้องของบทความจากผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทความนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double Blinded Review) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความลำเอียงหรืออคติหรือเรียกรับผลประโยชน์ใดใด ทั้งนี้หากผู้ประเมินบทความมีข้อเสนอแนะให้ผู้เขียนปรับปรุงเพิ่มเติมหรือแก้ไขบทความ ผู้เขียนบทความจะต้องดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันหลังจากได้รับผลการประเมิน จากนั้นบรรณาธิการจะพิจารณารับหรือปฏิเสธในขั้นตอนสุดท้ายถือเป็นสิ้นสุด กระบวนการพิจารณาบทความใช้เวลาประมาณ 4-8 สัปดาห์

ความถี่ของการเผยแพร่วารสาร

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการมีกำหนดตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ โดยกำหนดเผยแพร่ : ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ซึ่งแต่ละฉบับมีบทความประมาณ 5-10 เรื่อง

ความรับผิดชอบ

มุมมองหรือความคิดเห็นของผู้เขียนในแต่ละบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนนั้น ๆ ดังนั้น สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ บรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นชอบและรับผิดชอบในเนื้อหา ทักษะ หรือบทความของผู้เขียน

การจัดเตรียมต้นฉบับ

ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Office Words 2003 ขึ้นไป

1. การพิมพ์ต้นฉบับต้องพิมพ์ตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตาม template ที่กำหนด
2. ตั้งค่าหน้ากระดาษขนาด A4 ระยะขอบด้านละ 1” (2.54 ซม.) เฉพาะด้านซ้าย 1.5” (3.81 ซม.)
3. ตัวอักษรใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ตัวเลขอารบิก
4. ระยะห่างระหว่างบรรทัดปกติ 1 ช่วงบรรทัด ยกเว้นระยะห่างระหว่างหัวข้อ 1½ ช่วงบรรทัด
5. หมายเลขหน้า ขนาด 14 พิมพ์มุมขวาบน ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 0.50 นิ้ว
6. การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้ระบบนาม - ปี ตามรูปแบบ APA Style ของ American Psychological Association
7. บทความอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เนื้อเรื่องมีความยาวประมาณ 10-15 หน้าของ template

ในบทความประกอบไปด้วยหัวข้อและรูปแบบการพิมพ์ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title)

มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่) ขนาด 20 ตัวหนา กลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

พิมพ์เฉพาะชื่อและนามสกุลเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่) ขนาด 16 ตัวหนา กลางหน้ากระดาษ ใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) หลังชื่อผู้เขียนเพื่ออ้างอิงหน่วยงาน ถ้ามีผู้เขียนมากกว่า 1 คน คั่นด้วยเครื่องหมายลูกน้ำ (,) และถ้าผู้เขียนอยู่ต่างหน่วยงานกันให้ใส่จำนวนดอกจันต่างกัน

3. บทคัดย่อ (Abstract)

3.1 “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 18 ตัวหนา กลางกระดาษ

3.2 เนื้อหาบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 point ตัวธรรมดาขีดขอบย่อหน้า โดยจัดทำเป็นความเรียงร้อยแก้วย่อหน้าเดียว มีความยาวไม่เกิน 250 คำ

3.3 ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ 3-5 คำ ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อและท้าย Abstract

4. ที่อยู่ผู้เขียน

พิมพ์เครื่องหมายดอกจัน (*) ตามด้วยที่อยู่ผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 12 point ไข่มุมซ้ายด้านล่างของหน้าแรกเพื่ออ้างอิงหน่วยงานที่สังกัด

5. ส่วนเนื้อหาบทความ

5.1 ส่วนเนื้อหาบทความ ประกอบด้วยหัวข้อแยกตามชนิดบทความ ดังนี้

1) บทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ เนื้อหา สรุป และรายการอ้างอิง

2) บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และรายการอ้างอิง

3) บทความงานสร้างสรรค์ ประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างสรรค์ ผลการสร้างสรรค์ สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และรายการอ้างอิง

4) บทความปริทัศน์ ประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ บทนำ เนื้อหา บทวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และรายการอ้างอิง

5.2 หัวข้อ ขนาด 16 point ตัวหนา ขีดด้านซ้าย

5.3 เนื้อความ ขนาด 16 point ขีดขอบย่อหน้า

5.4 กรณีที่มีภาพหรือแผนภูมิ ได้ภาพให้ระบุคำว่า “ภาพที่ ...” หรือ “แผนภูมิที่ ...” ใส่เลขเรียงตามลำดับ ต่อด้วยข้อความบรรยายภาพหรือแผนภูมิ และบรรทัดถัดไปให้ระบุที่มา หากผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองให้ระบุที่มาว่า “ที่มา : ผู้วิจัย หรือ ผู้สร้างสรรค์ หรือ ผู้เขียน” จัดวางให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 หนา)

5.5 กรณีที่มีตาราง ด้านบนตารางให้ระบุคำว่า “ตารางที่ ...” ใส่เลขเรียงตามลำดับ ต่อด้วยข้อความบรรยายตาราง ชัดชอบด้านซ้ายของหน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 หนา) และขนาดของตารางต้องมีขนาดไม่เกินระยะขอบกระดาษที่กำหนดไว้

6. การเขียนรายการอ้างอิง

การเขียนรายการอ้างอิงเพื่อระบุแหล่งที่มาของเอกสารหรือข้อมูลของผู้อื่นหรือจากแหล่งงานของผู้อื่นมาใช้ในงานของตน เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนได้ยืมงานหรือแนวความคิดของผู้ใดมาเกี่ยวข้องบ้าง ทำให้สามารถค้นหาและติดตามอ่านเพิ่มเติมได้ ซึ่งวารสารพัฒนศิลป์วิชาการกำหนดให้เขียนอ้างอิงตามระบบนามปี (Name-Year System) ตามรูปแบบ APA Style ของ American Psychological Association ซึ่งเป็นรูปแบบสากลที่นิยมแพร่หลาย ด้วยการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความแทรกในเนื้อหา สามารถเขียนได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) **อ้างไว้ข้างหน้าข้อความ** ใช้ในกรณีต้องการเน้นชื่อผู้แต่งที่เป็นเจ้าของข้อความหรือแนวคิด โดยอ้างชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีและระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างใส่ไว้ในวงเล็บ จากนั้นตามด้วยข้อความที่อ้าง

2) **อ้างไว้ข้างท้ายข้อความ** ใช้ในกรณีต้องการเน้นข้อความหรือแนวคิดที่นำมาอ้าง โดยระบุชื่อ – นามสกุลของผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่นำมาอ้างอิงต่อจากข้อความที่อ้างถึงหรือสรุปความใส่ไว้ในวงเล็บทั้งหมด

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าและท้ายข้อความ

หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, น.)	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น.)
Surname (Date, p.)	(Surname, Date, p.)
จินตนา สายทองคำ (2555, น. 50-51)	(จินตนา สายทองคำ, 2555, น. 50-51)
ประเมษฐ์ บุณยะชัย (2543)	(ประเมษฐ์ บุณยะชัย, 2543)
Kumar (1996, pp. 56-62)	(Kumar, 1996, pp. 56-62)
James, Slater, and Bucknam (2012, p. 25)	(James, Slater, & Bucknam, 2012, p. 25)

ในกรณีที่เอกสารที่นำมาอ้างอิงไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ให้ระบุ **ม.ป.ป.** หมายถึง ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ สำหรับหนังสือภาษาไทย และ **n.d.** หมายถึง no date สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ แทนปีที่พิมพ์

กรณีไม่มีสถานที่พิมพ์ให้ระบุ **ม.ป.ท.** หมายถึง ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำหรับหนังสือภาษาไทย และ **n.p.** หมายถึง no place of publication สำหรับภาษาต่างประเทศ

การอ้างอิงท้ายเล่มให้ระบุหัวข้อรายการอ้างอิงว่า “รายการอ้างอิง” และจัดพิมพ์ตามแบบมาตรฐานที่กำหนด หากรายการอ้างอิงเป็นรายการสัมภาษณ์หรือเอกสารฉบับตัวเขียน ให้เขียนรวมกับรายการอ้างอิงรายการอื่น ๆ โดยไม่ต้องแยกหัวข้อเฉพาะสำหรับรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความให้เขียนดังนี้

- ชื่อวารสารหรือชื่อหนังสือใช้ตัวหนา
- เริ่มเรียงเอกสารภาษาไทยก่อนเอกสารภาษาอังกฤษโดยเรียงชื่อตามลำดับอักษรในพจนานุกรม
- บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไปของแต่ละรายการอ้างอิงให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษร หรือประมาณครึ่งนิ้ว
- ควรมีจำนวนรายการอ้างอิงให้เหมาะสมกับงาน

การอ้างอิงท้ายเล่ม	ตัวอย่าง
หนังสือทั่วไป ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.	
ผู้แต่งคนเดียว	สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2535). ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง . กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้แต่ง 2 คน	ธงชัย สันติวงศ์ และชัยยศ สันติวงศ์. (2533). พฤติกรรมบุคคลในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
ผู้แต่ง 3 คน	James, E. A., Slater, T., & Bucknam, A. (2012). Action research for business, nonprofit, & public administration: A tool for complex times . Los Angeles, CA: SAGE.
ผู้แต่งมากกว่า 3 คน	สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2535). ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา (Thai Wisdom in Education) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้เขียนที่มีชื่อเสียง	ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2555). บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป.

การอ้างอิงท้ายเล่ม	ตัวอย่าง
ผู้แต่งเป็นหน่วยงาน	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). รุกขมรดกของแผ่นดินได้ร่มพระบารมี. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง	สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน. (2540). กรุงเทพฯ: ธรรมะสถาน.
บทความหรือบทวิจารณ์ในหนังสือ	
บทความในวารสาร	ชื่อ สกุล. (ปีที่พิมพ์). “ชื่อบทความ”. ชื่อวารสาร, ปีที่, ฉบับที่: เลขหน้า. เจตน์ เจริญโท. (2536). “การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมไทย ทำอย่างไรจึงจะยั่งยืน”. นิตยสารโลกสีเขียว, 2, 4: 16-20.
บทความวิจารณ์ หนังสือในวารสาร	สุริชัย หวันแก้ว. (2536). วิจารณ์เรื่อง บริษัทญี่ปุ่นกับการเป็น NIC ของประเทศ ไทย โดย สุวินัย ภรณวลัย. เอเชียปริทัศน์, 11, 2: 79 - 83.
บทความหนังสือพิมพ์	ประสงค์ วิสุทธิ์. (19 มีนาคม 1537). “สิทธิของเด็ก”. มติชน. หน้า 18.
บทความสารานุกรม	ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. (2552). “มหากาพย์”. สารานุกรมไทยฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน, 22. 14354-14369.
พจนานุกรม	ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
วิทยานิพนธ์	ชุติมา สัจจานันท์. (2520). การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา 2502-2516). วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
งานวิจัย/งาน วิชาการ	จินตนา สายทองคำ. (2563). นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์: อยุธยาบุรีศรีมโหสถ จำลอง. นครปฐม : คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
สัมภาษณ์	แม่นมาศ ขวลิท, คุณหญิง. (2537, 11 มีนาคม). นายกสมาคมห้องสมุดแห่ง ประเทศไทย. สัมภาษณ์. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2564, 1 มิถุนายน). ศิลปินแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	“ไอศกรีม”. (2557). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2557. เข้าถึงจาก http://www.car.chula.ac.th/rmis/mkdata96/food-96/ice-cre.html กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แนวทางการจัดซื้อหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการในห้องสมุดโรงเรียน. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2557. เข้าถึงจาก http://academic.obec.go.th/new2551/node/1/163/news_sec_detail/433 Chaiyampawan. (2010). อยุธยาขนา. [online]. Retrieved 11 September 2010. from https://www.youtube.com/watch?v=Qc-ctb8b53Y

การส่งต้นฉบับ

ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนด ไฟล์รูปภาพแยกต่างหากจากไฟล์บทความ แบบเสนอบทความ และแบบตรวจคุณภาพบทความ ผ่านระบบวารสารออนไลน์ หรืออีเมล Journal@bpi.mail.go.th

การปรับแก้ต้นฉบับ

โดยทั่วไปผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมิน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้ สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบและสาระของกองบรรณาธิการเท่านั้น ทั้งนี้จะมีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ จนถูกต้องสมบูรณ์

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof)

ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้ายเพื่อเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนลงตีพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ (Publication Ethics)

วารสารพัฒนศิลป์วิชาการได้กำหนดจริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors)

ผู้เขียนบทความมีบทบาท หน้าที่ และจริยธรรมในการเขียนบทความ ดังนี้

1. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนรับรองว่าเนื้อหาของบทความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ผู้เขียนรับรองว่าเนื้อหาในผลงานเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนเอง ไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่นหรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบ และเนื้อหา

5. ผู้เขียนจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสารตามที่กำหนดในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
6. ผู้เขียนยินดียินยอมให้บทความตามผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และบรรณาธิการเสนอแนะตามระยะเวลาที่กำหนด
7. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว
8. ผู้เขียนรับรองว่าผลงานได้ผ่านการตรวจสอบการลอกเลียนงานวรรณกรรมด้วยระบบ turnitin หรือโปรแกรมอื่นที่เทียบเคียง (กรณิดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์) พร้อมแนบหลักฐาน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง และบทความที่ส่งมาได้รับความเห็นชอบจากผู้นิพนธ์ร่วมทุกท่านแล้ว
10. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความ และแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
11. ผู้เขียนไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป
12. การกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น หากสามารถทำได้ผู้เขียนบทความควรขออนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะขอบคุณเสียก่อน
13. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่งหรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ในการพิจารณาความครบถ้วน สมบูรณ์ และคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ
2. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่จากที่อื่นมาแล้วทั้งในรูปแบบของวารสารหรือบทความหลังการนำเสนอในที่ประชุมวิชาการฉบับเต็ม (Proceeding)
3. บรรณาธิการต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของผู้เขียนหรือผู้ประเมินบทความ

4. บรรณาธิการจะเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกและพิจารณาตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินแล้ว โดยพิจารณาจากผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ความสำคัญ ความทันสมัย ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสาร

5. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดจนกว่าจะมีหลักฐานพิสูจน์ข้อสงสัยเหล่านั้น

6. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ กับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) และหากมีหลักฐานหรือข้อยืนยันที่ชัดเจนว่ามีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น บรรณาธิการจะปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความต้องได้รับระบบปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ ยกเว้นกรณีที่มีการประเมินบทความแบบเปิด ซึ่งได้แจ้งให้ผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความรับทราบล่วงหน้า

2. ผู้ประเมินบทความต้องได้รับระบบที่ทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามาทำการประเมิน ได้รับการปกปิดความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ และปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความต้องรับทราบคำแนะนำในทุกประเด็นที่บรรณาธิการวารสารคาดหวัง และต้องรับทราบการปรับปรุงคำแนะนำที่ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งสามารถอ้างอิง หรือเชื่อมโยงกับระเบียบดังกล่าว

6. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน

7. ผู้ประเมินบทความไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย

8. หากผู้ประเมินบทความทราบว่ามีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบด้วย

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร

บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ติดต่อสอบถามกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ฝ่ายผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และตำราวิชาการ กองส่งเสริมวิชาการและงานวิจัย

สำนักงานอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

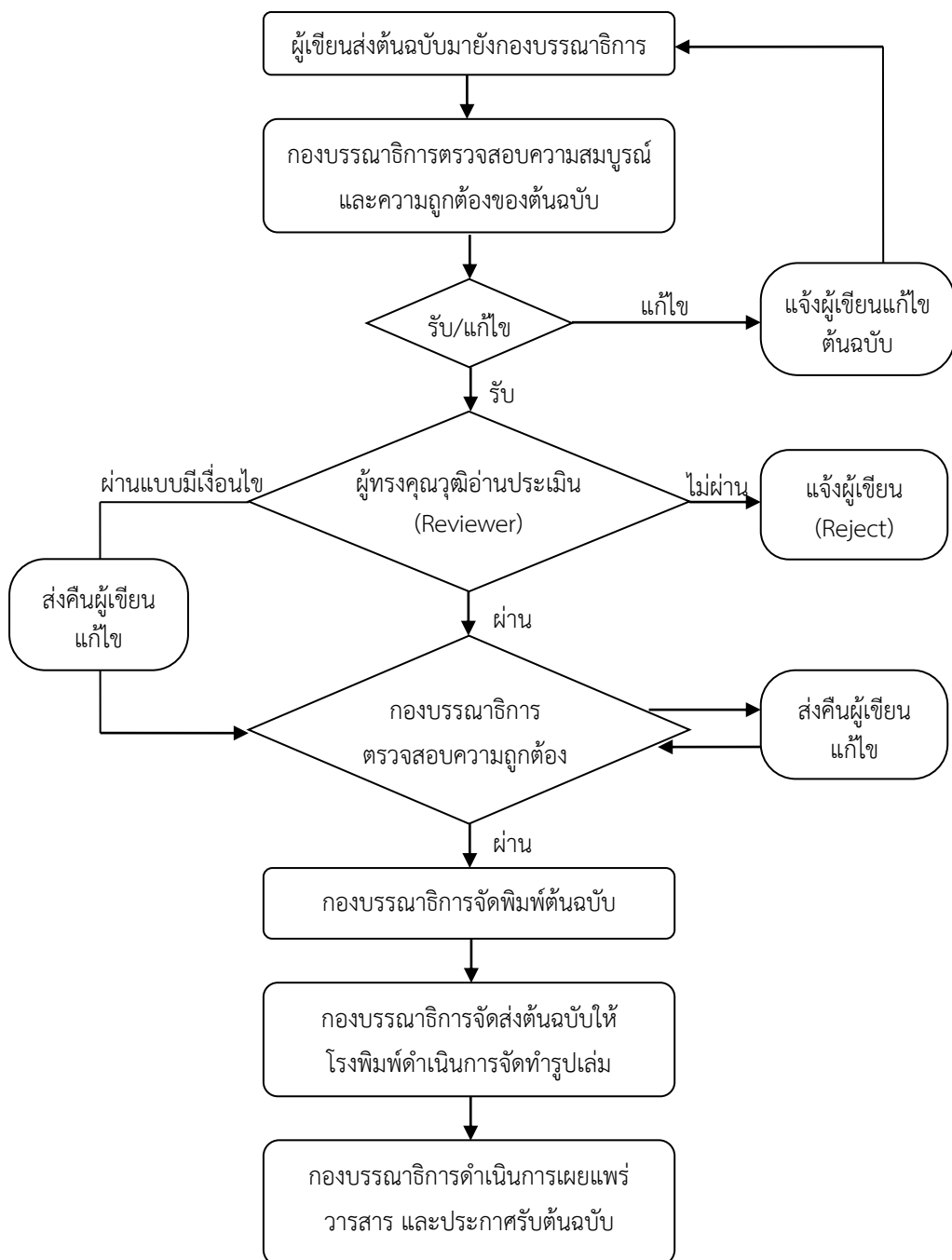
เลขที่ 119/19 หมู่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทร. 0 2482 2176-8 ต่อ 357, 363 และ 345 Fax. 0 2482 2173

E-mail: Journal@bpi.mail.go.th

<http://www.bpi.ac.th>

ขั้นตอนการทำงานวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

Template การเขียนบทความวิชาการ

(เลขหน้าตัวธรรมดา 14 ชิดขวา)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาไทย**
(1½)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**
(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** (ถ้ามีมากกว่า 1 คน ใส่*, **, ***ตามลำดับ)
(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**
(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **บทคัดย่อ**
(1½)

(ประมาณ 200 – 250 คำ)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

คำสำคัญ : คำที่ 1 คำที่ 2 คำที่ 3 ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)
(1½)

Abstract (ตัวหนา 18 กึ่งกลาง)
(1½)

(200 – 250 words) (ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

Keywords: คำที่ 1, คำที่ 2, คำที่ 3, ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

- * ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาอังกฤษ
- ** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาอังกฤษ
- *** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาอังกฤษ

(ตัวธรรมดา 12 ชิดซ้าย ว่างมขวล่างสุดของหน้าแรก)

บทนำ (ตัวหนา 16 ชิดซ้าย)

(ตัวอักษรขนาด 16 กระจายแบบไทย)

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป

.....

.....

.....

.....

.....

รายการอ้างอิง

.....

.....

.....

.....

.....

Template การเขียนบทความวิจัย

↑ 1" ↓

(เลขหน้าตัวธรรมดา 14 ชิดขวา)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาไทย**

(1½)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**

(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** (ถ้ามีมากกว่า 1 คน ใส่*, **, ***ตามลำดับ)

(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**

(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **บทคัดย่อ**

(1½)

← 1½"

(ประมาณ 200 – 250 คำ)

→ 1½"

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)
คำสำคัญ : คำที่ 1 คำที่ 2 คำที่ 3 ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **Abstract**

(1½)

(200 – 250 words)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)
Keywords: คำที่ 1, คำที่ 2, คำที่ 3, ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

* ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาอังกฤษ

** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาอังกฤษ

*** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาไทย

ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาอังกฤษ

(ตัวธรรมดา 12 ชิดซ้าย ไข่มุมขวาล่างสุดของหน้าแรก)

↑ 1" ↓

บทนำ (ตัวหนา 16 ชิดซ้าย)

(ตัวอักษรขนาด 16 กระจายแบบไทย)

วัตถุประสงค์

วิธีการศึกษา

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

	(ตัวอักษรขนาด 14)			

* คำอธิบายค่าในตาราง (ถ้ามี)

ที่มา : ระบุแหล่งที่มา (อ้างอิงตามระบบ)

ภาพที่ 1 ----- (คำอธิบายรูป)

ที่มา : ผู้วิจัย (ถ้านำรูปภาพจากแหล่งที่มาอื่น ไม่ได้สร้างขึ้นเองให้อ้างอิงแหล่งที่มา และใส่ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ)

ผลการศึกษา

สรุป

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

รายการอ้างอิง

Template การเขียนบทความงานสร้างสรรค์

(เลขหน้าตัวธรรมดา 14 ชิดขวา)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาไทย**

(1½)

(ตัวหนา 20 กึ่งกลาง) **ชื่อบทความภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**

(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาไทย** (ถ้ามีมากกว่า 1 คน ใส่*, **, ***ตามลำดับ)

(1½)

(ตัวหนา 16 กึ่งกลาง) **ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ - ตัวพิมพ์ใหญ่**

(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **บทคัดย่อ**

(1½)

(ประมาณ 200 – 250 คำ)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

คำสำคัญ : คำที่ 1 คำที่ 2 คำที่ 3 ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

(1½)

(ตัวหนา 18 กึ่งกลาง) **Abstract**

(1½)

(200 – 250 words)

(ตัวธรรมดา 16 กระจายแบบไทย)

(1½)

Keywords: คำที่ 1, คำที่ 2, คำที่ 3, ... (จำนวน 3 – 5 คำ ตัวธรรมดา 14 ชิดซ้าย)

- * ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 1 ภาษาอังกฤษ
- ** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 2 ภาษาอังกฤษ
- *** ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาไทย
- ที่อยู่ผู้เขียนคนที่ 3 ภาษาอังกฤษ

(ตัวธรรมดา 12 ชิดซ้าย ไข่มุมขวาล่างสุดของหน้าแรก)

บทนำ (ตัวหนา 16 ชิดซ้าย)

(ตัวอักษรขนาด 16 กระจายแบบไทย)

วัตถุประสงค์

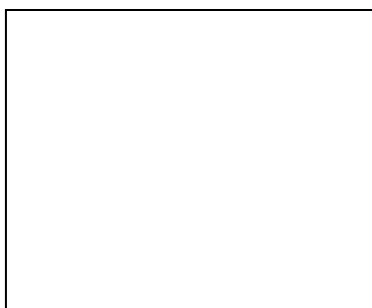
กระบวนการสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

	(ตัวอักษรขนาด 14)			

* คำอธิบายค่าในตาราง (ถ้ามี)

ที่มา : ระบุแหล่งที่มา (อ้างอิงตามระบบ)

ภาพที่ 1 ----- (คำอธิบายรูป)

ที่มา : ผู้วิจัย (ถ้านำรูปภาพจากแหล่งที่มาอื่น ไม่ได้สร้างขึ้นเองให้อ้างอิงแหล่งที่มา
และใส่ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ)

ผลการสร้างสรรค์

.....

.....

.....

สรุป

.....

.....

.....

อภิปรายผล

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

.....

.....

รายการอ้างอิง

.....

.....

.....

.....

แบบเอกสารที่ วน. 3-1

รหัส.....

แบบเสนอบทความ
เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

เรียน กองบรรณาธิการวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....
 สังกัด/สถานศึกษา.....
 สาขาวิชา/ภาควิชา/คณะ.....
 ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
 โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....
 ภาษาอังกฤษ.....

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (กรณีมีผู้เขียนร่วมกรอกข้อมูลตามสัดส่วน)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย)	หน่วยงาน	อีเมล	โทรศัพท์
1.			
2.			
3.			
4.			

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก (ถ้ามี).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความดังกล่าวไม่เคยลงตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ
 เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น โดยมีได้คัดลอก ทำซ้ำ หรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ใด

ลงชื่อผู้เขียนบทความ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบเอกสารที่ วน. 3-2

รหัส.....

แบบตรวจคุณภาพเบื้องต้นของบทความ
เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพัฒนศิลป์วิชาการ

ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

ที่	รายละเอียด	การตรวจสอบ
การพิมพ์ต้นฉบับ		
1	พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Office Word 2003 ขึ้นไป	☐
2	ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 16	☐
3	พิมพ์หน้าเดียว	☐
4	กระดาษขนาด A4 ระยะขอบกระดาษ ด้านละ 1 นิ้ว เฉพาะด้านซ้าย 1.5 นิ้ว	☐
ลำดับเนื้อหาบทความ		
1	ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐
2	ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	☐
3	บทคัดย่อ	
	ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด	☐
	คำสำคัญ จำนวน 3-5 คำ	☐
4	Abstract	
	ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด	☐
	Keywords จำนวน 3-5 คำ	☐
5	บทนำ	☐
6	เนื้อหา	☐
7	บทสรุป	☐
8	อ้างอิง (ใช้ระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ APA Style)	☐
เอกสารประกอบการประเมินบทความ		
1	แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ (วน. 3-1)	☐
2	ไฟล์ต้นฉบับบทความ และไฟล์รูปภาพ (ไฟล์รูปภาพแยกต่างหากจากไฟล์บทความ)	☐

ลงชื่อผู้เขียน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อกองบรรณาธิการผู้ตรวจ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....